

คำให้การ

ของคนรุ่น

๒ ตุลาคม ๑๙๗๗

กล่าวกันว่า เหตุการณ์ ๒ ตุลาคม ๑๙๗๗ มิได้ส่งผลกระทบต่อเฉพาะนักศึกษาประชาชนหลายพันคนที่อยู่ในเหตุการณ์เท่านั้น แต่ส่งผลกระทบต่อคนทั่วประเทศ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ ผู้เสียชีวิต นักศึกษาที่ถูกจับ พ่อแม่พี่น้องและญาติมิตรของผู้เสียชีวิต เจ้าหน้าที่ของรัฐที่บุกเข้าปราบปรามนักศึกษา ตลอดจนผู้คนร่วมยุคที่สะเทือนใจอย่างรุนแรงจากเหตุการณ์สังหารหมู่กลางเมือง

“สารคดี” ได้มีโอกาสสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ครั้งนี้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ประกอบด้วยญาติผู้เสียชีวิต อดีตผู้นำนักศึกษา อดีตผู้นำนักเรียนอาชีวะ อดีตผู้นำกระทั่งแดง อดีตนายทหาร สื่อมวลชน ฯลฯ บางคนยังเศร้าสะเทือนใจเมื่อนึกถึงลูกของตนที่ถูกสังหารอย่างโหดเหี้ยม บางคนยังคงภูมิใจที่ได้ลงมือปฏิบัติการในวันนั้น บางคนยังได้ยินเสียงกระสุนปืนและระเบิดก้องอยู่ในหัวค้ำิ่ง บางคนถูกปลดออกจากหน้าที่การงาน และบางคน ร่างยังมีรอยบาดแผลจากกระสุนปืน

ทว่าบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องอีกหลายคนปฏิเสธที่จะให้สัมภาษณ์ โดยให้เหตุผลว่า ไม่อยากนึกถึง ไม่อยากรื้อฟื้นเหตุการณ์ บางคนเกรงว่าการกล่าวถึงเหตุการณ์ ๒ ตุลาคม ๑๙๗๗ จะกระทบกระเทือนถึงตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน และบางคนก็ส่ายหน้าว่า อย่ากวนน้ำให้ขุ่นอีก

๒๐ ปีผ่านไป ข้อเท็จจริงบางอย่างค่อยปรากฏทีละน้อย ทำให้การของบุคคลดังต่อไปนี้ อาจถือเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่จะปะติดปะต่อให้ภาพเหตุการณ์แจ่มชัดขึ้น แม้นักประวัติศาสตร์อาจจะต้องใช้เวลาอีกหลายสิบปี กว่าจะรู้ว่าเหตุการณ์นี้มีเบื้องหน้าเบื้องหลังอย่างไร

วันดี สันติวุฒิเมธี : สัมภาษณ์ • สกล เกษมพันธุ์ : ภาพ

นายจินดา- นางลิ้ม ทองสินธุ์

บิดา มารดาของ จารุพงษ์
ทองสินธุ์ นักศึกษา
ธรรมศาสตร์ ผู้สูญหาย
จากเหตุการณ์ ๖ ตุลา ๑๙

“ตอนที่เขาออก
ข่าว ๖ ตุลา พ่อกับแม่
คิดว่าลูกจะต้องเข้าร่วม
แน่ เพราะเขาชอบพูด
เรื่องการเมืองเสมอ ...
ทุกวันนี้ยังหาลูกไม่พบ
เคยมีคนบอกว่าเห็นลูกใน
ป่าเราก็นั่งมอเตอร์ไซด์ไป
กันสองคน ไปมา ๖ ป่า
แล้วก็ไม่เจอ”

“แม่อายุ ๖๔ ปี
แล้วนะลูก คิดว่าไม่นาน
แม่ก็จะลาโลก ถ้าลูก
เกียะอยู่ที่ไหนแม่จะไป
เห็นสักที คนเป็นพ่อ
เป็นแม่ก็อยากพบหน้า
ลูก แม่จะไม่ลืมเลย ถ้า
ผู้หนึ่งผู้ใดเขาจะช่วยตาม
หา มันมีสองอย่างนะ
ลูก ยังอยู่หรือเสียแล้ว ถ้า
เสียแล้วแม่ก็ทำได้
เพราะคนเรามีเกิดแก่เจ็บ
ตาย แต่ถ้ายังมีชีวิตอยู่ เขา
อยู่ที่ไหน แม่เคยฝันว่า
เขามาหาและเขาบอกว่า
เขาเป็นคอมมิวนิสต์แล้ว
ถ้าชาติหน้ามีจริงเขาจะ
เกิดเป็นลูกแม่ใหม่ แล้ว
จะไม่ทำให้แม่ผิดหวัง”

นางเล็ก วิทยาภรณ์

มารดาของมณู วิทยาภรณ์ นักศึกษารามคำแหง ผู้เสียชีวิต

“ลูกบอกว่าแม่ไม่ต้องห่วงหรอกเพราะเราบริสุทธิ์ใจ เขาไม่ยอม
เห็นประเทศชาติถูกโกงกินหรือถูกกดขี่ เขาไม่ชอบ เขารักความเป็น
ธรรม เพราะฉะนั้นเขาต้องไป เราก็มองดูลูก ลูกก็บอกว่า ถ้าเขาเป็น
อะไรแม่ไม่ต้องเสียใจ ถ้าเขาเสียคนเดียว แม่จะมีลูกเพิ่มขึ้นอีกเยอะ
แล้วเขาก็ออกไป”

นาง เซียมเกียง จูลละ- ครินทร์

มารดาของภรณี จูลละ-
ครินทร์ นักศึกษาธรรม-
ศาสตร์ ผู้เสียชีวิต

“เพื่อนบ้าน
บางคนพูดว่า ได้ข่าว
ว่าลูกสาวเป็นคอม-
มิวนิสต์ บางคนก็
ว่าเป็นเวียดนาม
เป็นเวียดนามได้
อย่างไร...เขาเป็นลูก
เรา

“แม่ร้องให้มา
ตลอด ๒๐ ปี เสียลูก
สาวไปเปล่า ๆ คน
หนึ่ง”

นายเื่อ อ่างแก้ว

บิดาของอนุวัตร อ่างแก้ว นักศึกษาธรรมศาสตร์ ผู้เสียชีวิต

“ตามว่ามีผู้ป่วยชื่ออนุวัตรไหม เขาก็บอก
ว่าไม่มี ผมกับน้องชายแจ๊คเริ่มสงสัยแล้วว่า
เขาอาจถูกยิงเสียชีวิตก็ได้ จึงเดินไปดูที่ห้องเก็บศพ
ของโรงพยาบาล พอไปถึงก็เจอศพเรียงไว้เป็น
แถว เปิดฝาโลงไว้มีเบอร์ติดอยู่ เขาเปิดให้คน
เข้าไปเดินดูได้เลย เพราะมีคนขอเข้าไปดูตลอด
เวลา เขาให้เดินไปบนขอบโลงศพ ญาติคน
อื่น ๆ ที่ไปดูศพมีทั้งร้องไห้ทั้งเป็นลม บรรยา-
กาเศร้ายิ่งเหว”

นายจินดา- นางลิ้ม ทองสินธุ์

บิดา มารดา ของจรรพษ์ ทองสินธุ์
นักศึกษารัฐศาสตร์
ผู้สูญหายจากเหตุการณ์ ๖ ตุลา ๑๙

จรรพษ์ ทองสินธุ์ นักศึกษา
คณะศิลปศาสตร์ปีที่ ๒

กรรมการองค์การนักศึกษามหา-
วิทยาลัยธรรมศาสตร์ (อมธ.) และ
กรรมการบริหารศูนย์กลางนิสิตนัก-
ศึกษาแห่งประเทศไทย ปี ๒๕๑๙

เช้าวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ มีคน
เห็นจรรพษ์ ทองสินธุ์ ถูกยิงหน้าตึก
อมธ. ขณะคอยระวังหลังให้เพื่อน ๆ
ที่ลงจากตึก ร่างของเขาถูกอันธพาล
การเมืองใช้ฝืนรถแล้วลากไปตาม
สนามฟุตบอลในมหาวิทยาลัยธรรม-
ศาสตร์ ท่ามกลางสายตานับร้อยที่
เฝ้าดูด้วยความสะเทือนใจ และนับ
จากวันนั้น ยังไม่มีใครพบร่างของ
จรรพษ์อีกเลย

๒๐ ปีผ่านไป ขณะที่โศกนาฏกรรม
ที่เกิดขึ้นกับจรรพษ์ ได้กลายเป็นตัวแทน
ของความรุนแรงโหดร้ายในเหตุการณ์ ๖
ตุลา และชื่อของจรรพษ์ โดยเฉพาะการ
อุทิศชีวิตตนเพื่อปกป้องผู้อื่น ได้รับการ
เชิดชูในการรำลึกเหตุการณ์ครั้งนั้น...
ที่บ้านของครอบครัว “ทองสินธุ์” พ่อ
และแม่ของจรรพษ์ยังคงเฝ้ารอคอย

การกลับมาของลูกชายคนโตที่หายหน้า
ไปเมื่อ ๒๐ ปีก่อนอย่างไม่สิ้นหวัง

ที่สวนมังคุดเล็ก ๆ แห่งหนึ่งในตำบล
อปีน อำเภอบางบาล จังหวัดสุราษฎร์ธานี
พ่อจินดาและแม่ลิ้ม ทองสินธุ์ ชวนให้เรา
ไปนั่งที่ชาน้ำน้อยกลางสวน หลังจากนั้น
จึงเริ่มต้นเล่าเรื่องราวแต่ครั้งวัยเยาว์ของ
ลูกชายคนโตให้ฟังว่า

“แม่มีลูกชายคนแรกตอนปี ๒๕๐๐
ตั้งชื่อจริงว่า จรรพษ์ ส่วนชื่อเล่นชื่อว่า
‘เกี้ยว’ มาจากคำว่า ‘เค้าเกี้ยว’ เป็น
ภาษาจีนไหหลำ แปลว่า ข้าวต้ม ลูก
เกี้ยวขยัน ช่วยงานทุกอย่าง ชาน้ำเขาก็
สร้างให้ เขาชอบอ่านหนังสือตั้งแต่อายุ
๕ ขวบ ตอนเขาอยู่ชั้น ป.๔ ดันมาอ่าน
หนังสือตั้งแต่ตีสี่ สมัยก่อนยังไม่มีไฟฟ้า
เวลาอ่านต้องจุดตะเกียงน้ำมันก๊าด เขา
จะอ่านหนังสือจบสองเที่ยวก่อนเปิดเรียน
ทุกครั้ง”

แม้ว่าจรรพษ์จะไม่ได้เกิดมาใน
ครอบครัวที่มีฐานะ พ่อของเขารับราช-
การเป็นครู และแม่เป็นชาวสวน แต่
จรรพษ์และน้อง ๆ อีก ๔ คนก็เติบโตมา
ท่ามกลางความรัก ความเอาใจใส่ และ
การอบรมสั่งสอนอย่างดี แม่ลิ้มเล่าว่า

“ลูกของแม่ไม่ดื้อ เพราะแม่ไม่เอา
‘ของร้อน’ ให้ลูกกิน แม่ไม่ไปโกงเขา
แม่หาเงินตัวเป็นเกลียว เพื่อส่งเสียให้
ลูกเรียน ทำสวน ขายของ ทำทุกอย่าง
เพราะพ่อกับแม่มีความตั้งใจอย่างหนึ่งว่า
ลูกทุกคนต้องเรียนให้ถึงปริญญา แต่จะ
เรียนอะไรก็ได้”

ในที่สุดความตั้งใจของพ่อแม่ก็
เป็นความจริง เมื่อจรรพษ์สอบเข้ามหา-
วิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ แต่หลังจาก
เข้ามหาวิทยาลัยได้ไม่นาน เขาก็เข้าร่วม
กิจกรรมการเมืองซึ่งกำลังร้อนแรงอยู่
ในขณะนั้น เขาทุ่มเททั้งกายและใจให้
แก่กิจกรรมในมหาวิทยาลัยอย่างเต็มที่
ส่งผลให้การเรียนของเขาตกต่ำลงอย่าง
ที่ไม่เคยเป็นมาก่อน จนพ่อและแม่ต้อง

กล่าวเตือนด้วยความห่วงใย

แต่ถึงที่สุดแล้วจรรพษ์ก็ไม่สามารถ
ทำตามคำแนะนำของพ่อแม่ได้ เพราะสถานการณ์
บ้านเมืองในช่วงนั้นร้อนแรงเกินกว่าที่คน
รักความเป็นธรรมอย่างเขาจะอยู่เฉย แม่
ลิ้มจึงได้พบภาพลูกชายในหน้าหนังสือ-
พิมพ์ฉบับหนึ่ง เป็นภาพขณะที่จรรพษ์
และเพื่อนกำลังยื่นจดหมายประท้วง
หนังสือพิมพ์ดาวสยาม ด้วยความเป็น
ห่วงลูกชาย พ่อจินดาและแม่ลิ้มจึงจับ
รถไฟจากสุราษฎร์ธานีไปกรุงเทพฯ ใน
เช้าวันรุ่งขึ้น

“แม่เห็นรูปเขาในหนังสือพิมพ์แม่
ก็ไม่ไหวแล้ว แม่ก็ว่าแม่สั่งแล้ว มานึก
ในใจว่าลูกเกี้ยวรับปากกับแม่แล้ว แต่ลูก
เกี้ยวไม่ทำตามที่แม่บอกเลย แม่กับพ่อ
ก็รีบขึ้นไปหาวันที่ ๒๕ กันยายน พอวันที่
๒๘ กันยายน เขาก็มาส่ง แม่ก็บอกว่าลูก
เกี้ยวกลับเถอะลูก เขาก็ว่า แม่ไม่ให้ลูก
เรียนแล้วหรือ สอบวันที่ ๖ เสร็จแล้ว
วันที่ ๑๑ จะกลับบ้านแน่ ๆ แม่ไม่ต้อง
ห่วง แล้วก็บอกว่าจะไม่ทำให้แม่ผิดหวัง
เขามาส่งที่สถานีแล้วก็กลับไปธรรม-
ศาสตร์อีก”

หลังจากกลับมาถึงสุราษฎร์ธานี
ได้ไม่กี่วัน เช้าวันที่ ๖ ตุลาคม พ่อจินดา
ก็ได้ฟังข่าวจากโทรทัศน์และวิทยุว่ามีกร
ปราบปรามนักศึกษาที่อยู่ในมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์แล้ว ด้วยรู้จักนิสัยของลูก
ชายคนโตดี ทั้งคู่จึงมั่นใจว่าจรรพษ์จะ
ต้องเข้าร่วมในเหตุการณ์ด้วยแน่

ด้วยความเป็นห่วง พ่อจินดาจึง
ตัดสินใจเดินทางไปรับลูกชายกลับบ้าน
โดยจับรถไฟเข้ากรุงเทพฯ อีกครั้ง

เรื่องราวต่อไปนี้เป็นความรู้สึกจาก
พ่อถึงลูก ซึ่งตัดตอนมาจากบันทึกของ
พ่อจินดาที่เขียนถึงลูกชายซึ่งหายหน้า
ไปเมื่อ ๒๐ ปีที่แล้ว

“ปี ๒๕๑๙ ลูกจรรพษ์กำลัง
เรียนอยู่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็น
นักศึกษาปีที่ ๒ คณะศิลปศาสตร์ ในปี

นี่เองเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันได้อุบัติขึ้น ซึ่งนำความวิปโยคมาสู่ครอบครัวของข้าพเจ้าอย่างที่จะหาเหตุการณ์ครั้งไหนมาเปรียบเทียบมิได้ มันทั้งแสนจะปวดร้าวจิตใจจนไม่อาจจะอดกลั้นไว้ได้ หรือจะเรียกว่าบัดนี้พ่อและแม่ของลูก ๆ ได้ตายแล้วทั้งเป็น และจะตายจนกว่าจะเรียกร่องความสูญเสีย้นักกลับคืนมา

“เช้าวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เวลาประมาณ ๙.๐๐ น. เศษ วิทยุแห่งประเทศไทยได้กระจายข่าวการจลาจลขึ้นในแผ่นดิน เสียงประกาศและเสียงปืนรัวถี่เป็นระลอก ๆ ทุกคนต่างตระหนกตกใจเพราะเหตุการณ์นี้ได้เกิดขึ้นแล้วภายในบริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ข้าพเจ้าประคองได้ว่ามีผู้ก่อการจลาจลเป็นนักศึกษาไทยและพวกกวนที่จับกลุ่มอยู่ในธรรมศาสตร์... เสียงวิทยุก็เร่งเร้าให้ประชาชนช่วยกันฝึกกำลังเพื่อระงับเหตุการณ์ และช่วยกันกำจัดโดยทุกวิถีทางจนเกิดการประท้วงนักศึกษา... นับเป็นเหตุการณ์ที่ทีมแห่งข้าพเจ้าหัวใจของบิดามารดาของนักศึกษาที่ส่งลูกให้มาร่ำเรียนในสถาบันที่สูงอย่างบอกไม่ถูก

“ข้าพเจ้าเป็นพ่อคนหนึ่งที่มีลูกเรียนอยู่ในสถาบันที่เกิดเหตุด้วย ยังมีความเป็นห่วงนับพันทวีคูณ ได้ปรึกษากับภรรยาแล้วจับรถไฟจากสถานีบ้านส้อมมุ่งเข้ากรุงเทพฯ ในวันที่ ๗ ตุลาคม เวลา ๑๖.๐๐ น. ขณะที่นั่งมาบนรถไฟ ได้พบปะเพื่อนฝูงที่มาจากทางใต้ ส่วนมากก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน คือไปเยี่ยมลูกหลาน และเป็นห่วงลูกหลานกันทั้งนั้น ต่างคนต่างนั่งมองหน้ากันด้วยความเศร้าสลดใจจนพูดอะไรไม่ออก เพราะไม่รู้ว่าจะเรื่องราวเป็นมาอย่างไรจึงได้เกิดอาเพศขึ้นเช่นนี้

“ขณะรถไฟเข้าถึงสถานีกรุงเทพฯ ในตอนเช้าวันที่ ๘ ต.ค. ๑๙ ข้าพเจ้าก็ไม่มีริอริบจับรถไฟมาลูกที่หอพักเที่ยงธรรมวัดบุปผาราม ธนบุรี ขณะนั่งบนรถยนต์

คิดอยู่อย่างเดียวว่าถ้าไปถึงหอพัก ให้ได้เห็นหน้าลูกที่รักสุดหัวใจของพ่อเท่านั้น...

“บรรยากาศในหอพักนักศึกษาในวันนั้นผิดกับวันก่อน หรือครั้งก่อน ๆ ที่ข้าพเจ้ามา... ข้าพเจ้าก็เกิดความวิปโยคในใจทันที ขณะจ้องมองหน้าต่างหอพักที่ลูกอยู่ปิดตาย แต่ใจหนึ่งก็ยังคิดว่าลูกกำลังนอน จึงรีบขึ้นไป แต่ที่ไหนได้เมื่อเห็นประแจติดประตูไว้อย่างแข็งแรง ได้แต่ลอดมองดูทางช่องฝาเข้าไปภายในได้ตลอด ไม่เห็นลูกเลยแม้แต่นาง ตอนนั้นจิตใจของข้าพเจ้าเหมือนจะหลุดลอยออกจากร่าง เข้าอ่อน ธิบถ้าวลงจากหอพักขณะลงบันได มีนักศึกษาที่พักอยู่ห้องใกล้เคียง ๆ กันเดินสวนทางขึ้นมา ข้าพเจ้ามีสีหน้าไม่สบายใจ นักศึกษาคนนั้นถามขึ้นว่า ลุงมาหาใคร ข้าพเจ้าบอกว่า มาหาลูกจากรพษ์ เพียงแค่นั้น นักศึกษาคนนั้นน้ำตาไหลพลางบอกว่า จารพษ์เขาไม่กลับมาหอพักตั้งแต่วันก่อนเกิดเหตุ ๑ วัน คือ วันที่ ๕ ตุลาคม ๑๙ เมื่อเสียงนี้แว่วเข้าหูข้าพเจ้า ทำให้หูอื้อจนไม่รู้จะว่าอะไรอีก

“จิตใจของข้าพเจ้ากระวนกระวายจนบอกไม่ถูก ทั้งเสียใจและทุกข์ระทมคิดถึงลูก คิดถึงแม่ของลูกจะเผ้าคอยอยู่ทางบ้านซึ่งมีความทุกข์ใจยิ่งกว่าข้าพเจ้าเสียอีก เพราะข้าพเจ้าทราบอย่างชัดเจนว่า ลูกผู้ชายคนแรกนี้เป็นลูกหัวแก้วหัวแหวนของแม่ และแม่มีความภูมิใจอย่างยิ่งที่ลูกสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ เมื่อมากลับกลายเป็นอื่นไปเช่นนี้ เหมือนหนึ่งใครกระชากดวงใจให้หลุดไปจากอกนั่นเอง”

หลังจากไม่เจอลูกชายที่หอพัก พ่อจินดาจึงเริ่มออกตามหาตามโรงพักต่าง ๆ ที่มีการจับกุมนักศึกษา แต่ก็ยังไม่เห็นแม่แต่ชื่อลูกชายในทีใด ๆ เมื่อไปดูรายชื่อที่สถานีตำรวจขณะสงครามก็พบแต่รายชื่อหลานคนหนึ่ง คือ สุพจน์ อนุภักดิ์ ถูกกักขังอยู่ที่โรงเรียนตำรวจ

นครปฐม จึงตามไปเยี่ยมหลานเพื่อถามไถ่ข่าวคราว แต่ก็ไม่มีโอกาสได้พบ ในที่สุด พ่อจินดาจึงตัดสินใจจับรถไฟกลับบ้านไปหาภรรยาและลูก ๆ ที่รอคอยฟังข่าวอย่างใจจดใจจ่อ

“ขณะนั้นนั่งในรถไฟไม่มีเวลาใดที่จะคิดถึงลูกไม่ได้ เห็นเด็กกรู่นราวราวเดียวกันยิ่งทำให้คิดถึงมากขึ้น นึกถึงภาพที่ลูกเคยกลับบ้านพร้อมกันกับพ่อดูเหมือนจะมีความสุขใจอย่างยิ่ง ถ้าเห็นลูกชื่อของกินบนรถแม้ตนเองไม่ได้กินก็รู้สึกอึดในใจอยู่เสมอ... เมื่อถึงบ้านพักได้พบลูก ๆ กำลังนั่งอยู่ในห้องกับแม่ พ่อเห็นหน้าแม่ของลูกและลูก ๆ อดจะน้ำตาคลอเข้าที่เดียว พูดได้คำเดียวว่า ไม่พบลูกจากรพษ์เท่านั้น แม่และน้อง ๆ ต่างน้ำตาไหล ได้ยินแต่เสียงแม่พูดกับลูก ๆ พลาดูปลหลังลูกแหวนและลูกแจ และตึงมากอดไว้ และสิ่งเสียอะไรต่าง ๆ นานาในทำนองอย่าให้ลูกทั้งสี่คนเป็นไปอย่างพี่ชายอีก เท่าที่การสูญเสียลูกชายไปนี้แสนจะอาลัยเป็นที่สุด”

หลังจากพ่อจินดามีโอกาสไปพบหน้าหลานชายที่ถูกกักขังอีกครั้ง เขาก็ไม่รอช้าที่จะถามข่าวคราวของจากรพษ์ หากคำตอบที่ได้รับก็คือ

“สุพจน์ตอบว่า ก่อนเกิดเหตุพี่เกียะอยู่ในสนาม และเมื่อซุลมุนได้มาหาเขา และให้สุพจน์ระวังตัวให้ดี เขาเป็นห่วงพี่ชายสุพจน์มาก แล้วเขาก็กระโดดวิ่งลงไปในสนาม... ทันใดนั้นท่ากระสุนก็แล่นมาปะทะนักศึกษาล้มระเนระนาด จะเป็นพี่เกียะด้วยหรือไม่ไม่ถนัดนัก พ่อเสียงปืนเจ็บบเสียง มีนักศึกษาผู้หญิงคนหนึ่งเขาไม่รู้จัก วิ่งมาบอกเขาและเพื่อน ๆ ว่า จารพษ์ถูกยิงเสียแล้ว... หลังจากข้าพเจ้าได้ยินคำนี้จากปากของหลาน ทำให้หัวใจเกือบหยุดเต้น

“ครั้นเวลาล่วงเลยมาพอสมควรแล้ว ข้าพเจ้าได้ปรึกษากับแม่ของลูกว่า

ข้าวของและเครื่องใช้ของลูกที่หอพักควรไปเก็บและคืนหอพักให้เขา จะได้ให้คนอื่นเช่าต่อไป คงไม่มีหวังที่ลูกจะกลับมาเรียนแล้ว เราสูญเสียทุกสิ่งทุกอย่าง ความหวังอยากเห็นลูกสำเร็จจนถึงชั้นอุดมศึกษาก็พังทลายลงอย่างสิ้นเชิง มีหน้าซำนอง ๆ ทั้งสามคนที่กำลังเล่าเรียนอยู่ก็ไม่ค่อยมีใจกับการเรียน เพราะเป็นห่วงพี่ชายที่เคยสุขสบายร่วมเล่นหยอกล้อแล้วจู่ก็มาหายเงียบไปโดยไม่ร่องรอยเลย ครั้งใดที่น้อง ๆ เขาย่นถึงพี่ชายเหมือนเข็มที่แหลมเสียบแทงเข้าที่หัวใจ ข้าพเจ้าทุกครั้ง แต่ข้าพเจ้าก็พยายามเก็บอารมณ์นั้นไว้ภายในด้วยความชื่นชมระทมทุกข์ ไม่อาจจะบรรยายเป็นภาษาได้ ข้าพเจ้านึกว่านี่เราคงต้องร้องไห้หน้าท่วมหัวใจอยู่ตราบชั่วชีวิตนี้

“เราจัดเก็บทุกสิ่งทุกอย่างของลูกไม่ได้ทั้งแม่แต่รองเท้าขาด ๆ เราก็เก็บใส่กล่อง... ข้าพเจ้าคิดเลยไปว่า สิ่งของเช่นเสื้อผ้าและของใช้ของลูกนี้จะเก็บไว้จนกว่าจะพบลูกในวันข้างหน้า หรือไม่พบก็ตาม ถือว่าเป็นสมบัติชิ้นสุดท้ายของลูกในชีวิตนี้

“เมื่อมาถึงบ้าน แม่ของลูกได้ชักเสื้อผ้าของลูกที่สกปรก และใส่แล้วยังไม่ได้ซัก เก็บซักจนสะอาดแล้วรีดพับเก็บใส่กระเป๋าวัวเป็นที่เรียบร้อย และยังคงคิดอยู่ทุกวินาทีว่าลูกของพ่อและแม่มคงจะกลับมาแน่นอน พ่อและแม่ไม่มีจิตใจในการประกอบการงานเลย แสนจะอ่อนเปลี้ยหัวใจชอบกล ถ้ามีใครส่งข่าวเกี่ยวกับลูกมาเล่าให้ฟัง แม่จะต้องพยายามซักไซ้ไล่เลียงจนแจ่มแจ้งทีเดียว ในระยะดังกล่าวนี้ ถ้าใครมาบอกว่าได้พบลูกที่ไหน อย่าว่าที่นั่นจะเป็นป่าดงพงเขา หรือสิ่งสารพัดครุร้ายอยู่ พ่อกับแม่จะต้องฝ่าไปจนถึง”

จนถึงวันนี้ ๒๐ ปีผ่านไป บันทึกฉบับนี้ยังคงเป็นตัวแทนความรู้สึกและการกระทำของพ่อจินดาและแม่ลิ้มได้

เสมอ เพราะหากวันนี้มีคนมาบอกว่าพบหน้าจาร์พงษ์ ทั้งสองก็ยังคงจะติดตามหาไปทุกที

“มีข่าวเข้ามาเรื่อย ๆ เราไปหากันไม่เจอลูก ผมซื้อหนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับ อ่านอยู่ ๒ ปี อ่านทุกวัน เคยมีคนบอกว่าเห็นลูกในป่า เราก็นั่งรถมอเตอร์ไซค์กับแม่สองคนไปตาม ไปมา ๖ ปีแล้วก็ไม่เจอ”

ข้างแม่ลิ้มกล่าวว่า “แม่สับสนมากข่าวจากคนที่อยู่ในเหตุการณ์จะบอกว่าเสียแล้ว แต่ถ้าข่าวจากคนแถวนี้จะบอกว่ายังอยู่ ถ้าไม่เห็นศพก็ยังหวังอยู่ ตอนลูกแฉเรียนอยู่ที่รามคำแหง ชอบไปออกค่ายตามจังหวัดต่าง ๆ แม่สั่งเลยว่า สัญญาแม่ได้ไหม ถ้าไปเห็นพี่เกียะ แล้วต่อยทันทีเลยนะลูก มัดใส่รถมาให้แม่ เหมารถมาเลย แต่เขาก็ให้สัญญาแม่ไม่ได้ เขาไม่ทำ”

ครั้งหนึ่งเมื่อ ๑๐ ปีก่อน มีจดหมายฉบับหนึ่งส่งมาที่บ้าน ข้างในมีภาพถ่ายชายถูกลากคอไปตามสนามหญ้าในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พร้อมกับข้อความสั้น ๆ ที่พ่อจินดาจำได้คือว่ามันบาดหัวใจของเขาเช่นไร น้ำตาของเขาไหลเมื่อนึกถึงข้อความในจดหมายฉบับนั้น

“จดหมายเขียนว่า กราบเท้าคุณพ่อที่เคารพ ลูกเป็นเพื่อนจาร์พงษ์ ทราบมาว่าคุณพ่อคุณแม่กำลังตามหาจาร์พงษ์... เขาบอกว่าพ่อไม่ต้องหา เพราะจาร์พงษ์ไม่มีแล้ว เขาไม่ลงชื่อ นับแต่นั้นมาพ่อก็เริ่มเชื่อเหมือนกัน เพราะเขาคงรู้จริง เขาคงสงสาร ไม่อยากให้พ่อเที่ยวตามหา แต่หลังจากนั้นถ้ามีใครบอกว่าเห็นลูกเกียะ พ่อก็ยังตามหาอยู่ จนถึงตอนนี้ถ้ามีคนมาบอกก็จะยังไปตามอยู่”

แม้ว่าตลอดเวลาที่ผ่านมาจะไม่ได้รับการติดต่อจากลูกชายเลยก็ตาม แต่ทุกวันนี้พ่อจินดาและแม่ลิ้มก็ยังมีหวังอยู่ครั้งหนึ่งว่า สักวันลูกจะต้องกลับมา

“ลูกเกียะของแม่อยู่ที่ไหน เสีย

แล้วหรือว่ายังอยู่ ทำไมศพลูกคนอื่นเขาถึงได้มา แล้วทำไมลูกของแม่ไม่มี เขาเอาลูกเราไปทิ้งไหน เขาฆ่าของเราแล้วเอาศพมาตั้งให้เราไปเอาก็ยังดี คนมันเลว ไม่นึกถึงอกเขาออกเรา ลูกคนหนึ่งพ่อแม่ลงทุนตั้งเท่าไร แม่ต้องการให้ลูกเป็นคนดี มีอนาคตสดใส นี่คือความตั้งใจของพ่อแม่ มันโงกว่าน้ำอะไรทั้งหมด เขามาทำให้เราทุกข์ ลูกเกียะไม่มีป็นสักกระบอกมันเลวไหม มันถือว่ามันมีอำนาจก็ทำได้เจ็บปวดมาก คนเรายกปิ่นขึ้นมายังคนอื่น ไม่ใช่ยิงนกนะ ไม่ใช่สัตว์เดรัจฉาน สัตว์มันยังร้องยังดิ้น มันยังขอชีวิต คนที่ยิงลูกคนอื่นได้มันไม่คิด

“แม่อายุ ๖๔ ปีแล้วนะลูก คิดว่าไม่นานแม่ก็จะลาโลก ถ้าลูกเกียะอยู่ที่ไหน แม่จะไปเห็นสักที คนเป็นพ่อเป็นแม่ก็อยากพบหน้าลูก แม่จะไม่ลืมเลย ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดเขาจะช่วยตามหา แม่ยินดี ถ้าเขาช่วยเหลือแม่ได้ มันมีสองอย่างนะลูก ยังอยู่หรือเสียแล้ว ถ้าเสียแล้วแม่ก็ทำใจได้ เพราะคนเรามีกัดแกเจ็บตาย แต่ถ้ายังมีชีวิตอยู่ เขาอยู่ที่ไหนทำไมเขาไม่ติดต่อมา แม่เคยฝันว่าเขามาหาและเขาบอกว่าเขาเป็นคอมมิวนิสต์แล้ว ถ้าชาติหน้ามีจริงเขาจะเกิดเป็นลูกแม่ใหม่ แล้วจะไม่ทำให้แม่ผิดหวัง”

เมื่อเราได้พูดคุยกับสมาชิกครอบครัวคนอื่น ๆ ก็ได้รู้ว่า ความรู้สึกของคนไม่แตกต่างกันสักเท่าไรนัก น้อง ๆ ของจาร์พงษ์ยังไม่สามารถทำใจได้ต่อกรจากไปของพี่ชายคนโต

จงดี เฟิงสกุล เล่าให้ฟังว่า ครั้งแรกที่เธอได้เห็นรูปถ่ายชายถูกลากคอในงานนิทรรศการ ๖ ตุลาที่รามคำแหง เธอร้องไห้และไม่กล้าแม้แต่จะเดินกลับไปเข้าไปดูอีก

“พอเห็นภาพชายถูกลากคอไปกลางสนามบอลก็ไม่แน่ใจ แต่ไม่กล้าดูเห็นแล้วอยากร้องไห้ แล้วบอกกับน้องว่าอย่าเล่าให้แม่ฟังเลย เพราะในความรู้สึก

ของแกยังมีควมหวังตลอดเวลา ช่วงที่พี่ชายหายไปใหม่ ๆ แกจะไปทำสวนอย่างเดียว เหมือนทดแทน และช่วยให้ใจแกลสงบลงบ้าง แม่มักจะบ่นว่า “ไม่รู้พี่ชายเขามีเหตุผลอะไรจึงไม่ติดต่อมา”

ทงศักดิ์และประภัสสร ทองสินธุ์ ก็มีความเศร้าไม่ต่างกันเมื่อต้องพูดถึงพี่ชาย “ผมไปเจอบันทึกของพ่อที่เขียนถึงพี่ชาย ผมอ่านไปได้หน้าสองหน้าก็ น้ำตาไหล อ่านต่อไม่ไหว ไม่เคยอ่านจบเสียที หลังจากพี่ก็ย้ายจากไป พวกเราพี่น้องไม่มีใครกล้าออกไปต่อสู้อาณานิคมอย่างพี่อีก เพราะเมื่อเราดูสายตาของพ่อแม่แล้ว เราไม่สามารถทำได้ เราไม่อยากให้พ่อแม่สูญเสียลูกคนไหนไปอีก แต่ไม่ใช่เราไม่สู้นะ เราสู้ในวิถีทางของเราแต่ไม่ใช่เอาหน้าอย่างพี่เคี้ยว”

ทุกวันนี้ พ่อจินดายังไม่แจ้งต่อทางการว่าจารุพงษ์เป็นคนหายสาบสูญเพราะกลัวว่า ถ้าวันหนึ่งเขากลับมา จะไม่มีส่วนในมรดกที่พ่อเก็บไว้ให้ ส่วนแม่ลิ้มก็ไม่ยอมทำสังฆทาน ด้วยกลัวจะหมายถึงว่า ลูกชายได้ตายจากโลกนี้ไปแล้ว ได้แต่เพียงทำบุญระลึกถึงลูกเท่านั้น และสำหรับน้อง ๆ ของจารุพงษ์ เขาและเธอยังคงเฝ้าบอกลูก ๆ ของตนว่า ยังมีลุงที่ชื่อว่า “ลุงเกี้ยว” อยู่ในโลกนี้อีกหนึ่งคน

๒๐ ปีผ่านไป ยังไม่มีใครรู้ว่าร่างของจารุพงษ์ ทองสินธุ์ อยู่ ณ แห่งหนใดในโลก เราสัมผัสได้แต่เพียงความทรงจำเกี่ยวกับตัวเขาที่ยังคงอยู่ในหัวใจของสมาชิกในครอบครัวทองสินธุ์ทุกคนอย่างไม่มีวันลบเลือน

นางเชียมเกี้ยว

จนเจนและขาหัก

จุลละครินทร์

มารดาของ ภรณี จุลละครินทร์
นักศึกษาศาสตร์ ผู้เสียชีวิต

ภรณี จุลละครินทร์ เป็นนักศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ชั้นปีที่ ๒ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ภรณี ร่วมชุมนุมอยู่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เธอถูกยิงเสียชีวิต ศพถูกทุบตี

ณ โรงน้ำแข็งเล็ก ๆ โรงหนึ่งบนถนนราษฎร์สันติ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี เป็นบ้านของภรณี จุลละครินทร์ วันนี้เหลือเพียงแม่เชียมเกี้ยวและน้องชายคนหนึ่ง พ่อของภรณีเพิ่งเสียชีวิตเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา น้องบางคนก็แต่งงานแยกบ้านไปแล้ว แม่เชียมเกี้ยวและน้องชายคนเล็กของภรณีช่วยกันค้นรูปภรณีสมัยเรียนชั้นมัธยมมาให้ดู แล้วเล่าเรื่องราวครั้งภรณียังเป็นเด็กให้ฟัง

“กรณีเรียนหนังสือที่โรงเรียนในอำเภอบ้านบึงมาตลอดจนจบชั้นมัธยมศึกษา หลังจากนั้นก็สอบเข้ามหาวิทยาลัย เขาเป็นเด็กเรียนเก่งและเรียบร้อย เขาอยากทำบัญชี จึงเลือกเรียนบัญชีแล้วโชคดีสอบติดคณะบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ่อแม่ก็ดีใจเพราะเสียค่าใช้จ่ายน้อย เขามอบกับแม่อย่างภูมิใจว่า หนูจะรับปริญญาตอนอายุ ๒๒ นะ จะไม่ให้ถึงอายุ ๒๔ จะเรียนให้เก่ง ให้แม่ดีใจ ตอนนั้นไม่มีเพื่อนบ้านแถวนี้ไปเรียนธรรมศาสตร์เลย ทุกคนภูมิใจในตัวเขาทั้งนั้น

“กรณีพักอยู่ที่บ้านอาในกรุงเทพฯ และกลับบ้านทุกเสาร์-อาทิตย์ ไม่ค่อยออกไปเที่ยวเตร่ที่ไหน เขาคุยเก่ง จึงสนิทกับทุกคนในบ้าน”

แต่แล้วครอบครัวจูละครินทร์ก็ต้องเผชิญกับเหตุการณ์เศร้าสะเทือนใจ

“ตอนนั้นมีงานหมั้นของน้องสาววันที่ ๕ ตุลาคม ๑ ไม่ได้ฟังวิทยุ มารู้อตอนหลังว่า วิทยุบอกว่าใครมีลูกอยู่ในนั้นให้ไปพากลับบ้าน แต่เราไม่ได้ฟังวิทยุ”

เช้าวันที่ ๖ ตุลาคม น้องชายคนเล็กของกรณีบังเอิญได้ดูโทรทัศน์ เขาเริ่มนึกอะไรบางอย่างเกิดเหตุร้ายขึ้นกับพี่สาว

“นั่งดูโทรทัศน์เห็นภาพตำรวจยิงประชาชน แล้วเราก็ตะใจ แต่ผมยังเด็กอยู่ ก็สงสัยว่าเกิดอะไรขึ้น ทำไมตำรวจยิงประชาชน ตอนนั้นคิดว่าพี่สาวต้องอยู่ในธรรมศาสตร์แน่ ๆ อยากไปตามพี่สาวกลับมา”

แม่เชียมเกียงเล่าเหตุการณ์ต่อด้วยเสียงสั่นเครือว่า

“พ่อเขาทราบข่าววันที่ ๖ ตุลาคมตอนเย็น หลังกลับจากงานหมั้น มีคนมาชูปริศกับพ่อ สงสัยจะบอกเรื่องกรณี แต่พ่อเขาไม่ให้ออกไปฟัง พอพ่อเดินกลับเข้ามาที่หน้าซิดเลย ถามว่ามีอะไรเกิดขึ้น เขาก็บอกว่าเขาจะไปกรุงเทพฯ ตอนนั้น

แม่คิดในใจว่าไม่ใช่เรื่องดีแน่ ๆ เราสงสัยว่าต้องเป็นเรื่องลูกสาวแน่เลย พ่อเขาไปตามหาที่ธรรมศาสตร์แต่ก็ไม่เจอ สุดท้ายไปหาที่ป้อเด็กตั้ง เพราะมีคนแนะนำให้ไปดู ถ้ามีรูปอยู่ในสมุด แสดงว่าเสียชีวิตแล้ว

“ญาติพี่น้องไม่ยอมให้แม่ดูศพ เพราะกลัวแม่จะเป็นอะไรไปอีกคน เพิ่งมารู้ทีหลังว่ากรณีแขนขาหักหมด แม่ได้เห็นแต่ใบหน้า ตอนหลังมีเพื่อนของกรณีคนหนึ่งเป็นตำรวจอยู่กรุงเทพฯ เขาเล่าให้ฟังว่า เขาพยายามเข้าไปห้ามแล้วบอกว่าเป็นเพื่อนกับกรณี อยู่ยงนะ แต่เขาไม่ฟัง เขาเห็นตอนยิงเลย พอกรณีล้มลง คนยิงก็เอาด้ามปืนตีเสียแขนหักขาหักเลย ทำไมต้องทำรุนแรงขนาดนี้ เด็กผู้หญิงตัวเล็ก ๆ คนหนึ่งเท่านั้นเอง” น้ำเสียงที่สั่นเครือบอกถึงความปวดร้าวในใจ

แม่เชียมเกียงเล่าต่อไปว่า เธอถูกกล่าวหาว่าเลี้ยงลูกให้เป็นคอมมิวนิสต์ ชาวบ้านหาว่าลูกสาวเป็นฉวนตามที่มีหนังสือพิมพ์ในช่วงนั้นกล่าวหา

“เพื่อนบ้านบางคนพูดว่า ได้ข่าวว่าลูกสาวเป็นคอมมิวนิสต์ เราก็บอกว่าเป็นคอมมิวนิสต์ได้อย่างไร กลับมาก็ช่วยทำงานบ้านทุกอย่าง บางคนก็ว่าเป็นเวียดนาม จะเวียดนามได้อย่างไรก็เขาเป็นคนบ้านบึง เป็นลูกของเรา หลังงานศพสองสามวัน มีตำรวจมาค้นบ้าน ตอนนั้นกำลังโศกเศร้าอยู่ เราก็ให้ค้น เขามอบว่าบ้านนี้เป็นคอมมิวนิสต์ พ่อเจอหนังสือภาษาจีนของอากรณีเขาก็ยึดไป หลังจากนั้นก็ไม่มีอะไร

“ถ้าเขายังอยู่ตอนนี้คงจะแต่งงานแล้ว อาจเป็นผู้จัดการธนาคารที่ไหนสักแห่ง บางทีอาจเป็นพนักงานบัญชี เพราะเขาเคยบอกอยู่เสมอว่าอยากทำบัญชี เพื่อนของเขาที่ตอนนี้เป็นผู้จัดการยังบอกว่า ถ้ากรณีอยู่ไม่รู้จักจะเป็นอย่างไร เพราะกรณีเรียนเก่งกว่า”

จนถึงวันนี้แม่เชียมเกียงยังคงมีคำถามค้างคาใจ และยังคงหาคำตอบให้ตัวเองไม่ได้ว่า “ลูกเราเป็นคนเรียบร้อยน่ารัก ทำไมต้องตีเขาถึงขนาดนี้ แม่ร้องไห้มาตลอด ๒๐ ปี ไม่มีใครมารับผิดชอบ เรียกว่าสูญไปเปล่า ๆ เลยลูกสาวคนหนึ่ง แม่ไม่รู้จะไปคุยและเรียกร้องกับใคร ไม่มีใครมาถามเลย...ไม่มี”

วันที่ ๖ ตุลาคมทุกปี ครอบครัวของกรณีจะทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้เธอทุกครั้ง ส่วนน้องชายคนเล็ก เขาพยายามเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับ ๖ ตุลาคมที่จัดขึ้นตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง สิ่งที่เขาเห็นทำให้เขารู้สึกว่า

“ทุกคนที่สูญเสียบุคคลในครอบครัวไป จะรู้สึกเจ็บใจเพราะไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น เราต้องสูญเสียลูกไปทั้งคนเพื่ออะไร ลูกเขาทำผิดอะไรหรือ

“ผมแปลกใจว่าทำไมคนไทยล้มง่าย ทุกวันนี้ประกาศ ถนอม ยังอยู่สบายดีหรือ เขาทำกับประเทศไทยได้ขนาดนี้ ทำไมยังลอยหน้าลอยตาอยู่ได้ ทำไมเขายังอยู่ได้อย่างปกติสุข ทำไมไม่มีใครสักคนให้คำตอบได้ว่าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นได้อย่างไร”

คำถามนี้อาจเป็นปริศนาต่อไป หากสังคมไทยปล่อยให้โศกนาฏกรรมนี้เลื่อนไปจากความทรงจำ

...คงเหลือเพียงครอบครัวของผู้สูญเสีย ที่ยังคงเศร้าใจทุกครั้งเมื่อลมหนาวเดือนตุลามาเยือน

นางเล็ก วิทยากรณ์

มารดาของมนู วิทยากรณ์
นักศึกษารามคำแหง ผู้เสียชีวิต

ในบรรดาผู้เสียชีวิตจากการล้อม
ปราบเมื่อ ๖ ตุลา ๑๙ ต้องบันทึกชื่อ
มนู วิทยากรณ์ ไว้ด้วยคนหนึ่ง

มนูเป็นนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์
ชั้นปีที่ ๔ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ถูกกระสุนยิงตัดหัวหัวใจ--ในสภาพที่
มือทั้งสองข้างถูกมัดไว้

“แม่ดูศพลูก เห็นใบหน้าลูกอมยิ้ม
ก็คิดในใจว่าลูกตายอย่างภูมิใจไหม้ย ถ้า
ลูกภูมิใจในสิ่งที่ทำ แม่จะได้ไม่ต้องเสียใจ
เราเซ็ดน้ำตาจนแห้ง...ไม่มีน้ำตาจะไหล
อีกแล้ว เขาถูกกระสุนนัดเดียวยิงตัด
หัวหัวใจเลย แต่ความจริงเขาจับลูกแม่
แล้วนะ เพราะตอนที่ไปรับศพ แขนเสื้อ
ทั้งสองข้างยังผูกอยู่กับเอว เขาจับแล้ว
ทำไมต้องง่ากัน ยิ่งทำไม เขาจับคนไม่
ผิดอย่างนี้ ใครจะรับผิดชอบ”

แม่เล็ก วิทยากรณ์ มารดาของมนู
จดจำวันที่เป็นดั่งฝันร้ายในชีวิตได้ดี มนู
ออกจากบ้านไปชุมนุมที่ธรรมศาสตร์ตั้งแต่
บ่ายวันที่ ๔ ตุลาคม และไม่ได้กลับมา

บ้านอีกชั่วชีวิต

แต่ถึงลูกชายจะจากลาไปแล้ว หาก
ภาพลูกชายในวัยเด็กยังคงแจ่มชัดในใจ
ผู้เป็นแม่

“ครอบครัวเรามีลูก ๕ คน น้องนู
เป็นคนที่ ๒ ตอนเล็ก ๆ เขาเรียนเก่ง
เวลาเล่นกับเพื่อนชอบเล่นเป็นนายอำเภอ
เราก็เห็นว่าเขามีแววมามากตั้งแต่เด็กเลย
เราเลี้ยงลูกมาแบบพอกินพออยู่ ไม่ได้
มั่งมีศรีสุขอะไร เขาเรียนที่วิทยาลัยเกริก
และเรียนรัฐศาสตร์ที่รามคำแหงอีกแห่ง
หนึ่ง น้องนูเขาอยากเป็นนายอำเภอ”

ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง มนู
สนใจกิจกรรมค่ายอาสา และกิจกรรม
เคลื่อนไหวทางการเมือง คราวเหตุการณ์
๑๔ ตุลา ๑๖ เขาและญาติรุ่นราวคราว
เดียวกันสิบกว่าคนก็พากันไปร่วมชุมนุม
ประท้วงด้วย ทุกคนปลอดภัยดี

“ตอน ๑๔ ตุลา น้องนูเคยจับคน
ขโมยแว่นเรย์แบนด์ได้ มีข่าวยกยอสรร-
เสริญน้องนู แต่พอ ๖ ตุลา เขามาว่า
ลูกเราเป็นทรชน”

มนูเข้าร่วมชุมนุมตั้งแต่เย็นวันที่ ๔
ตุลาคม เขาออกจากบ้านไปเพียงลำพัง

“ตอนบ่ายวันที่ ๔ ตุลา มนูกลับมา
จากต่างจังหวัด พออาบน้ำเสร็จก็เตรียม
ตัวจะออกไปข้างนอก เราห้ามไม่ให้ออก
ไป แต่ลูกบอกว่าไม่ได้ เพราะเขานัด

เพื่อนไว้แล้ว ก็เลยกำชับให้เขารีบกลับ
มาทำบุญบ้าน

“ลูกบอกว่าแม่ไม่ต้องห่วงหรอก
เพราะเราบริสุทธิ์ใจ เขาไม่อยากเห็น
ประเทศชาติถูกโกงหรือถูกกดขี่ เขาไม่
ชอบ เขารักความเป็นธรรม เพราะฉะนั้น
เขาต้องไป เราก็มองดูลูก ลูกก็บอกว่า
ถ้าเขาเป็นอะไรไปแม่ไม่ต้องเสียใจ ถ้า
เขาเสียคนเดียว แม่จะมีลูกเพิ่มขึ้นอีก
เยอะ แล้วเขาก็ออกไป จากวันนั้นน้องนู
ก็ไม่ได้กลับบ้านอีกเลย”

เช้าวันที่ ๗ ตุลาคม แม่เล็กออก
ตามหาลูกชายตามที่ต่าง ๆ แม่เล็กไปทุก
ที่ที่คาดว่าจะพบลูกชาย จนกระทั่งหลาน
มาส่งข่าวว่า เห็นมนูอยู่ที่โรงพยาบาล-
ตำรวจ แม่เล็กคิดว่าลูกคงบาดเจ็บเล็ก
น้อย จึงไปดูรายชื่อหน้าห้องผู้ป่วยแต่ก็
ไม่พบ จนกระทั่ง...

“มีคนชี้ให้ไปดูที่ห้องเก็บศพ แม่
ไปเจอลูกชายที่นั่น น้องนูเขานอนอยู่
ในโลง ใบหน้าอมยิ้ม เขาก็คงภูมิใจ เป็น
อุดมการณ์ของเขา ลูกเรารักความเป็น
ธรรม ทำเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ยาก
ไร้ทุก ๆ คน”

หลังจากรับศพลูกชายมาบำเพ็ญ
กุศลแล้ว แม่เล็กไม่ต้องการเผาศพลูก
ในทันทีเพราะยังทำใจไม่ได้ แต่ญาติ
พี่น้องไม่เห็นด้วย แม่เล็กจึงจำใจเผา
ศพลูกชาย

“เมื่อวานนี้เขายังคุยกับเราอยู่เลย
พอเจอหน้าอีกทีลูกก็พูดกับเราไม่ได้แล้ว
เหตุการณ์มันสด ๆ ร้อน ๆ แม่ทำใจไม่
ได้”

หลังงานศพลูกชายผ่านไป แม่เล็ก
ก็เดินทางไปเยี่ยมนักศึกษาที่ติดคุกในคดี
๖ ตุลา ทำอาหารไปเยี่ยม ไปฟังการพิ-
จารณาคดีในศาลอย่างต่อเนื่อง แม่เล็ก
เปรียบนักศึกษาทุกคนที่อยู่ในการกัก
ครั้งนั้นเป็นลูกของแม่เล็กเอง เพื่อให้
เป็นดังคำพูดสุดท้ายของลูกชาย

“พอลูกเสียแล้ว แม่เล็กก็ต้องเดิน

ตามรอยเลือดของคุณ เราจะเอาเลือด
ก่อนนี้ไปโยนตรงโน้นตรงนี้ไม่ได้ แม่เล็ก
จะพยายามเก็บรักษาเลือดก่อนนี้เอาไว้
แม่เล็กฝันเห็นน้องนู เขาบอกว่าเขาไป
สบายแล้ว ไม่ต้องห่วงเขา หลังจากนั้น
แม่เล็กก็ทำใจ ตัดใจ ถ้ากังวล สุขภาพ
เราก็ไม่ไหว”

กับความหมายของคำว่า “คอมมิวนิสต์” ที่มีคนกล่าวหาว่า แม่เล็กให้คำ
จำกัดความคำนี้ว่า

“แม่ไม่รู้ว่คอมมิวนิสต์แปลว่าอะไร
ถ้าคนที่ปลิ้นปล้อน คดโกงเขากิน ไม่ใช่
คอมมิวนิสต์ แต่คนที่เมตตาช่วยเหลือคน
แล้วถูกหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ แม่เล็กก็
จะสรุปว่า คอมมิวนิสต์คงเป็นคนที่รัก
ความเป็นธรรมมาก ๆ เพราะแม่เล็กเห็น
คนที่เป็นคอมมิวนิสต์ชอบช่วยเหลือคน”

แม่เล็กมีความคิดอยู่ตลอดเวลา
อยากฟ้องเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม
ให้ลูกชาย

“แม่เล็กอยากเรียกร้องสิทธิอันนี้
เราไม่ได้ต้องการให้ชดใช้เงินทอง เรา
ต้องการให้ลูกเราเป็นผู้บริสุทธิ์ เรารู้
อยู่ว่าลูกเราบริสุทธิ์ แต่ตะโกนให้เสียงแตก
ก็ทำอะไรไม่ได้เพราะไม่มีอำนาจ ก็ปิด
บ้านตีเขา ฆ่าเขา แล้วมาประณามว่าลูก
แม่เล็กเป็นทรชน แม่เล็กไม่สบายใจ”

แม่เล็กมีข้อคิดฝากถึงนักศึกษา
รุ่นหลังว่า

“แม่เล็กขอฝากกับลูก ๆ ซึ่งเป็น
รุ่นน้องว่า พวกที่ ๆ ถูกเขาย่ำยี ตี ฆ่าฟัน
เขายังปิ่นที่ละนิด ทนดูได้ไหม ตราบใด
ที่ยังเรียกร้องอะไรไม่ได้ แม่เล็กตายไป
ใจจะไม่เป็นสุข แม่เคยบอกน้องนูว่า
กลับให้เป็นผู้สุขไม่ต้องห่วง อุทิศกรรม
ของคุณและเพื่อน น้องรุ่นหลังจะช่วย
สานให้เอง”

นายเยื่อ อ่างแก้ว

บิดาของอนุวัตร อ่างแก้ว
นักศึกษารัฐศาสตร์ ผู้เสียชีวิต

อนุวัตร อ่างแก้ว นักศึกษาคณะ
เศรษฐศาสตร์ชั้นปีที่ ๓ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ เสียชีวิตในเหตุการณ์ ๖
ตุลา ๑๙ เขาถูกยิงจากด้านหลัง กระสุน
ทะลุหน้าท้อง เสียชีวิตทันที

“ลูกเราเข้าร่วมกิจกรรมของธรรม-
ศาสตร์เสมอ เพราะเขาเป็นคนรักความ
ยุติธรรม ตอนเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๑๖
เขาเป็นวีรชน แต่ ๖ ตุลา ๑๙ เขากลาย
เป็นผู้ต้องหาทั้ง ๆ ที่เขาบริสุทธิ์ หลังจาก
เหตุการณ์มีแต่คนมองว่าลูกเราไม่ดี มี
คนถามว่าเลี้ยงลูกยังไงให้เป็นคอมมิวนิสต์
คล้ายกับว่าผมส่งเสียเงินให้ลูกน้อย ทำให้
ลูกต้องไปรับเงินจากพรรคคอมมิวนิสต์
ผมมองหน้าใครไม่คิด เขาหาว่าลูกรับเงิน
จากต่างชาติ ตอนนั้นแม้ผมยังอยากจนอยู่
แต่ถึงยังไงผมก็ส่งเสียลูกอย่างดีที่สุด”

ข้างต้นนี้คือคำบอกเล่าของพ่อเยื่อ
อ่างแก้ว ผู้สูญเสียลูกชายไปในเหตุการณ์

๖ ตุลา ๑๙ ปัจจุบันพ่อเยื่ออาศัยอยู่ที่
จังหวัดนครนายกกับลูกคนเล็ก ส่วนแม่
ของอนุวัตรเสียชีวิตไปแล้วหลายปี

พ่อเยื่อเล่าถึงลูกชายว่า

“แจ๊คเป็นคนเรียบร้อย ร่าเริง เป็น
ที่รักของเพื่อน ๆ ตั้งใจเรียนหนังสือ เรียน
ชั้นมัธยมต้นที่โรงเรียนนครนายกวิทยาคม
พอจบ ม.๓ เขาบอกว่าอยากไปสอบเข้า
เรียนต่อที่โรงเรียนเตรียมอุดมฯ เขารู้ว่า
ไม่ใช่สอบเข้าง่าย ๆ เพราะเด็กส่วนใหญ่
ที่สอบเข้าโรงเรียนเตรียมอุดมฯ ได้ เป็น
เด็กกรุงเทพฯ หรือเด็กที่เรียนกวดวิชา
แต่แจ๊คก็สอบได้ จบแล้วก็สอบเข้าธรรม-
ศาสตร์ได้อีก เขาเลือกเรียนคณะเศรษฐ-
ศาสตร์

“แจ๊คเป็นคนสมถะ เสื้อที่ผมไม่ได้
แล้วเขายังเอาไปใส่เลย ช่วงนั้นฐานะผม
ไม่ค่อยดี เงินทองก็ไม่ค่อยมี ตอนแรก
เขาพักอยู่ที่วัด แล้วตอนหลังบอกว่าอยาก
พักที่หอพักเพราะอยู่ใกล้ ต่อมาผู้ค้าใช้
จ่ายไม่ไหว เขาเลยออกจากหอพักมาอยู่
ที่วัดตามเดิม จะได้ประหยัดค่าที่พักและ
ค่าอาหาร”

ขณะอนุวัตรอยู่ชั้นปีที่ ๓ เหตุ-

การณ์ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้นกับลูกชายผู้รัก
ความเป็นธรรมของพ่อเยื่อ พ่อเยื่อทราบ
ข่าวเหตุการณ์ ๖ ตุลาจากวิทยุยานเกราะ
ว่ามีกรล้อมปราบนักศึกษาในมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์

“พ่อไม่คิดว่าเหตุการณ์จะรุนแรง
มากขนาดนี้ ตกใจมาก มีข่าวว่าธรรม-
ศาสตร์มีห้องใต้ดิน ผมไม่เชื่อว่าเป็น
ความจริง พอฟังวิทยุก็คิดว่าแจ๊คคงเข้า
ร่วมแน่ ๆ แต่คงไม่ถึงกับเสียชีวิต คงแค่
บาดเจ็บ ตอนนั้นผมเห็นน้องเขากลับมา
บ้านก็ดีใจ แต่สงสัยว่าทำไมอีกคนไม่
กลับมา น้องชายบอกว่าแจ๊คไม่ได้กลับ
ไปที่วัดอีกเลย”

เมื่อไม่ได้ข่าวคราวลูกชาย พ่อเยื่อ
จึงออกตระเวนตามหาลูกชายที่โรงเรียน
ตำรวจนครบาล บางเขน ซึ่งเป็นที่คุมขัง
นักศึกษาที่เข้าร่วมชุมนุม แต่ไม่พบลูก
ชาย เพื่อน ๆ ของอนุวัตรที่ถูกคุมขังอยู่
บอกว่าอนุวัตรได้รับบาดเจ็บสาหัส พ่อ
เยื่อจึงตามไปดูที่โรงพยาบาลตำรวจ

“พอไปถึงก็ถามว่ามีผู้ป่วยชื่ออนุวัตร
ไหม เขาก็บอกว่าไม่มี ผมกับน้องชาย
แจ๊คเริ่มสงสัยแล้วว่าเขาอาจพลาดพลั้งถูก
ยิงเสียชีวิตก็ได้ จึงเดินไปดูที่ห้องเก็บศพ
ของโรงพยาบาล พอไปถึงก็เจอศพเรียง
ไว้เป็นแถว เปิดฝาโลงเอาไว้ มีเบอร์ติด
อยู่ เขาเปิดให้คนเข้าไปเดินดูได้เลย
เพราะมีคนขอเข้าไปดูตลอดเวลา โลงศพ
เยอะมากจนเขาให้เดินไปบนขอบโลงศพ
ญาติคนอื่น ๆ ที่ไปดูศพ มีทั้งร้องไห้ทั้ง
เป็นลม บรรยากาศเงียบเหงา”

น้องชายของอนุวัตรไม่กล้าแม่แต่
จะเดินเข้าไปในห้องเก็บศพ เพราะรับ
ไม่ได้หากพบร่างพี่ชายอยู่ในห้อง พ่อเยื่อ
จึงต้องเดินเข้าไปดูศพเอง หลังจาก
ตามหาลูกมา ๒ วัน พ่อเยื่อก็พบร่างที่
ไร้ลมหายใจของลูกชาย

“พอเห็นศพก็จำได้ทันทีเพราะเขา
มีปานที่ไหล่ สภาพศพทุกคนจะถูกถอด
เสื้อ แจ๊คถูกยิงจากด้านหลัง กระสุนทะลุ

หน้าท้อง นัดเดียวตายคาที่ มีคนบอก
ว่าตอนที่ตายใหม่ ๆ ค่ายังไม่หลับ”

ด้วยความกลัวว่าภรรยาจะทำใจ
ไม่ได้ พ่อเยื่อจึงไม่กล้าบอกภรรยาใน
ทันที ผู้เก็บความเศร้าเอาไว้ตลอดคืน

“ผมยังไม่กล้าบอกแม่เขา เพราะ
กลัวว่าจะเสียใจมาก เลยบอกแต่เพียงว่า
พู่นั่งเหมารดไปดูว่าลูกอยู่ที่ไหน บางที
อาจอยู่ที่โรงพยาบาลตำรวจก็ได้ เพราะ
ไปดูที่อื่นแล้วไม่มี พอเช้าวันรุ่งขึ้นจึงบอก
ความจริงกับแม่เขาก่อนขึ้นรถ

“ในงานศพแจ๊คมีตำรวจสันติบาล
ทั้งในเครื่องแบบและนอกเครื่องแบบ
มาร่วมงานด้วย เพราะมีนักศึกษาและ
อาจารย์มาร่วมงานเยอะ เขาคงกลัวว่า
จะมีการชุมนุมเกิดขึ้นอีก สารวัตรเรียก
ผมไปพูดว่า อย่าให้มีอะไรเกิดขึ้น ผม
ไม่รู้ว่ามีใครเป็นใครเพราะกำลังเสียใจอยู่
มีคนมาบอกว่าให้เอาหนังสือในบ้านไป
เผาให้หมด เพราะอาจมีคนมาค้นบ้าน”

ครอบครัวอ่าแก้วเก็บศพอนุวัตร
ไว้ปีหนึ่ง ด้วยแม่และสมาชิกในครอบ-
ครัวไม่สามารถทำได้ที่อนุวัตรจากไป
อย่างกะทันหัน

“ตอนทำศพแม่เขาเป็นลมเลย
กินข้าวไม่ได้ ทรอมใจ รู้สึกเสียใจกันมาก
แม่เขาบอกว่าลูกตายกะทันหันกินไป
ยังทำใจไม่ได้ เขาเลยขอเก็บศพไว้ก่อน
เก็บไว้ปีกว่าจึงเผา”

อนุวัตร อ่าแก้ว เสียชีวิตเมื่ออายุ
๒๐ ปีพอดี หากวันนี้ยังมีชีวิตอยู่ เขา
จะมีอายุ ๔๐ ปีเต็มเท่ากับเพื่อนร่วมรุ่น
ของเขา ที่ปัจจุบันเป็นนักธุรกิจใหญ่เจ้า-
ของร้านหนังสือชื่อดัง และอาจารย์มหา-
วิทยาลัย

“แม่เขาเคยวาดโครงการไว้ว่า พอ
ลูกชายเรียนจบจะให้ไปทำงานธนาคาร
กรุงเทพฯ พาณิชยการ ซึ่งญาติเขาฝากฝัง
ไว้ล่วงหน้าแล้ว แต่วันนี้ไม่มีเขาอยู่ เรา
ก็ได้แต่ทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้เขา
ทุก ๆ ปี”

เวลาผ่านมาแล้ว ๒๐ ปี แต่พ่อเยื่อ
ยังเฝ้าคิดอยู่เสมอว่า

“ทำไมผู้ที่เสียชีวิตในเหตุการณ์
๑๔ ตุลาจึงเป็นวีรชน ญาติผู้เสียชีวิตได้
รับเงินชดเชย แต่ ๖ ตุลา พวกเขาหลาย
เป็นผู้ต้องหาทั้ง ๆ ที่บริสุทธิ์ ไม่มีใคร
รับผิดชอบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แลผม
ยังให้ลูกเราตายอย่างมีความผิดอีก หาก
มีคนพิสูจน์ว่าลูกเราเป็นผู้บริสุทธิ์ก็คงจะดี
เพราะหลังจากเหตุการณ์นั้นแล้วมีแต่คน
มองว่าลูกเราไม่ดี ลูกเราเป็นคอมมิวนิสต์
ใคร ๆ ก็ยังคิดว่า ๖ ตุลาเป็นคอมมิวนิสต์
คนรู้ข้อเท็จจริงมีน้อย”

สรรพสิริ วิวัยศิริ

อดีตรองกรรมการผู้จัดการบริษัทไทยโทรทัศน์จำกัด รัฐวิสาหกิจสื่อสารมวลชน และผู้บริหารสูงสุดสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๙ และวิทยุกระจายเสียง ททท.

“การรายงานข่าวของผมต้องการเปิดเผยให้ประชาชนรู้เท่าที่จะรู้ได้ เป็นสิทธิของประชาชน คนที่อยู่ในแผ่นดินไทยทุกคนมีสิทธิในการรู้เห็นเท่ากัน แต่รู้แล้วจะเกิดความรู้สึกอย่างไรเป็นเรื่องของเขา

“พอเหตุการณ์ทุเลา ผมก็นั่งกินเหล้ากับทีมงาน แล้วก็บอกว่าพวกเราเตรียมใจ รู้ตัวดี หลังจากคณะปฏิรูปฯ เข้ายึดอำนาจตอนเย็น ตกค่ำก็มีคำสั่งปลดผมออกจากทุกตำแหน่งในสถานีโทรทัศน์ช่อง ๙ และวิทยุ ททท. ลูกน้องผมบางคนไม่รู้จะไรด้วยก็ถูกไล่ออกเหมือนกัน ถูกไล่ออกสี่ห้าคน ผมว่าเขาทำเกินเหตุ”

วิโรจน์ เอ็ม. ๑๖

ช่างภาพไทยรัฐ ผู้อยู่ในเหตุการณ์

“เหตุการณ์นี้ไม่ใช่การล้อมปราบ แต่เป็นการล้อมซ่า”

**พล.ต.ท.
สมควร
ทริกกุล**

ผู้นำลูกเสือชาวบ้าน

“ลูกเสือชาวบ้านต้องการเพียงแต่ว่า อย่าให้สิ่งเหล่านี้เกี่ยวพันไปถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะเป็นที่รวมชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และจารีตธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมการที่ลูกเสือชาว-

อภินันท์ บัวหนักดี

อดีตนักศึกษาที่ถูกกล่าวหาว่าแสดงละครหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

“เหตุการณ์นี้เป็นอุบัติเหตุในชีวิตเราที่บังเอิญเดินผ่านชุมนุมนาฏศิลป์และการละครในเช้าวันนั้น แต่ไม่ใช่อุบัติเหตุทางการเมืองแน่นอนเพราะเหตุการณ์ทุกอย่างเกิดขึ้นและจบลงอย่างรวดเร็วในเวลาไม่กี่ชั่วโมง”

บ้านมาชุมนุมกันเป็นความรู้สึกของเขาเอง

“เหตุการณ์ ๖ ตุลาให้บทเรียนแก่สังคมไทยมาก เป็นบทเรียนมีค่าที่สุดที่เราควรระลึกสามัคคีกัน คนไทยควรใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาคือต้องเอาสมองมาใช้ ไม่ใช่เอาปืนมายิงกัน”

สมศักดิ์ ขวัญมงคล

อดีตหัวหน้ากระทิงแดง

“ในตอนนั้นเรามองว่านักศึกษาอยากเปลี่ยนแปลงการปกครองให้เป็นคอมมิวนิสต์ เราถึงขวางตลอด ใจจริงผมก็ไม่ได้เกลียดนักศึกษานะ เพราะนักศึกษาเป็นญาติพี่น้องกับเรา แต่ตอนนั้นมันเป็นการแบ่งฝ่ายต่อสู้กันมากกว่า ถ้าเกลียดก็คงต้องฆ่ากันไปเลย นี่เราก็นั่งไปตามหน้าที่ของเรา ต่างฝ่ายต่างเชื่อว่าสิ่งที่ตนทำถูกต้อง เรายอมรับว่าเราต้องปกป้องสถาบันที่เรารักมากที่สุด สิ่งที่นักศึกษาทำเหมือนกับลบล้างสถาบัน หรือว่าต้องการทำให้สถาบันเสื่อมคลายไป เราจับไม่ได้ ตอนที่เห็นภาพการแสดงละครหมิ่นพระบรมเดชานุภาพในหนังสือพิมพ์ดาวสยาม เราก็คิดว่าเขาเล่นกันขนาดนี้เขี้ยวหรือ บ้านเมืองมันมาถึงขนาดนี้แล้ว ภาพที่เราเห็นนั้นเหมือนมาก เขาเจตนาใช่ไหม อย่างน้อยนักเรียนอาชีวะก็ต้องเข้ามาขวางไว้ อย่าคิดว่าจะล้มสถาบันกันง่าย ๆ

“กลุ่มกระทิงแดงเป็นกลุ่มที่มีพลังมากที่สุดใน ๖ ตุลา เรารู้สึกภูมิใจที่หยุดคนเป็นแสนได้ ผมยืนยันว่าเราไม่ต้องการทำให้เขาบาดเจ็บ ถ้าจะทำให้ล้มตายก็ง่ายมาก เราก็คอนไทยด้วยกัน แต่ความคิดไม่ตรงกันเท่านั้นเอง”

โอริสสา ไอรಾವัดน์

อดีตประธานสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ และเลขาธิการแนวร่วมอาชีพเพื่อประชาชนแห่งประเทศไทย ปี ๒๕๑๘

“ช่วงที่ผมอยู่ในคุก ผมเคยเจอตำรวจที่ยิงผม เขานั่งปรับทุกข์กับผมว่า ลึก ๆ แล้วเขารู้สึกว่าเขาผิด เพราะฉะนั้นผมคิดว่าคนเหล่านี้ถึงที่สุดแล้วล้วนตกเป็นเครื่องมือของโครงสร้างสังคมที่แย่ เหตุการณ์นี้คือความจงใจ ไม่ใช่อุบัติเหตุทางการเมือง และผมถือว่ามันไม่ใช่ฝันร้าย แต่มันเป็นความเลวร้ายและยากที่จะลืม”

อภิชาติ ดำดี

ผู้ถูกจับกุมในเหตุการณ์ ๖ ตุลา

“เราเคยเห็นแต่ภาพศิลปะการรับน้อง ใ้รุ่นน้องยื่นพังก้าแพง แต่สิ่งที่เจอตอนนั้นไม่ใช่การรับน้อง แต่เป็นการจับเชลยศึกในสงคราม

“พอเราหันหน้าพังก้าแพงปั๊บ เขาก็ตรวจค้นอาวุธ แล้วให้ถอดเสื้อนอน ทมอบลงบนพื้นถนน ได้ยินเสียงปืน เสียงระเบิดก้องไปหมด

“โ้ยโ้ย ! นี่คือสงครามแล้ว”

พล.ต. สุตสาย หัสติน

อดีตเจ้าพ่อกระทิงแดง

“ถ้าถามว่ามีผู้บาดเจ็บล้มตายจากการกระทำของกลุ่มกระทิงแดงหรือเปล่า ก็ต้องมีบ้าง ทำสงครามก็ต้องมีคนตายบ้างนิด ๆ หน่อย ๆ ด้วยกันทั้งสองฝ่าย อย่าลืมน่ามนุษย์ทำสงครามเพื่ออะไร คงไม่มีใครบ้าทำสงครามเพื่อฆ่าใครเล่นง่าย ๆ หรือ ...สงครามทำขึ้นเพื่อสันติภาพ

“ในความคิดผม เหตุการณ์ ๖ ตุลาผมไม่ถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ วันที่ยิ่งใหญ่ที่สุด คือ ๑๔ ตุลา ส่วนเหตุการณ์เดือนพฤษภาคมถือเป็นเรื่องเหลวไหล เป็นเรื่องของคนทำงานไม่เป็น ๖ ตุลา ผมคิดว่ามีคนตายไม่เกิน ๑๐ คน นอกนั้นว่ากันไปเอง ไม่มีหรอก ถ้าคนตายก็ต้องหาได้สิ ที่ว่าคนตาย ๕๐๐-๖๐๐ ไปอยู่ที่ไหน คนที่ไปเผาป่ามยาม ตีไฟจราจร จะให้เป็นวีรชนได้ยังไง”

วิทยา แก้วภราดัย

อดีตนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ได้รับบาดเจ็บ

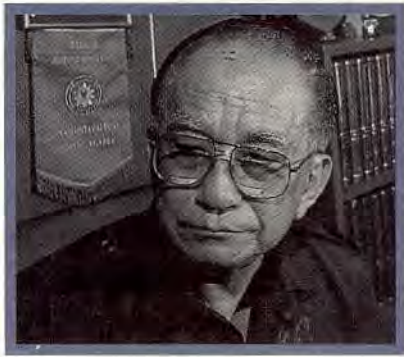
“คนข้างนอกเข้าใจว่าผมเป็นพวกที่บุกเข้าไปแล้วถูกยิง มีคนตะโกนบอกว่าปรบมือให้วีรบุรุษหน่อย คิดว่าคงสับสนระหว่างคนที่ห้ามกับคนที่รับช่วงต่อ พอประตูรถพยาบาลเปิดออก ก็ได้ยินเสียงคนตะโกนมาว่า มันไม่ใช่พวกเรา เออลงมาเผาไฟ หรือตีให้ตายเลย แต่อีกพวกหนึ่งก็บอกว่า อย่าไปทำมัน มันจะตายอยู่แล้ว มีมนุษยธรรมหน่อย”

วัสชโย ชินะนาวิน

อดีตผู้นำนักเรียนอาชีวะ

“ณ วันนี้ ผมกล้าออกมาพูดว่าผมเสียใจ ผมเรียกร่องตรงนี้ ก้าวออกมาเถอะ ๒๐ ปีแล้ว ประวัติศาสตร์มันไม่เปลี่ยน แต่มันจะเปลี่ยนอนาคตข้างหน้า พยายามทำประวัติศาสตร์ให้ถูกต้องด้วยคำว่าเสียใจ ให้ความยุติธรรมแก่ลูกของคุณ”

สรรพสิริ วิรายศิริ

อดีตรองกรรมการผู้จัดการบริษัทไทยโทรทัศน์จำกัด
รัฐวิสาหกิจสื่อสารมวลชน
และผู้บริหารสูงสุด
สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๙
และวิทยุกระจายเสียง ททท.

“ผมเป็นคนข่าวหรือสื่อมวลชน
ซึ่งจะมีलगสังหรณ์อย่างหนึ่งอยู่ในใจ
เหมือนเป็นสัตว์เดือยคลานที่รู้ว่าพายุ
กำลังจะมา อากาศกำลังแปรปรวน
การที่มีสัญญาณลวงหน้ามีส่วนดี
คือ ทำให้สัตว์สามารถหลบเข้ารังได้ทัน
สัตว์ทั้งหลายย่อมมีความเห็นแก่ตัว
แต่เราเป็นคน ไม่ใช่สัตว์ จะทำเฉย ๆ
ไม่ได้ ต้องเห็นแก่ส่วนรวม เพราะใน
ส่วนรวมมีตัวเราอยู่ด้วย แต่ส่วนตัวมี
เพียงเราคนเดียว”

จากความคิดข้างต้น สรรพสิริ วิรย-
ศิริ จึงตัดสินใจเสนอภาพเหตุการณ์ที่
เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และ
ท้องสนามหลวง ตามบทบาทและหน้าที่
ของสื่อมวลชนที่ดี เป็นผลให้เขา
ถูกปลดออกจากทุกตำแหน่งในสถานี
โทรทัศน์ช่อง ๙ และวิทยุ ททท. ตั้งแต่
คืนวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ เป็นต้นมา

ในวันนี้ สรรพสิริ วิรยศิริ ชายวัย
๗๖ ปี ผู้คร่ำหวอดอยู่ในวงการสื่อสาร
มวลชนมานาน ๓๕ ปีเต็ม ย้อนอดีต
วันสุดท้ายของการเป็นคนทำข่าวใน
เหตุการณ์เมื่อ ๒๐ ปีก่อนให้ฟังว่า

“ก่อนถึงวันที่ ๖ ตุลาคม ผมพอรู้

แล้วว่าจะมีเหตุการณ์ทำนองนี้เกิดขึ้น
เพราะผมติดตามข่าวการนำจอมพล
ถนอม กิตติขจร และจอมพล ประภาส-
จารุเสถียร มาชุกซ่อนไว้ในประเทศมา
โดยตลอด ช่วงนั้นมีเหตุการณ์ปะทะกัน
ที่อุ้มผาง ผมขับรถยนต์ขึ้นไปทำข่าวที่นั่น
พอวันที่ ๕ ตุลาคม เห็นว่าเหตุการณ์ทำจะ
ไม่ดี จึงรีบกลับมากลางดึกคืนนั้น ก็ตั้ง
รถเสนอข่าวเลย ผมสังเกตว่าเหตุการณ์
มีที่ทำจะรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ และคิด
ว่าเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องเล็ก ๆ จึงโดดลงไป
เล่นเอง เพราะต้องการเสนอข่าวอย่าง
ตรงไปตรงมา เนื่องจากข่าวคือหัวใจและ
ศักดิ์ศรีของสื่อมวลชน

“คืนวันที่ ๕ ตุลาคมผมวางแผนทำข่าว
ชิงช่างภาพทั้งเก่าและใหม่มา ส่วนตัวผม
ก็เข้ามาเล่นด้วย พอเช้าวันที่ ๖ ตุลาคม
รถบัญชาการของ ‘ข่าวล่ามาเร็ว’ กับ
‘ข่าวล่ามาทันที’ ก็มาจอดอยู่ที่อนุสาวรีย์
ทหารอาสา หน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผมสั่งให้ทีวีช่อง ๙ เปิดเครื่องส่ง ตอนนั้น
มีผมคนเดียวที่ส่งการได้

“พอคอนสายเสียงปืนเริ่มดังมาก
ขึ้น ความรุนแรงก็เพิ่มมากขึ้น พอสาย
อีกหน่วยก็เริ่มมีการลากศพออกมา มี
เชือกผูกที่คอ ลากไปฝั่งโน้น เราอยู่นอก
รั้วเข้าไปไม่ได้ การรายงานข่าวของผม
ต้องการเปิดเผยให้ประชาชนรู้เท่าที่จะรู้ได้
เป็นสิทธิของประชาชน คนที่อยู่ในแผ่นดิน
ไทยทุกคนมีสิทธิในการรู้เห็นเท่ากัน
แต่รู้แล้วจะเกิดความรู้สึกอย่างไรเป็น
เรื่องของเขา

“หลังจากสั่งให้เปิดสถานีโทรทัศน์
รอไว้ ผมก็นั่งนิ่ง เราทำเพื่ออะไร หนึ่ง
มันมาจากจิตสำนึก เรามีความรู้สึกเข้าใจ
นักศึกษาที่อยู่ตรงนั้น สอง เวลาเกิดเหตุ-
การณ์เกิดขึ้น เหมือนคนทะเลาะกัน คน
หนึ่งตัวใหญ่มีกระบองอยู่ในมือ อีกคน
หนึ่งตัวเล็กนิดเดียว มือเปล่า มันจะสู้รบ
กับคนที่ถือกระบองได้อย่างไร ไอ้คนที่
ถือกระบองก็หวดเด็ก กระที่บช้ำ ต่ำบึ้ง

เด็กก็ร้อง แต่ผู้ใหญ่กลับร้องดังกว่าทั้ง ๆ
ที่ผู้ใหญ่ถือกระบองในมือ ผมเห็นคน
ถูกล้อมที่ธรรมศาสตร์ ตอนนั้นก็คิดว่า
มันจะดำเนินไปไหนได้ ในธรรมศาสตร์
ไม่มีอู๋โง่งมให้มุดตลอดไปได้เหมือนที่สื่อ
กันหรอก”

สรรพสิริมีประสบการณ์การทำข่าว
สงครามมาหลายต่อหลายครั้ง เขาจึง
ถ่ายภาพเหตุการณ์ความรุนแรงตรงหน้า
ได้อย่างเชี่ยวชาญ ภาพความทารุณต่าง ๆ
ถูกบันทึกไว้ในกล้องโทรทัศน์ทั้งหมด
แต่เมื่อต้องนำออกอากาศ เขากลับไม่
สามารถนำเสนอได้ทุกฉากทุกตอนของ
เทปที่บันทึกไว้

“ตอนถ่ายภาพไม่ทันได้นึกอะไร
มีกล้องก็ถ่ายไว้ก่อน แต่เมื่อเอาหนังมา
ล้าง มาตัดต่อ ก็เกิดความสงสัยขึ้นในใจ
เหตุใดเขาจึงต้องเอากองกำลังเข้าไปยิง
ลากศพ เอาเชือกผูกคอ ผมไม่เข้าใจ
ทำไมต้องเอาศพมาเผา ผมเห็นว่าภาพ
พวกนี้ปล่อยออกไปทั้งหมดไม่ได้ คนที่
เห็น คนที่บรรยายจะมีความรู้สึกอย่างไร
ผมเลยบอกว่า ข่าวนี้คนอื่นห้ามแตะ
ข้าพเจ้าขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว
ผมจึงลงมือล้างฟิล์ม ตัดต่อ และบรรยาย
เอง

“พอผมหมุนหนังดู ภาพที่มีเชือก
ผูกคอ นั่งยางเผาไฟ ผมตัดออกหมด มี
แต่ภาพยิงปืนและทหารวิ่ง แล้วก็บรรยาย
ว่าเกิดความไม่เข้าใจกัน เหตุผลที่ตัดภาพ
เหล่านี้ออก ก็เหมือนกับเราอยากรายงาน
ข่าวว่าเด็กอายุ ๕ ขวบถูกฆ่าข่มขืน เรา
ไม่อาจเสนอภาพได้ว่าเด็กถูกจับแก้ผ้า
อย่างไร บรรยายไม่ได้ว่าเขาข่มขืนอย่างไร
แต่บรรยายได้ว่ามีการทารุณแก่ศพ เราพูด
ได้ สองเหตุการณ์นี้คือกรณีเด็กถูกฆ่า
ข่มขืนกับกรณีนักศึกษาถูกลากคอ ไม่ใช่
หน้าที่ของสื่อมวลชนที่จะเสนอภาพนั้น
ผมรู้สึกว่ามันขยะแฉงและน่าอายที่จะ
เสนอภาพนั้นออกไป ไม่ใช่เราบิดเบือน
นะ แต่มันอายมากกว่า เมื่อมาเทียบ

กับความรุนแรงของสังคมไทย มันเลวเกินไป เราไม่มีหน้าที่ที่จะไปออกความเห็นใครยัง เพื่ออะไร ผมเป็นนักข่าวประเภทที่เห็นอย่างไรก็ว่าไปตามตรง จะไม่มีการใส่อารมณ์ว่าคนนี้เหี้ยมโหด คนอย่างผมไม่มีทางทำ

“ความรุนแรงที่เกิดขึ้น อย่างหนึ่งมาจากความเคียดแค้นซึ่งชี้ว่าฝ่ายนี้เป็นศัตรูของบ้านเมือง มันทำให้เกิดความเดือดร้อน อีกอย่างหนึ่งอาจเกิดจากอารมณ์ชั่วแค้น

“สื่อมวลชนมีหน้าที่สื่อให้เข้าใจ ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องนำความรุนแรงไปเผยแพร่ วันที่ ๖ ตุลาคม พอข่าวออกไป ประชาชนก็รู้แล้วว่ามีการปะทะกันระหว่างสองฝ่าย มีความรุนแรงเกิดขึ้น หน้าที่ของเราคือเป็นสื่อ ไม่ใช่ชี้ความถูกต้อง ชี้ความบริสุทธิ์ของคน เพียงสื่อให้เขาได้ใช้วิจารณญาณเท่านั้นก็เพียงพอแล้ว อย่าไปสื่อเพื่อความสะใจของตัวเอง กรณีหนังสือพิมพ์ดาวสยามในขณะนั้น ไม่มีหน้าที่ไปตัดสินความบริสุทธิ์ของใคร มันไม่มีมูลความจริงแม้แต่นิดเดียว ไม่รู้เอามาจากไหน เขาไม่ได้ทำหน้าที่สื่อ เขาทำหน้าที่เพื่อความสะใจ”

สรรพสิริแสดงความคิดเห็นว่า สถานการณ์บ้านเมืองช่วงนั้นทำให้สื่อมวลชนมีความลำบากที่จะวางตัวเป็นกลาง

“สังคมในเวลานั้นเรียกได้ว่าเป็นสังคมที่แหลมคม เป็นสังคมที่มีจุดหนึ่งที่จะสามารถพิพากษาใครให้อยู่ในฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้ง่าย และคิดว่าคนอื่นที่ไม่ได้ทำอย่างตัวเองต้องไม่ใช่พวกของตัวเองไปหมด เมื่อเกิด ๖ ตุลาคมซึ่งมีสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งคือนักศึกษาซึ่งผมก็ไม่รู้ว่าเขาจะโอนเอนไปทางไหนหรือเปล่า แต่อีกฝ่ายเขาเอียงมาทางฝ่ายขวา สื่อมวลชนอยู่ตรงกลางก็มีหน้าที่รายงานข่าวตามความเป็นจริง ให้คนรู้ว่าเกิดเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นที่สนามหลวง ไม่ได้ตัดสินใจว่า

ใครถูกใครผิด

“สื่อควรเสนอความเป็นจริง ไม่ใช่ความเป็นกลาง เพราะความเป็นกลางอยู่ที่ว่าใครเป็นคนตัดสิน และขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของแต่ละคนซึ่งอาจเอนเอียงไปบ้าง แต่ความจริงอย่างไรก็คือความจริง”

สรรพสิริพิจารณาเหตุการณ์ที่ดูรู้เห็นด้วยตนเองและจากคำบอกเล่าของทีมงานที่เข้าไปทำข่าว จึงพบว่าสื่อมวลชนหลายสื่อไม่เสนอข่าวตามความเป็นจริง

“นักศึกษาไม่มีอาวุธอะไรเลย ไม่มีบังเกอร์อย่างที่ม็กรถล่าหมา มีแค่โต๊ะปิงปองเท่านั้น แต่วิทยุยานเกราะบอกว่าโต๊ะปิงปองคือบังเกอร์ มันก็ตลก บังเกอร์ในความหมายของเราคือเอาระสบทรายมาพุนให้บังเกอร์ ...ไอ้เนี่ยเป็นเรื่องความขัดแย้ง ผมไม่ถือ เพราะเขาต้องการจะเอาอะไร ก็ต้องให้ได้จิตใจเขา”

หลังจากเผยแพร่ภาพข่าวออกไป สรรพสิริเริ่มทำใจไว้แล้วว่า เขาและทีมงานคงหลีกเลี่ยงผลสะท้อนจากการปฏิบัติงานครั้งนี้ไปไม่ได้

“พอเหตุการณ์ทุเลา ผมก็นั่งกินเหล้ากับทีมงาน แล้วก็บอกว่าพวกเราเตรียมใจ รู้ตัวดี หลังจากคณะปฏิรูปฯ เข้ายึดอำนาจตอนเย็น ตกค่ำก็มีคำสั่งปลดผมออกจากทุกตำแหน่งในสถานีโทรทัศน์ช่อง ๙ และวิทยุ ททท. ลูกน้องผมบางคนไม่รู้อะไรด้วยก็ถูกไล่ออกเหมือนกัน ถูกไล่ออกสี่ห้าคน ผมว่าเขาทำเกินเหตุ”

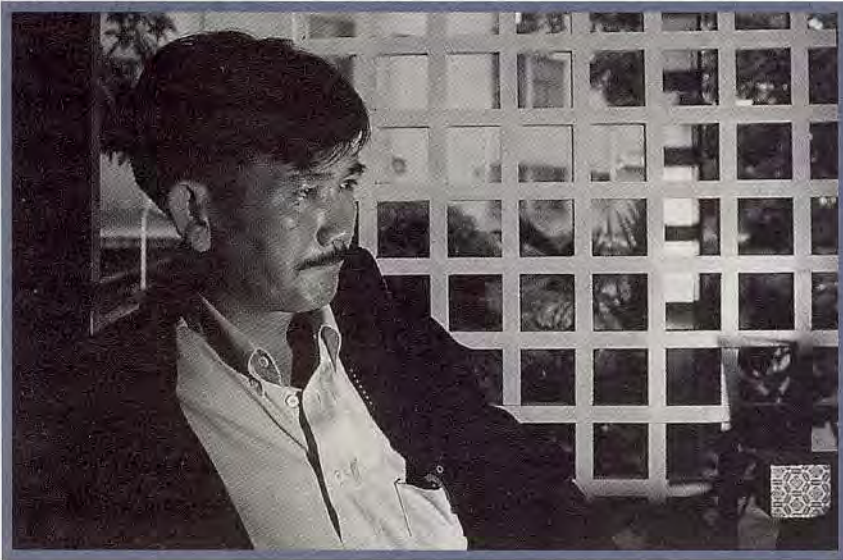
ในท้ายที่สุด สรรพสิริได้รับความเดือดร้อนใหญ่หลวง นับตั้งแต่ถูกฟ้องให้เป็นบุคคลล้มละลาย ถูกคณะปฏิรูปฯ สั่งอายัดทรัพย์สินทั้งครอบครัว เขาต้องนำปิ่นทุกระบอกที่สะสมด้วยใจรักออกขาย เพื่อแลกกับการมีชีวิตอยู่ เขามืดหวังกับชีวิตจนเกือบตัดสินใจฆ่าตัวตาย เดชะบุญที่จู่ ๆ วันหนึ่งอาจารย์จุมพล รอดคำดี ก็โทรศัพท์มาชวนให้ไปเป็นอาจารย์พิเศษ

สอนด้านวิทยุโทรทัศน์ที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เหตุการณ์นี้ทำให้เขาารู้สึกว่าตัวเองยังมีค่าต่อสังคมอยู่

“อาจารย์จุมพลคงไม่นึกว่าคำชวนของเขาจะทำให้ผมฟื้นขึ้นมาได้ ผมเลิกคิดฆ่าตัวตายนับตั้งแต่บัดนั้น เพราะคนตายแล้วจะไปเป็นอาจารย์ระดับมหาวิทยาลัยได้อย่างไร หลังจากนั้นผมก็ตั้งปณิธานว่า ต่อแต่นี้ไปชีวิตที่เหลืออยู่ไม่ว่าจะยืนยาวหรือสั้นแค่ไหน ผมต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า เหตุร้ายที่ผมเผชิญมาตลอดนั้น บางเรื่องผมอาจเป็นคนพลาดแต่ไม่ได้เป็นคนผิดแน่นอน ผมยอมเป็นคนโง่ แต่จะไม่ยอมเป็นคนเลวไปชั่วชีวิต”

หลังจากที่ได้รับเชิญไปเป็นอาจารย์พิเศษแล้ว สรรพสิริยังได้รับเชิญให้เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการบริหารสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง ๕ ช่อง ๗ และได้รับปริญญาวารสารศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นรางวัลชีวิตที่ได้ทำงานด้านสื่อสารมวลชนมาตลอด ๓๕ ปี

“ถ้าไม่มีเหตุการณ์ ๖ ตุลา ผมจะไม่มีวันนี้ ผมอาจนั่งเลี้ยงหลานหรือตรอมใจตายไปแล้วหลังปลดเกษียณเมื่อคิดทบทวนแล้ว ผลกระทบจากเหตุการณ์นี้ส่งผลในด้านดีแก่ชีวิตผมมากกว่าด้านเสีย หากเราสามารถพลิกผันความเจ็บปวดมาเป็นความชื่นชมและภูมิใจ และพยายามทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม”

วิโรจน์ มุกิตานนท์ (วิโรจน์ เอ็ม. ๑๖)

ช่างภาพไทยรัฐ ผู้อยู่ในเหตุการณ์

“วิโรจน์ เอ็ม. ๑๖” หรือนามจริง วิโรจน์ มุกิตานนท์ หัวหน้าฝ่ายภาพของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ รำลึกเหตุการณ์ ๖ ตุลา ย้อนความหลังครั้งที่เขามีวัยเพียง ๒๐ ปี เป็นช่างภาพหนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่ฉบับนี้ และอยู่ร่วมในเหตุการณ์ที่บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยตลอด ครั้งนั้นเขาบันทึกภาพเหตุการณ์ทุกระยะไว้ถึง ๓๐๐ ม้วน สำหรับเขา มันเป็นเหตุการณ์ที่สะเทือนใจและลืมไม่ลงจนชั่วชีวิต

“ช่วงเย็นของวันที่ ๕ ตุลา หนังสือพิมพ์ดาวสยามลงรูปที่นักศึกษาเล่นละคร โดยกล่าวหาว่านักศึกษาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ มีพาดหัวที่รุนแรงพอสมควร ในขณะที่เดียวกัน นอกจากหนังสือพิมพ์ฉบับนี้แล้ว ยังมีวิทยุของทหารออกมาโจมตีนักศึกษาในเรื่องนี้ด้วย มีการแจกโรเนียวรูปที่หน้าธรรมศาสตร์ ผมก็ยังสามารถ คิดว่ากลายเป็นเรื่องใหญ่แล้ว

ผมดูแล้วเขาไม่ได้ตั้งใจ แต่ความละม้ายก็พอมี ส่วนจะว่าเป็นการแต่งฟิล์มคงไม่ใช่ มีการแต่งหน้า แต่ไม่ได้ต้องการแต่งให้เหมือนองค์รัชทายาท ต้องการแต่งให้เหมือนคนถูกซ้อมมากกว่า ฟิล์มมันกระดำกระด่าง แต่ดูแล้วไม่ใช่ความตั้งใจของนักศึกษาที่จะมาทำแบบนี้ ผมเชื่อว่าการเตรียมการโดยใครบางคน ช่วงนั้นถึงไม่มีการกระตุ่นเรื่องการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ก็ต้องมีเหตุอะไรสักอย่างเกิดขึ้นจนได้

“พอแสดงละครเสร็จปั๊บ รายการวิทยุก็เปิดเพลงหนักแผ่นดิน มีการปล่อยข่าว แต่ช่วงที่ผมเห็นสภาพจริง ๆ แล้ว มันเริ่มตั้งแต่ตอนเย็นวันที่ ๕ เริ่มมีลูกเสือชาวบ้าน กระหิงแดง ดำรวจ มาอยู่ที่ประตูมไหวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้านท่าพระจันทร์ ยิ่งเด็กคนก็เริ่มมากขึ้น เพราะวิทยุก็ถ่ายทอดตลอดเวลา ตอนนั้นผมอยู่หน้าธรรมศาสตร์ ด้านสนามหลวง มีวิทยุทรานซิสเตอร์ฟัง คลื่นคนก็เริ่มมาเรื่อย ๆ และแบ่งเป็นสองฝ่ายเท่าที่ผมสังเกตเห็น ก่อนห้าทุ่มจะมีตำรวจชุดหนึ่งมาจากค่ายนเรศวร หัวหินแล้วมีตำรวจใส่ชุดสีกากืออยู่ด้านหน้า ส่วนชุดหัวหินเข้าทางพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติด้านข้าง ชุดนี้หนักมาก เป็นตัวยิงเข้าไป ตอนนั้นกระหิงแดงก็มีการโห่ฮา ร้องคำ

บรรยากาศเริ่มรุนแรง ตอนแรก ๆ ก็ใช้ระเบิดขวด รู้สึกว่าข้างในเริ่มเคลื่อนไหวแล้ว ตอนนั้นผมออกมาอยู่ข้างนอก เพราะเริ่มดูแล้วว่าคนที่จะก่อเหตุจริง ๆ และมีระเบิด ไม่ใช่แค่ศึกษาที่อยู่ภายใน แต่เป็นพวกกลุ่มรักชาติด้านนอก”

วิโรจน์ได้เห็นเหตุการณ์ที่หน้าธรรมศาสตร์โดยตลอด และยืนยันได้ว่า มันไม่ใช่สงคราม แต่คือการชนฆ่าคนที่ไร้ทางต่อสู้

“ผมยืนยันได้ว่านักศึกษาภายในไม่มีอาวุธ เพราะผมไม่เห็น ไม่มีการยิงขึ้นมาแม้แต่นัดเดียว ที่ผมยืนยันได้เพราะว่าคนที่อยู่ด้านนอกเริ่มก่อความวุ่นวาย ระเบิดบ้าง ในขณะที่นักศึกษาไม่ได้ทำอะไรเลย สถานการณ์เริ่มดูตึงตั้งแต่ตีหนึ่ง ตอนนั้นผมก็ยังมองเหตุการณ์อะไรไม่ออก ประมาณตีสี่เริ่มมีเสียงปืนเป็นชุด ๆ มาจากข้างธรรมศาสตร์ด้านพิพิธภัณฑสถานพอเสียงปืนดังปั๊บ พวกที่อยู่ทางประตูหน้าด้านสนามหลวงก็ยิงบ้าง ก่อนฟ้าสว่าง มีระเบิดลูกหนึ่งยิงไปทางสนามฟุตบอล ตอนนั้นผมอยู่ข้างนอก พอระเบิดลง เสียงร้องเพลงก็เจี๊ยบระเบิดยิงมาจากด้านไหนไม่รู้ ตอนนั้นก็เริ่มมีการยิงตลอด พอด้านข้าง (บริเวณพิพิธภัณฑสถาน) ยิงออกมา ข้างนอกก็นึกว่าข้างในยิงสวนออกมา คนที่ล้มก่อนคือหน่วยรักษาความปลอดภัยของนักศึกษา มีทั้งหญิงและชาย ล้มทีละคนสองคน ด้านหน้าก็เริ่มฮือแล้ว ตอนแรกเหมือนกับจะเข้าไปช่วย แต่เท่าที่ผมเห็นมันไม่ใช่ บางคนยังไม่ตาย ก็มีคนไปลากออกมาตีคนละดับสองดับ เริ่มยิงกันไปพักหนึ่ง พอเสียงเจี๊ยบที่หน่วยรักษาตีวิ่งไปเอาตัวมา ทั้งถีบทั้งเตะ พอฟ้าเริ่มสว่างเริ่มเห็นตัว คราวนั้นก็เริ่มหนักขึ้น เสียงปืนดังถี่ขึ้นเรื่อย ๆ รู้สึกว่านักศึกษาที่อยู่ในสนามฟุตบอลจะวิ่งขึ้นบริเวณตึก พอขึ้นเสร็จเขาจะเอาเก้าอี้มาขว้าง

“นักศึกษาบางคนถูกลากตัวออกมา

ทูป มาแฉวนคอค ตอนนั้นผมก็งงเหมือนกัน ไม่มีใครห้าม มันบอกไม่ถูก ตอนนั้นเศร้าใจแล้ว ถ้ารูปไปที่น้ำตกคลอ เหมือนเหตุการณ์จะระเบิด แต่ใจเราก็กังบอกว่าเราเป็นช่างภาพ กฎของช่างภาพมีอยู่อย่างหนึ่ง คือ จะไม่ได้ใส่ใจกับเหตุเฉพาะหน้า แต่มีมันเป็นเหตุเฉพาะหน้าที่เราจับไม่ได้ ผมยืนอยู่ด้านฝ่ายที่ยังคือตำรวจ ฝ่ายนี้ไม่เห็นมีใครล้มใครเจ็บ ลักษณะการยิงมันไม่ใช่เป็นการต่อสู้ ตอนเริ่มสว่างนี้เหมือนการปิดประตูตีแมวแล้วทำได้ยังไง ตอนนั้นผมร้องให้จนตาพร่าไปหมด สมัยก่อนถ่ายรูปไม่ได้ใช้เลนส์อัตโนมัติ ถ่ายรูปไปด้วยร้องไห้ไปด้วยหาไฟก็สยอกมาก”

เสียงปืนดังอยู่โดยตลอด จากที่แรก ๆ ใช้ปืนยาว ปืนสั้นยิง มาหลัง ๆ มีการใช้อาวุธสงคราม อย่าง เอ็ม.๑๙ และปืนบาซูกา ซึ่งเป็นปืนยิงรถถัง ยิงเข้าใส่กลุ่มนักศึกษาประชาชน ช่วงวิกฤตที่สุดเป็นช่วงหกโมงถึงแปดโมงเช้าของวันที่ ๖ ช่วงนั้นตำรวจเริ่มขึ้นไปเคลียร์สถานที่บนตึกเรียนในธรรมศาสตร์ นักศึกษาส่วนหนึ่งหลบซ่อนตัวอยู่ตามห้องต่าง ๆ ในตึก ภาพที่ตำรวจเข้าไปเคลียร์พื้นที่ครั้งนั้น วิโรจน์บอกเล่าว่าราวกับหนังแรมโบ้ มีการถึบประตูและยิงรัวเข้าไปในห้อง ควันปืนตลบไปหมด จากนั้นตำรวจจึงกวาดต้อนนักศึกษาลงมาที่สนามฟุตบอล ทุกคนทั้งหญิงและชายถูกเตะถีบหรือโดนทุบด้วยพานท้ายปืนจนบอบช้ำ ล้มลุกคลุกคลาน มีเสียงตะโกนก้องออกคำสั่งให้นักศึกษาถอดเสื้อออกให้หมด แม้นักศึกษาหญิงก็ถูกบังคับจะให้ถอดกระทั่งเสื้อชั้นใน

ช่างภาพผู้รู้สึกลอนาถใจจนทนไม่ได้ ต้องตะโกนชี้แจงจนสุดเสียงว่าอย่าทำอย่างนั้น โดยบอกว่าหากภาพนี้เผยแพร่ออกไปทั่วโลก จะเป็นการประจานประเทศไทยอย่างฉกาจฉกรรจ์ ผลก็คือฝ่ายที่ออกคำสั่ง ตะโกนบอกต่อกันว่า สำหรับ

นักศึกษาหญิงให้เหลือเสื้อชั้นในไว้ตัวหนึ่ง

“ตัวผมเองแทบจะคุมสติไม่อยู่แล้ว ทำกันเหมือนกับไม้ซคน แต่คณะที่ก่อการ เราก็กังว่าคณะไหน ช่วงนั้นยังมองไม่ออก แต่ละคนก็มีความโกรธแค้น เพราะช่วงนั้นเขาก็ได้รับข้อมูลที่คลาดเคลื่อนไป ทั้งข่าวที่ออกทางสถานีวิทยุกระจายเสียงยานเกราะ เพลงหนักแผ่นดิน และมีรูปที่ว่าหมิ่นพระบรมเดชานุภาพลงหนังสือพิมพ์บางฉบับ ผมคิดว่านักศึกษาเขาซมมกกันอย่างสงบ แต่คนที่ไม่สงบ คนที่อยู่ข้าง ๆ ผม ขว้างระเบิดกันคุ่ม ๆ ถ้าเขารักษากฎหมายเขาน่าจะจับพวกนี้มากกว่า อย่างพวกหมาจิ้งจอกที่ไปจิกนักศึกษามาทีละคนแล้วเอามาเผา ผมก็ตามมาดูเขาเผา เห็นคลาด ยังสองจิตสองใจว่าจะเข้าไปข้างในหรือจะดูพวกที่เขาเผา คนที่ถูกเผาคือนักศึกษา ไม่ใช่ญวน คนที่ถูกแฉวนคอคผมก็เห็น คนที่ถูกลากคอกกลางสนามก็เห็น ยังไม่ตายดีเลย เอาน้ำมันมาราดจุดไฟเผาแล้ว ยังดั้นกระแด้ว ๆ อยู่เลย ผมเห็นหลายศพ คนเข้าไปปรุรมเหมือนอีแร้ง ผมคำนวณไม่ได้ว่าตายไปเท่าไร มันมากกว่าที่เขาแถลงว่า ๔๓ ศพ ถ้านักศึกษามีปืน พวกที่เข้าไปคงตายไม่น้อย พอหลังจากที่คุมสถานการณ์ได้แล้ว ตำรวจเข้าไปค้นในธรรมศาสตร์ เจออาวุธจนจัดนิทรรศการได้ ผมก็ยังไม่เข้าใจเหมือนกัน ที่ออกข่าวว่ามีไอ้โม่งก็ได้ดิน ผมเข้าไปคุ้ก็เห็นแต่ท่อน้ำทิ้ง”

เสียงปืนสงบลงประมาณ ๑๐ โมงเช้า ราวบ่ายโมงเศษ ฝ่ายตำรวจก็เข้าเคลียร์พื้นที่ได้หมด มีการกวาดต้อนนักศึกษาขึ้นรถ บ้างถูกอัดถูกทำร้ายอยู่บนรถ เมื่อรถแล่นผ่านกลุ่มผู้รักชาติที่อยู่แถวนั้น ก็ถูกขว้างปาด้วยขวดบ้าง มีคนขึ้นมาชกบ้าง หรือพยายามลากผู้หญิงที่อยู่บนรถลงมา

วิโรจน์ขับรถตามไปที่โรงเรียนตำรวจนครบาล บางเขน เขามารู้ทีหลัง

จากนักข่าวในพื้นที่ว่า ผู้ต้องหาอีกส่วนหนึ่งถูกส่งตัวไปที่ชลบุรีและนครปฐม พวกที่ถูกส่งตัวไปต่างจังหวัดถูกรุมกระที่บทำร้ายหนักกว่าพวกที่อยู่โรงเรียนตำรวจนครบาล บางเขน เสียอีก มีรถคันหนึ่งพานักศึกษาหญิงล้วน ๆ เต็มคันรถไปที่นครปฐม มีรถของพวกกระที่บแดงตามไป ไม่มีใครรู้ว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นหลังจากนั้น เพราะไม่สามารถตรวจสอบข่าวได้

โลกหลังเลนส์ของลูกผู้ชายอย่างเขาคือหยาดน้ำตาและความสะเทือนใจที่ล้าลึกไม่มีวันลืม

“ผมประเมินความเป็นมนุษย์ของผู้สั่งตำไป เขาไม่ใช่มนุษย์แล้วถึงทำอย่างนั้นได้ ภาพเหตุการณ์เหล่านั้นมันติดตาทุกวันนี้ก็ยังติดตาอยู่ เพราะมันรุนแรงมาก จะว่าสงครามก็ไม่ใช่ เพราะสงครามต้องรบกัน แต่นี่เป็นการฆ่าหมู่ ผมยังรู้สึกว่าการกระทำนี้เหมือนเพิ่งเกิดเมื่อวานนี้เอง ผมคิดว่าคนไทยส่วนใหญ่เข้าใจและรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ ๖ ตุลาไม่น้อยมาก ถ้าเข้าใจจริง ๆ ก็ประมาณสามพันกว่าคนที่ถูกจับ เพราะหลังจากนั้นข่าวถูกบิดเบือนเกือบปี จากข่าวเป็นดำ ดำเป็นขาว แต่คนไทยในต่างประเทศและองค์กรต่าง ๆ ที่ไม่ถูกปิดกั้นข่าวสารก็พอจะรู้ความจริง”

วิโรจน์มองว่าเหตุการณ์ ๖ ตุลา มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ

“ดูได้จากพวกที่รักษาดี มีคล้าย ๆ กองกำลัง ทำอะไรต้องมีหัวใจอยู่ข้างหลัง ให้ไปล้อม ไปจับตรงนั้นตรงนี้แล้วตำรวจที่อยู่ข้าง ๆ ก็ดูมีความเกรงใจพินอพิเทา ผมมองว่าเป็นการจัดตั้งผมว่ามันแปลก ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวในโลก เหมือนผมอยู่ในบ้านแล้วมีคนมาฆ่าพ่อแม่พี่น้องของผม แต่กฎหมายมาจับผมไปติดคุก ไปปรับข้อหาเราเป็นโจทก์ แต่ให้ไปเป็นจำเลย”

ในฐานะช่างภาพ ภาพที่รุนแรงที่

สุดสำหรับเขาคือภาพไหน

“ภาพที่เห็นนักศึกษาถูกตอกอก หลังฉากเป็นวัดพระแก้ว เป็นช่วงที่ผม ยกกล้องแทบไม่ขึ้น มันไม่ไหวแล้ว มัน แยกไม่ออกระหว่างความเป็นสื่อมวลชน กับความเป็นมนุษย์ธรรมดาคนหนึ่งที่เราเห็น ภาพอย่างนั้น ผมไม่ได้มีพรรคพวกเป็น พวกศูนย์กลางนิสิตฯ เลย ตอนนั้นอายุ รุ่นเดียวกัน แต่ตอนนั้นผมเป็นผู้ใหญ่แล้ว เป็นพ่อคนแล้ว ถ้าตอนนั้นเขาเป็นคนรุ่น ลูกผม ผมคงเป็นบ้าไปแล้ว ผมไม่ได้ นอนสองวันสองคืน ถ่ายรูปอยู่ในธรรม- ศาสตร์ แต่พอกลับมาถึงบ้านแล้วนอน ไม่หลับ มีเสียงสองอย่างก้องอยู่ในหัว เสียงร้องว่าอย่าทำหนูเลย ทั้งเสียงผู้หญิง ผู้ชาย กับอีกเสียงหนึ่งก็ร้องว่าเอามัน ฆ่ามัน ๆ ส่วนเสียงป็นเป็นเสียงประกอบ จากอยู่แล้ว เป็นความรู้สึกที่แสบที่สุดใน ชีวิต

“จำได้ว่าผมถ่ายรูปตำรวจถือปืน มือหนึ่ง อีกมือหนึ่งคาบบุหรี่ไว้ที่ปาก ผมเห็นเขายิงจนหมดกระสุน ฝ่ายตำรวจ ยืนยิงอยู่ แต่ทางนิสิตไม่มีอะไรเลย ทางนี้ ก็วิ่งกันไปวิ่งกันมา ผมไม่เห็นล้มสักคน ถ้าล้มคงเป็นเพราะเหยียบกันเองมากกว่า ตรงนี้ผมปิดความจริงไม่ได้ ใครถามผม ก็เล่า เพราะผมไม่กลัว มันเป็นความจริง ผมเห็นอย่างไรก็บอกอย่างนั้น จะไปบิด- เบือนประวัติศาสตร์ได้อย่างไร

“เหตุการณ์ครั้งนี้สองวันสองคืน ผมถ่ายรูปหมดไป ๓๐๐ ม้วน ไม่รู้ถ่าย ไปได้ยังไง ไม่มีมอเตอร์ใครพี่ด้วย มี มอเตอร์ไซค์เอาฟิล์มมาให้ทีละ ๕๐ ม้วน จะมีคนล่าเสียงส่งฟิล์มตลอด เท่าที่เห็น ช่วงภาพหลายคนช็อกและรับไม่ได้ ช่วง นั้นอายุผมยังไม่ ๒๐ ปี เหตุการณ์นี้ สำหรับผม ไม่ใช่การล้อมปราบ แต่เป็น การล้อมฆ่า”

อภิสิทธิ์ บัวหักดี

อดีตนักศึกษาที่ถูกกล่าวหาว่า แสดงละครหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

อภิสิทธิ์ บัวหักดี อดีตนักศึกษา ที่ถูกกล่าวหาว่าแสดงละครหมิ่นพระ- บรมเดชานุภาพ เนื่องจากภาพที่ตี- พิมพ์ในหนังสือพิมพ์บางฉบับมีใบหน้า คล้ายของศรีธรรมาโศภิต จนกลายเป็นชนวน สำคัญของเหตุการณ์ ๖ ตุลา ๑๙

เขาเป็น ๑ ใน ๑๙ ผู้ต้องหาจาก เหตุการณ์ ๖ ตุลา ๑๙

ปัจจุบันเขาเป็นนักเขียนประจำ กองบรรณาธิการ นิตยสาร อสท.

“เหตุการณ์นี้เป็นอุบัติเหตุในชีวิต เราที่บังเอิญเดินผ่านชุมนุมนาฏศิลป์ และการละครในเช้าวันนั้น แต่ไม่ใช่ อุบัติเหตุทางการเมืองแน่นอน เพราะ เหตุการณ์ทุกอย่างเกิดขึ้นและจบลง อย่างรวดเร็วในเวลาไม่กี่ชั่วโมง”

อภิสิทธิ์ บัวหักดี ย้อนอดีตเหตุ- การณ์การแสดงละครเมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๑๙ ณ ลานโพ มหาวิทยาลัยธรรม- ศาสตร์

“ผมเป็นนักกีฬามหาวิทยาลัย กิจกรรมที่ทำส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเกี่ยว กับกีฬา แต่ผมก็มีเพื่อนที่ทำกิจกรรม อยู่ใน อมธ. และชุมนุมต่าง ๆ ทุกวัน เราจะเห็นเพื่อนเขียนโปสเตอร์ เขียน บอร์ด ถ้าผมว่างก็ไปช่วย และตอนนั้น เราเหมือนเพื่อนปีหนึ่งด้วยกันที่อยาก

เข้ากับชุมนุมอะไรสักชุมนุม ก็ตัดสินใจ เข้าชุมนุมนาฏศิลป์และการละคร ผม ชอบเล่นละครมาก แต่เล่นไม่เก่ง ทำอยู่ พักหนึ่งก็รู้ว่าตนเองไม่ไหวแล้ว พอติ ช่วงนั้นมีวงดนตรีต้นกล้า ผมเป่าขลุ่ย เก่งก็เลยเปลี่ยนจากเล่นละครมาเล่น ดนตรี

“พอพระถนอมกลับมา ก็มีการคุย กันในศูนย์กลางนิสิตฯ เพื่อจะจัดกิจกรรม ประท้วงการกลับมาของพระถนอม ศูนย์- กลางนิสิตฯ จะส่งแนวคิดลงมายังชุมนุม ต่าง ๆ ว่า ทำอย่างไรที่จะให้นักศึกษาหยุด เรียนเพื่อมาประท้วงการกลับมาของพระ- ถนอม สำหรับชุมนุมนาฏศิลป์ฯ ก็คิดกัน ว่าจะจัดการแสดงขึ้นในวันนี้นักศึกษาปี ที่ ๑ สอบ เพราะถ้าทำให้นักศึกษาปีที่ ๑ หยุดสอบได้ จะทำให้นักศึกษาทั้งหมด หยุดสอบไปโดยปริยาย”

ดังนั้นชุมนุมนาฏศิลป์ฯ จึงร่วมกัน คิดละครขึ้นมาชุดหนึ่ง ในตอนแรกมี พล็อตเรื่องเพียงเรื่องเดียวซึ่งไม่เกี่ยวกับ การแขวนคอ

“พลอตเก่าเป็นละครเรื่องหนึ่ง จำลองภาพเหตุการณ์วันที่ ๑๔ ตุลา ที่ นักศึกษาประท้วงแล้วถูกยิงตายกันเยอะ พล็อตนั้นก็ให้นักศึกษาทำเป็นนอนตาย เต็มลานโพ มีคนตายเรียงอยู่ตามชั้นบันได ทางขึ้นตึกศิลปศาสตร์ (ตึกที่นักศึกษายี่ ที่ ๑ ใช้สอบ) มีคนแต่งตัวเป็นพระถนอม และลูกศิษย์ ทำเป็นเดินวนเวียนอยู่บริเวณ ที่มีคนนอนตาย แล้วพระถนอมก็พูดพล่าม อยู่ตลอดเวลาว่า อาตมาขอโทษบาปอีก สักสี่ห้าสิบศพนะ ส่วนภาพที่เป็นหลักคือ ภาพนักศึกษาคคนหนึ่งกำลังขึ้นไปสอบ นักศึกษาคนนี้จะต้องเดินข้ามคนตายไป ทีละคน ๆ ระหว่างที่เดินขึ้นบันได คนที่ นอนอยู่ก็จะถามว่า ‘คุณจะไปไหน’ นัก- ศึกษาที่ตอบว่า ‘จะขึ้นไปสอบ’ คนที่ นอนอยู่ก็บอกว่า ถ้าจะขึ้นไปสอบก็ต้อง ข้ามศพคนพวกนี้ไปก่อน ในขณะเดียวกันพระถนอมก็โทษบาปขอศพไป

เรื่อย ๆ แล้วมาถึงโคลแมกซ์ นักศึกษาคณนั้นจะค่อย ๆ เดินไป ตัวสั้นไป จากจบคือ นักศึกษาทั้งหนังสือ ไม่ไปสอบแล้ว”

ส่วนพลอดที่ ๒ เป็นพลอดที่นำมาจากเหตุการณ์สะเทือนขวัญที่เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อคืนวันที่ ๒๔ กันยายน เป็นพลอดที่ไม่มีใครคาดคิดมาก่อนว่าจะเป็นชนวนของเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ครั้งนี้

“พลอดที่ ๒ คิดขึ้นได้จากเหตุการณ์ฆ่าแขวนคอช่วงไฟฟ้าจังหวัดนครปฐม ที่ไปติดโปสเตอร์ต่อต้านการกลับมาของพระถนอม พอกลางคืนวันนั้นชมรมนาฏศิลป์ ก็คิดพลอดกันเลย สาเหตุที่เล่นเรื่องแขวนคอ เพราะต้องการให้เห็นภาพความโหดร้ายของพระถนอม ที่กลับมาไม่ทันไรก็มีคนถูกแขวนคอ เป็นภาพที่สะเทือนขวัญก็เลยเอามาแสดง พอคิดเสร็จก็ลองเอาเสียวโรจน์ (วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์) ขึ้นไปแขวนดู”

แล้วอุบัติเหตุในชีวิตของเขาก็เกิดขึ้น เมื่อเขาบังเอิญเดินผ่านชุมนุมนาฏศิลป์ ในเช้าวันที่ ๔ ตุลาคม

“วันนั้นผมนัดเพื่อนที่ชมรมวอลเลย์จะไปดูหนังเรื่อง ‘ยุทธภูมิมิตเวีย’ ด้วยกัน ตั้งใจจะไปดูรอบเช้า นั่งรอเพื่อนอยู่นานเพื่อนก็ไม่มาสักที เราก็ไม่รู้จะทำอะไร เลยเดินเล่น เห็นเขากำลังจับเสียวแขวนอยู่ได้ต้นไม้ รู้สึกน่าสนใจ พอปลดเสียวลงมาเสียวก็บ่นว่าเจ็บ ก็เลยต้องหาคอนอีกคนเอาไว้สลับ บังเอิญผมเดินขึ้นไปตอนเขากำลังบ่นว่าเจ็บพอดี สักพักหน่อย (อนุพงศ์ พงศ์สุวรรณ) ก็ออกมาบอกว่าให้ผมช่วยหน่อย เพราะคนที่ขึ้นไปแขวนจะต้องตัวเล็ก ๆ ตอนนั้นน้ำหนักผมประมาณ ๕๐ กิโลเท่านั้น เราว่างอยู่ไม่รู้จะทำอะไรแล้ว ก็ตัดสินใจเดี๋ยวนั้นเลย

“รู้ตัวว่าเป็นนักแสดงคอนสลิบเฮ็ดโฌง แล้วต้องแสดงก่อนนักศึกษาเข้าสอบ บ่ายโฌง จึงมีเวลาเตรียมตัวนิดเดียว เขา

ก็ให้ไปหาเสื้อมาใส่ เราก็ไปค้นจากกองเสื้อที่ใช้เล่นละคร ก็ได้เสื้อ รด. สีคล้ำ ๆ ซึ่งเข้าชุดกับกางเกงสีเขียวที่เรานุ่งอยู่ หลังจากนั้นจึงให้เพื่อนซื้อดอตที่อยู่คนดริกก้อมาแต่งหน้าให้ โดยแต่งให้เหมือนกับคนถูกซ้อม พอแต่งหน้าเสร็จก็ออกไปแสดงเลย ตอนนั้นเขาเตรียมบทอะไรเราก็ไม่รู้ รู้แต่ว่าพอเสียวโรจน์เจ็บ ก็จะเปลี่ยนให้เราขึ้นไปแขวนแทน จำได้ว่าขึ้นไปแขวนสองสามเที่ยว ละครที่เล่นไม่มีบทพูด เป็นการแสดงภาพเฉย ๆ คนที่เดินผ่านไปมาเขาจะรู้ว่าเราต้องการสื่ออะไร และมีคนคอยพูดโทรโข่งอยู่ด้านล่าง ชักชวนให้นักศึกษาเข้าร่วมชุมนุม ตอนนั้นไม่มีใครพูดว่าหน้าเหมือนใครเลย”

ระหว่างเล่นละคร ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ อธิการบดีในขณะนั้น ได้ลงมาขอร้องให้นักศึกษาเลิกแสดงละคร เนื่องจากถึงเวลาที่นักศึกษาต้องเข้าสอบ แต่มีนักศึกษาเข้าห้องสอบน้อยมาก ในที่สุดมหาวิทยาลัยจึงประกาศงดสอบ

“ตอนแรกอาจารย์ป่วยก็ลงมาห้ามบอกให้เลิกได้แล้ว แต่ท่านทำอะไรไม่ได้ ตอนนั้นอาจารย์ป่วยนำสงสารที่สุดเพราะถูกบีบจากทั้งสองฝ่าย อาจารย์ป่วยเปิดโอกาสให้ทำตามสิทธิตามปรัชญาของท่านว่ามหาวิทยาลัยจะต้องมีเสรีภาพ ท่านก็ไม่ได้คัดค้านพวกเรา แต่ท่านต้องทำตามหน้าที่”

หลังจากเล่นละครเสร็จตอนบ่ายสามโมง อภินันท์ก็มุ่งหน้ากลับบ้านโดยไม่ได้เข้าร่วมชุมนุมประท้วงที่ศูนย์กลางนิสิตฯ จัดขึ้นแต่อย่างใด กว่าเขาจะรู้ว่าตัวเองได้กลายเป็นชนวนของเหตุการณ์ครั้งนี้ก็ล่วงเข้าตอนเย็นวันเดียวกัน เมื่อได้ฟังวิทยุยานเกราะกล่าวหาว่ามีการเล่นละครหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

“พอฟังวิทยุยานเกราะจึงรีบกลับมาที่ธรรมศาสตร์ เจอหน่อย (อนุพงศ์) คนที่ชวนให้เล่นละคร เขาก็บอกว่าอย่าเพิ่งไปไหน เพราะจะมีการแถลงข่าวกับ

สื่อมวลชนว่าเราไม่ได้เจตนาเล่นละครหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ผมขอออกมากินข้าวเย็นที่ทำพระจันทร์ เห็นหนังสือพิมพ์วางขายอยู่ที่แผง พอเรายืนหน้าเข้าไปดูก็ได้ยินคนพูดว่า มันทำกันอย่างนี้เชียวหรือ คนที่ดูหนังสือพิมพ์อยู่ไม่รู้ว่าเป็นคนคนที่อยู่ในรูป ผมคิดว่ามันไม่เหมือนเราเลย

“คืนนั้นนอนอยู่ที่ตึก อมธ. นอนไม่หลับทั้งคืน เริ่มกลัวเพราะเป็นคดีอาญา คงจะถูกดำเนินคดี แต่เรามั่นใจว่าเราไม่ได้ทำ แต่ตอนนั้นก็เริ่มรู้สึกแล้วว่าอาจเป็นชนวนให้เรื่องบานปลายใหญ่โตได้ แต่ไม่คิดว่าจะมีการล้อมฆ่า พอเช้าเริ่มมีระเบิดลง ผมอดที่จะโทษตัวเองไม่ได้ เพราะเราก็เป็นส่วนหนึ่งของละครเรื่องนี้เหมือนกัน”

หลังจากนั้น เขาและเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับการแสดง รวมทั้งเพื่อนในศูนย์กลางนิสิตฯ ถูกตามให้ไปพบ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี ที่บ้าน ในขณะนั้นเสียงกระสุนปืนดังถี่ขึ้น และสถานการณ์เริ่มเลวร้ายลง แต่เขาคิดว่าหากได้พบนายกฯ สถานการณ์คงจะดีขึ้น

“คนที่ออกไปพบนายกฯ มีทั้งหมด ๖ คน จากศูนย์กลางนิสิตฯ ๓ คน คือ สุธรรม แสงประทุม สุรชาติ บำรุงสุข และประพนธ์ วังศิริพิทักษ์ และกลุ่มผู้แสดงละครมี ๓ คน คือ ผม วิโรจน์ และอนุพงศ์ ขณะออกจากธรรมศาสตร์มีการยิงหนักมากจนเราต้องวิ่งฝ่าท่ากระสุนและหยุดรอกระสุนเสียงปืนสงบจึงวิ่งต่อ เราไม่เห็นตัวคนยิง เห็นแต่ถูกกระสุนวิ่งไปก็เห็นปืนกระเจาเต็มไปหมด

“เมื่อออกมาถึงประตูทำพระจันทร์ก็มีคนมารับขึ้นรถพาไปที่บ้านนายกฯ พอไปถึง ยังไม่ทันเข้าบ้านเขาก็ไล่กลับขึ้นรถ ตอนนั้นถึง เพราะยังไม่ได้เจอนายกฯ เลย ไม่รู้ว่าจะไปไหนต่อ คนที่พาไปเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตอนนั้นเริ่มใจไม่ดีแล้ว เพราะคิดว่าพอไปถึงบ้าน

นายกฯ คงเจรจากันได้”

ในขณะนั้นภินันท์และเพื่อนคาดเดาจุดหมายปลายทางของตนเองไม่ออก จนกระทั่งรถเข้าจอดที่กองปราบฯ สามยอด เขาจึงได้รู้ว่า

“ถูกตำรวจหลอกให้เข้าคุกทั้ง ๆ ที่ ยังไม่มีข้อหา ตอนนั้นทุกคนกึ่ง ๆ เพราะ พอไปถึงเขาก็ให้เข้าห้องขังเลย ตอนแรก สุธรรมถามว่าจับผมมาข้อหาอะไร เขาก็ บอกว่าให้เข้าไปก่อนเถอะ ตอนนั้นเป็น ช่วงสาย ๆ ของวันที่ ๖ อยู่ในห้องขัง ตลอดวันไม่รู้เรื่องอะไรเลย กว่าข้อหา จะมาก็ตอนกลางคืน จึงถูกนำตัวไป สอบสวน”

ระหว่างที่เดินจากห้องขังซึ่งอยู่ชั้น ๓ ลงไปชั้นล่าง ภินันท์เริ่มรู้สึกตัวว่า ตนได้กลายเป็นที่เกลียดชังของคนที่นี่ ไปเสียแล้ว

“จำได้ว่ามีคนมามองดูเราด้วยสายตา อาฆาตมาดร้าย โกรธแค้น คนที่มามองดูเรา ทั้งหมดเชื่อว่าเราดูหมิ่นสมเด็จพระบรม-โอรสาธิราชฯ มีการชี้หน้าว่าไอ้เนี่ยแหละ ตำรวจที่ของขึ้นหน่อยก็เข้ามาอัดเลย ผม ถูกอัดคนเดียว เหมือนกับแค้นที่ผมไป ทำร้ายสิ่งที่เขาเคารพบูชา เข้าใจว่ามัน เป็นอารมณ์โกรธ โดนไปหลายดุ้น ทั้ง มือทั้งเท้า ตอนนั้นรู้สึกไม่เข้าใจ ไม่ได้ เถียงอะไร งง ๆ ไม่รู้ว่าทำไมคนเหล่านี้ ถึงมีความรู้สึกรุนแรงได้ถึงขนาดนี้ พอลง มาสอบสวน เราก็ยอมรับว่าแสดงละคร จริง ๆ แต่ไม่ได้ต้องการดูหมิ่นสมเด็จพระ-บรมโอรสาธิราชฯ คำวันนั้นได้รับ ข้อหาหนึ่งข้อหา คือข้อหาหมิ่นพระ-บรมเดชานุภาพ”

เขาและเพื่อนเริ่มรู้สถานการณ์ ภายนอกเมื่ออย่างเข้าวันถัดไป

“ตอนที่เจ้าหน้าที่บอกว่าฆ่าพวก เราตายหมดแล้ว ตอนนั้นไม่เชื่อ แต่พอ วันรุ่งขึ้นแม่ของเฮียวิโรจน์มาเยี่ยม แล้ว บอกว่ามีการล้อมปราบที่ธรรมศาสตร์ ตอนแรกเราก็โทษตัวเองอยู่แล้ว ถึงตอน

นั้นก็ยิ่งโทษตัวเองมากขึ้นว่าเป็นเพราะเรา ที่ทำให้มีคนตายมากมาย ตอนนั้นคิด อะไรไม่ออก ผมกับเฮียวิโรจน์เลยผลัด กันนั่งร้องไห้ตลอดคืน”

หลังจากถูกคุมขังอยู่ที่กองปราบได้ ๗ วัน เขาและเพื่อนทั้ง ๖ คนก็ถูกย้าย เข้าเรือนจำบางขวางทันที พร้อมด้วยข้อหา เพิ่มอีก ๑๐ ข้อหา นับตั้งแต่ก่อการจลาจล มีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ฆ่าและ พยายามฆ่าเจ้าพนักงาน มีอาวุธปืนและ วัตถุระเบิดอยู่ในครอบครอง ข้อหาที่เบา หน่อยก็คือ บุกรุกในเวลากลางคืน ฯลฯ

“ข้อหาหมิ่นเยาะ แต่มันไม่เกี่ยวกับ เรา เราไม่ได้ทำอย่างนั้น จึงเชื่อว่าคงรอด ออกมาได้ เพราะถ้าผิดตามข้อหาที่ถูก กล่าวหาจริง ถูกประหารชีวิตสักสิบครั้ง ก็คงยังใช้โทษไม่หมด เราเชื่อว่าเรายัง เป็นผู้บริสุทธิ์ ถ้าจะโดนจริง ๆ คงแค่คดี หมิ่นพระบรมเดชานุภาพเท่านั้น”

ระยะแรกที่อยู่ในคุก เขารู้สึกว่า โลกใบนี้ช่างเลวร้ายกับเขาเหลือเกิน และ เขาก็โทษตัวเองอยู่ตลอดเวลา

“ชีวิตในคุกแม้จะไม่เลวร้ายนัก แต่ก็เป็นการจำกัดอิสระให้อยู่ในที่แคบ ๆ ไร้อิสรภาพ ความรู้สึกตอนเข้าไปใหม่ ๆ รู้สึกว่าทุกอย่างรอบกายมันเลวร้าย ตอน นั้นคับแค้นใจ รู้สึกว่าโลกมันเลว มา กล่าวหาว่าเราทำในสิ่งที่เราไม่ได้ทำ เมื่อ มองหาทางออกแล้วหมดหวังเลย เพราะ เขากล่าวหาว่าเราทำร้ายผู้ปกครองประเทศ เรารู้แล้วว่าเราเป็นหมากตัวหนึ่งที่ต้องถูก กำจัดทิ้งไป รู้สึกว่าโลกคือความเลว... หมดหวัง”

แต่เมื่ออยู่ ๆ ไปเขาก็เริ่มรู้สึกมี ความหวังมากขึ้น เมื่อมีคนมาเยี่ยม และส่งข่าวคราวความเคลื่อนไหวของการ ดำเนินคดีว่ามีแนวโน้มไปในทางที่ดีขึ้น หลังจากติดคุกอยู่ ๒ ปี ข้อเท็จจริงก็เริ่ม คลี่คลายขึ้นเมื่อเพื่อนคนหนึ่งชื่อ บุญชาติ เสถียรธรรมณี เป็นคนเดียวในผู้ต้องหา ๑๙ คนที่ถูกกล่าวหาในคดีมีการกระทำ

อันเป็นคอมมิวนิสต์ ความแตกต่างนี้เป็น กฎแค้นสำคัญนำไปสู่การปลดปล่อยเพื่อน ทั้งหมดให้เป็นอิสระ

“เนื่องจากคดีที่มีข้อกล่าวหามีการ กระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ฟุ้งอยู่ด้วย จะต้องขึ้นศาลทหาร คดีนี้เป็นคดีครอบ จักวาลที่ต้องการกักขังคนไว้นาน ๆ และ การขึ้นศาลทหารก็อยู่นอกเหนือการรับรู้ ของประชาชน อาจทำให้การพิจารณาคดี ขาดความชอบธรรม ดังนั้นเมื่อบุญชาติ ได้ขึ้นศาลพลเรือนในข้อหาคดีหมิ่น-พระบรมเดชานุภาพ จึงมีโอกาสได้รับการ พิจารณาที่ยุติธรรม และที่สำคัญ คดี หมิ่นพระบรมเดชานุภาพเป็นคดีกฎแฉ เนื่องจากหากไม่เกิดคดีหมิ่นพระบรม-เดชานุภาพ การจลาจลก็จะไม่เกิดขึ้น ถ้าคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพหลุด คดี อื่น ๆ ก็จะกลายเป็นความไม่ชอบธรรม และจะทำให้ทุกคนหลุดพ้นจากข้อหา ทั้งหมด

“การพิจารณาคดีดำเนินการสอบสวนมาตลอด ๒ ปี ยังมีการไต่สวน ความจริงก็เริ่มเปิดเผย เนื่องจากคำให้การของ พยานใจทักไม่มีน้ำหนัก ทุกอย่างจึงกลายเป็นความไม่ชอบธรรม ส่งผลให้มีการ ออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมก่อนที่ การพิจารณาคดีจะสิ้นสุด ความหมาย ของการนิรโทษกรรม คือ การยกโทษ ความผิดให้แก่ทุกคนที่กระทำผิดในวันที่ ๖ ตุลา ผู้ต้องหาทั้ง ๑๙ คนจึงได้รับการ ปลดปล่อยให้เป็นอิสรภาพ”

แม้เขาจะรู้สึกยินดีกับอิสรภาพที่ได้ แต่เขากลับไม่รู้สึกยินดีกับการออกพระ-ราชบัญญัตินิรโทษกรรมเท่าใดนัก

“เนื่องจากความหมายของการออก พระราชบัญญัตินิรโทษกรรม คือการบอก ว่าเราเป็นคนผิดที่ได้รับการให้อภัย เป็น การช่วยคนที่ทำผิด จริง ๆ แล้วคนที่ บริสุทธิ์ยังไม่ได้รับการพิสูจน์โดยกระบวนการ ยุติธรรม และคนที่ทำผิดก็ยังไม่ไต่ รับโทษ ทั้ง ๆ ที่ความผิดของเขาเป็น

ความผิดที่ร้ายแรงมาก”

เหตุการณ์นี้ส่งผลกระทบต่อตัวเขาอย่างไร อภินันท์กล่าวว่า “เหตุการณ์นี้เป็นจุดหักเหในชีวิตผม ก่อนเหตุการณ์ ๖ ตุลา ผมไม่ได้สนใจเรื่องการเมืองมากเท่าไร แต่หลังจากเหตุการณ์แล้ว ผมเริ่มมองการเมืองอย่างคนที่เข้าใจมากขึ้น และสนใจมากขึ้น ในใจเรายังต้องการเรียกร้องความเป็นธรรม มันซึมเข้าไปในสายเลือด และมีส่วนผลักดันต่อชีวิตผมทุกวันนี้มาก เพราะทำให้มีคนที่รู้จักผมมากขึ้น ได้ทำงานที่อยากทำ แม้จะสูญเสียอิสรภาพไป ๒ ปี แต่หลังจากนั้นกลับเป็นช่วงชีวิตที่ผมมีความสุขมาก”

อภินันท์ได้ข้อสรุปว่า สิ่งที่น่ากลัวที่สุดสำหรับเหตุการณ์ ๖ ตุลา คือสื่อมวลชน ซึ่งเป็นตัวทำให้เกิดเหตุการณ์นี้ขึ้นมา สื่อมวลชนทำงานสัมฤทธิ์ผลมากเกินไป เมื่อสถานการณ์ถูกปลุกเร้าโดยสื่อต่าง ๆ การแสดงละครของเขาจึงได้กลายเป็นชนวนที่สำคัญของเหตุการณ์ครั้งนี้

๒๐ ปีผ่านไป ชายหนุ่มที่ชื่อ อภินันท์ บัวหัทธิต ก็ยังคงมีประโยคหนึ่งติดค้างอยู่ในใจของเขาเสมอ เมื่อนึกถึงเหตุการณ์นองเลือดเช้าวันที่ ๖ ตุลา ๑๙ ประโยคนั้นคือ “ถ้าไม่มีเรา เหตุการณ์นี้ก็คงไม่เกิดขึ้น”

พล.ต.ท.

สมควร ทริกุล

ผู้นำลูกเสือชาวบ้าน

ลูกเสือชาวบ้านเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ถูกกล่าวขานว่าเป็นชนวนของความรุนแรงในเหตุการณ์ ๖ ตุลา พล.ต.ท. สมควร ทริกุล หนึ่งในผู้ก่อตั้งและแกนนำลูกเสือชาวบ้าน ให้สัมภาษณ์ถึงภารกิจของลูกเสือชาวบ้านในเหตุการณ์ครั้งนั้นไว้ว่า

“ที่ลูกเสือชาวบ้านมาเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์วันที่ ๖ ตุลา เนื่องจากมีการแสดงละครที่ธรรมศาสตร์ โดยตัวละครที่แขวนคออยู่นั้น แต่งหน้าให้ดูเหมือนองค์รัชทายาท ทราบข่าวได้โดยหนังสือพิมพ์แพร่ข่าวออกมาให้เราเห็น ฉบับแรกคือบางกอกโพสต์ ต่อมาจึงมีดาวสยาม ตอนที่เห็นรู้สึกตกใจมาก เราก็สืบสวนว่าใครมีแผนการอย่างไรในเรื่องนี้ เราไม่รู้ว่าใครทำ รู้แต่ว่าการทำอย่างนี้ไม่ได้เป็นผลดี เป็นผลเสีย ล่วงก้าวเข้าไปสู่สถาบันพระมหากษัตริย์ ราชบัลลังก์แล้ว

“ผมสืบสวนหลายทางก็ปรากฏว่ามีการดำเนินการเรื่องนี้ขึ้น เราก็ขอร้องให้ลูกเสือชาวบ้านมารวมตัว ลูกเสือชาวบ้าน

ต้องการเพียงแต่อย่าให้สิ่งเหล่านี้เกี่ยวพันไปถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะเป็นที่รวมชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และจารีตธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม การที่ลูกเสือชาวบ้านมารวมตัวกัน มีการเรียกชุมนุม เป็นความรู้สึกของเขาเอง เขามักกันเอง มาคิดว่าจะทำอย่างไรกันดีที่จะไม่ให้ระคายเคืองต่อพระมหากษัตริย์และราชบัลลังก์ เราก็ได้ปรึกษากัน เราก็บอกเขาอย่าออกมาเพ่นพ่าน อย่ามาทำอะไรรุนแรง เราเพียงแต่มาชุมนุมแสดงเจตนารมณ์ของลูกเสือชาวบ้านที่เขาเดิน ที่สนามม้านางเลิ้ง ที่วังสราญรมย์ และมีส่วนหนึ่งมาที่วัดบวรนิเวศฯ ซึ่งมีข่าวว่าจะถูกเผา เพราะว่ามีท่านจอมพลประภาสและจอมพลถนอมอยู่ที่นั่น เท่านั้นเอง”

พล.ต.ท. สมควรกล่าวว่า การชุมนุมของลูกเสือชาวบ้านเป็นการชุมนุมอย่างสงบ ไม่ได้ใช้ความรุนแรงแต่อย่างใด

“ท่านนายคา ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เรียก พล.ต.ท. เจริญฤทธิ์ จำรัสโรมรัน และคุณธรรมนุญ เทียนเงิน ซึ่งตอนนั้นเป็นผู้ว่าฯ กทม. ไปเพื่อระงับเหตุ อย่าให้เรื่องลุกลามไป เพราะจะทำให้เสียหายนบ้านเมือง อาจารย์หม่อมเสนีย์เป็นผู้ใหญ่ที่เยี่ยมมาก ท่านเรียกไปบอกเพียงแต่อย่าให้มีเรื่องนะ บ้านเมืองเสียหาย และ

จะเสียเกียรติประวัติของประเทศ อย่าให้เกิดเรื่องกัน ห้ามเสียอย่าให้เขาพัง ทำเนียบ อย่าทำลายอะไร เราก็ช่วยท่าน ห้ามไม่ให้คนขึ้นไปพังทำลายทำเนียบรัฐบาล ประชาชนเขาก็เชื่อ ท่านมาปราศรัย เขาก็เงียบฟังอย่างดี ไม่มีอะไร”

อดีตแกนนำลูกเสือชาวบ้านมีมุมมองว่า กลุ่มพลังทุกฝ่ายรักชาติบ้านเมือง เพียงแต่มีความคิดที่แตกต่างกัน

“ตอนนั้นเป็นความขัดแย้งทางความคิดอย่างเดียว คือเรื่องความคิดเรา ต้องยอมรับว่านักศึกษาเขาไม่ใช่คนชั่วเลยนะ เพราะนักศึกษาทุกคนสนิทกัน พูดง่าย ๆ ว่าพูดกันเข้าใจ ไม่เคยขัดแย้งกับใครเลย นักศึกษา ๕๐-๖๐ คนเคยไปอยู่ที่อุดรฯ เขาไปเผยแพร่ประชาธิปไตย เราไม่เคยขัดแย้งกัน เรามีความเข้าใจทุกคนก็รักชาติบ้านเมือง ผู้ก่อการร้ายทุกคนก็รักชาติบ้านเมือง ผมมีความรู้สึกว่าทุกคนก็หวังดีต่อประเทศชาติทั้งนั้น ไม่มีใครเกลียดชังบ้านเมืองหรือเกลียดชังใคร แต่ความคิดต่างกันเท่านั้นเอง

“ตอนนั้นผมมองนักศึกษาที่ชุมนุมประท้วง ผมไม่ได้คิดตำหนิเขา ไม่ได้เห็นว่าเขาเสียหายอะไรเลย แต่มีความคิดอย่างเดียวว่าล่วงเกินพระเจ้าอยู่หัวนะ ล่วงเกินราชบัลลังก์แล้ว ก็ไม่อยากจะล่วงล้ำไป เพราะถ้าล่วงล้ำตรงนี้เราก็ไม่มีที่ยึดเหนี่ยวแล้ว เพราะในบ้านเมืองเราเชื่อใครไม่ได้อีกแล้ว คนอื่นเราเชื่อไม่ได้เลย มีองค์เดียวที่เราเชื่ออยู่ เป็นหลักให้เรา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมฯ อย่าไปล่วงล้ำ ผมไม่ได้ตำหนิใครเลย ไม่ได้ว่าคนนั้นไม่ดี คนนี้เลวเลย ไม่ได้คิดเลย เพราะว่าเราทำใจได้ เราทำงานด้านประชาชน เรารู้ว่าเขาคิดอย่างไร เราคิดอย่างไร ความจริงผู้ก่อการร้ายเขารักชาติเหมือนกับเรานี้แหละ เราก็รัก แต่คนละทางกัน”

พล.ต.ท. สมควรยังคงกล่าวด้วยว่า ก่อนหน้าเกิดเหตุการณ์ ๖ ตุลา มีการ

ขโมยผ้าพันคอลูกเสือชาวบ้านไป และความรุนแรงที่เกิดขึ้นในวันนั้นไม่ใช่การกระทำของกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน แต่มีมือที่สามเข้ามาแทรกแซง

“วันที่ ๖ ตุลา มีลูกเสือชาวบ้านบางส่วนไปที่ธรรมศาสตร์ ไปดูเขา ผมอยู่ที่นั่นไม่ได้ไป มีคนอื่นไป แต่มีลูกเสือชาวบ้านคนหนึ่งไปตาย ตายเพราะถูกยิง ถูกใครยิงไม่ทราบ ที่ว่าในเหตุการณ์ ๖ ตุลา มีภาพคนใส่ชุดลูกเสือชาวบ้าน และเอาผ้าพันคอไปแลกศพคนข้างในนั้น ผมไม่เห็น คืออย่างนี้ ตอนนั้นผ้าพันคอเราหายไป ไม่ได้หายที่นั่นนะ หายที่เพชรบูรณ์ หายไปหลายร้อยผืน ก่อน ๖ ตุลาไม่นานเท่าไร โดยที่ตำรวจนำไปแล้วถูกขโมยและในขณะนั้นผ้าพันคอมีการซื้อขายกัน ราคาตั้ง ๕,๐๐๐ บาท

“ลูกเสือชาวบ้านไม่ทำแน่ เพราะเราสอนเขาในลักษณะสร้างสรรค์มากกว่า เรื่องนี้ไม่มี เชื่อว่าไม่มี แต่คนที่แปลกปลอมเข้าไปเชื่อว่ามี ผมเชื่อว่าไม่ใช่ลูกเสือชาวบ้านที่ทำ ต้องมีมือที่สามเข้ามาแน่ ๆ

“อย่างภาพที่มีคนใส่ชุดลูกเสือชาวบ้านแลกศพไป ผมไม่เห็นเลย ไม่ได้เห็น เขาว่ามีการถ่ายภาพออกไป เห็นภาพผ้าพันคอลูกเสือชาวบ้านด้วย จนกระทั่งระดับโลกเขาประท้วงนะ ว่าลูกเสือเข้ามายุ่งกับการเมือง ความจริงมันไม่ใช่ลูกเสือชาวบ้าน

“เรามีความรู้สึกว่า นักศึกษาบางคนเขาเลื่อมใสลัทธิคอมมิวนิสต์จริง ๆ นะ เพราะว่าผมเข้าไปในธรรมศาสตร์ ข้างตึกเศรษฐศาสตร์ เห็นบรรยากาศแล้วรู้สึกเป็นห่วง เพราะเขาไม่ได้เรียนกันจริง ๆ เขาวิเคราะห์วัฒนธรรม เขาวิเคราะห์สถาบันพระมหากษัตริย์ เขาวิเคราะห์ศาสนา เขาวิเคราะห์สถาบันทางสังคมอะไรต่าง ๆ มีแต่การวิเคราะห์ แล้วมีแต่หมาเจ็ดตงเต็มไปหมดเลย รุนแรงมากที่ ดร. ป่วยต้องออกไปนอกประเทศ ก็

เพราะว่าลูกศิษย์นี้แหละ ตัวท่านดีจะตายไป ไม่มีปัญหา”

พล.ต.ท. สมควรเห็นว่า สาเหตุของความรุนแรงขณะนั้นคือการช่วยุให้เกิดความเกลียดชังกัน มีการจะนำลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาในประเทศ หากลัทธินี้เข้ามา ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และจารีต ธรรมเนียมประเพณีทุกอย่างอันประกอบเป็นรากฐานของชาติต้องสูญสิ้นไป ซึ่งเป็นเรื่องที่คนไทยและลูกเสือชาวบ้านยอมไม่ได้

เมื่อถามว่ารู้สึกอย่างไรกับเหตุการณ์ ๖ ตุลา แกนนำลูกเสือชาวบ้านท่านนี้ให้คำตอบว่า

“เหตุการณ์ ๖ ตุลาให้บทเรียนแก่สังคมไทยมาก เป็นบทเรียนมีค่าที่สุดที่เราควรจรรจงรักสามัคคีกัน คนไทยควรใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหา ต้องเอาสมองมาใช้ ไม่ใช่เอาปืนมายิงกัน มันไม่ใช่วิถีคนไทย”

สมศักดิ์ ชวีญุมงคล

อดีตหัวหน้ากระต๊องแดง

สมศักดิ์ ชวีญุมงคล ในวันนี้เป็นนักธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และเจ้าของรีสอร์ทแห่งหนึ่งในจังหวัดชัยภูมิ พ่วงด้วยตำแหน่งประธานสหพันธ์เกษตรกรแห่งประเทศไทย เป็น ส.ส. สอบตดสังกัดพรรคประชากรไทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในอดีตครั้งที่ยังเป็นนักเรียนช่างก่อสร้างคูสิต วัย ๒๐

ปี เขาถือหัวหน้าหน่วยกระทิงแดงซึ่งมีบทบาทสำคัญยิ่งในเหตุการณ์ ๖ ตุลา

“กระทิงแดงกับศูนย์กลางนักเรียนอาชีวะฯ คือกลุ่มเดียวกัน ศูนย์กลางนักเรียนอาชีวะฯ มีนักเรียนจากหลายแห่ง แต่ในกระทิงแดงเราจะเลือกโรงเรียนดัง ๆ ที่เป็นนักเรียนมา อย่างเช่น ก่อสร้างดุสิต กนกอาชีวะ ช่างกลนนท์ เทคนิคกรุงเทพฯ กระทิงแดงมีหลายพันคน

“ตอนนั้นเราแยกกันแล้วระหว่างปีกซ้ายกับปีกขวา จะเห็นว่าศูนย์กลางนิสิตฯ ตั้งขบวนเรียกร้องอยู่เรื่อย ๆ ที่นี้เราอยู่ฝ่ายขวา ฝ่ายความมั่นคง เราก็ไม่อยากจะให้มีมือเกิดขึ้น วิธีสลายมือที่มาชุมนุมฟังอภิปรายทำได้โดยการขว้างระเบิดลงไป จากคนที่มาฟังเป็นหมื่นเป็นแสนก็ถล่มลง หายไปเหลือพันสองพัน แล้วก็หายไปหมด กระทิงแดงมีหน้าที่สลายมือ คล้ายกับว่าเป็นหน่วยรุนแรงจริง ๆ แล้วสมัยก่อนบ้านเมืองระส่ำระสาย กฎหมู่อยู่เหนือกฎหมาย การกระทำของกระทิงแดงเช่นการเขวี้ยงระเบิด มันก็ผิดกฎหมาย เราถูกประณามว่าเป็นฝ่ายที่ใช้ความรุนแรงตลอด”

สมศักดิ์ปฏิเสธว่ากระทิงแดงไม่ได้เป็นผู้ก่อความรุนแรงในเหตุการณ์ ๖ ตุลา

“วันที่ ๖ ตุลา เหตุที่เกิดความรุนแรงจริง ๆ มาจากมืออื่น ๆ ไม่ใช่กระทิงแดง ตอนนั้นผมทราบข่าวนักศึกษาแสดงละครหมิ่นพระบรมเดชานุภาพจากหน่วยข่าวกรองของเราและวิทยุต่าง ๆ ผมอยู่ในเหตุการณ์ตลอดคืน เรามีกำลังของเราอยู่ที่ท้องสนามหลวง แต่เหตุเกิดเพราะมีมือประชาชนทั่วไปมา ขณะที่ผมยืนอยู่ที่หน้าธรรมศาสตร์ ตอนเช้ามีดมีคนยิงกระสุนออกมาจากธรรมศาสตร์ ไม่รู้ว่าเป็นนักศึกษาหรือเป็นมือของใคร อาจเป็นขบวนการอีกฝ่ายหนึ่ง เราจะไป

โทษนักศึกษาไม่ได้ เพราะมีหลาย ๆ ฝ่ายเข้าไป ก่อนหน้านี้เราพยายามจะสลายมือเพื่อให้คนกลับ แต่รู้สึกว่าจะปิดจะเปิด ไม่ให้คนออกมา ปรากฏว่าพอตำรวจเข้าไปเคลียร์พื้นที่ตอนสาย ๆ ก็มีคนของเราถูกจับเหมือนกันเพราะออกมาไม่ได้ จริง ๆ แล้วเราพยายามสลายมือตั้งแต่ตีสาม ยิงปืนเข้าไปเพื่อให้เขาปล่อยคนออกมา แต่เขาไม่ปล่อยคนออกมา เราต้องเรียกคนจากทางแม่น้ำเพื่อต้องการสลายมือ ไม่ได้ยิงให้ตาย แต่ที่มีการยิงจากทางเรือเข้ามา มีคนตายกัน ไม่ใช่ฝีมือของพวกผม

“ตอนเช้าเราเห็นรูปคนตาย ถูกแขวนคอ ถูกเผาไฟ ผมก็เห็นอยู่คาตาจริง ๆ แล้วมันเป็นคลื่นประชาชนที่มาอยู่หน้าสนามหลวง คนที่ปืนออกมาจากธรรมศาสตร์แล้วถูกตี เพราะมีคนตะโกนว่าถวน ก็มีคนรุมไล่ตี ไม่รู้ว่าใครเป็นใครคนที่บาดเจ็บและตายในเหตุการณ์ ๖ ตุลา ก็คือพวกที่ปืนรัวหนีออกมา มีทั้งนักศึกษาและประชาชนที่อยู่ข้างในธรรมศาสตร์ ไม่มีถวนหรือหอก แล่หูดกันไป มีคนคอยตะโกนว่าถวน พวกที่ตีก็บอกว่ามันถวนนี่หว่า ก็มีเสียงตกใจ สงเสียงร้อง ไม่รู้ว่าใครเป็นใครแล้ว กลุ่มที่อยู่หน้าธรรมศาสตร์มีร้อยพ่อพันแม่เนะ ขนาดผมยังถูกไล่เลย เขาบอกว่าถอยไปนะ เดี่ยวพวกกระทิงแดงจะมา จริง ๆ เราก็มากันอยู่แล้วร้อยกว่าคน ภาพที่ออกมาว่ากลุ่มกระทิงแดงทำการรุนแรงเป็นเรื่องไม่จริง แม้แต่ผมยังมีคนทำไปปลิวเป็นรูปผม แล้วเอาระเบิดมาเขียนใส่มือผม หว่าผมเขวี้ยงระเบิด”

สมศักดิ์กล่าวว่าเขาเศร้าสลดใจที่เห็นความรุนแรงเกิดขึ้นในบ้านเมือง แต่ไม่สามารถห้ามปรามคนหมู่มากได้ในเมื่อกำลังของฝ่ายตนมีแค่ ๑๐๐ คน แต่คนที่มาชุมนุมมีเป็นหมื่น

“ตอนเห็นคนถูกเผา แขวนคอ มันก็คงต้องมีคนของเราด้วย มีการ

โทษว่ากลุ่มกระทิงแดงใช้ความรุนแรง ตรงนี้ผมไม่หวังว่าภาพที่ออกมาจะเป็นอย่างไร เรากำลังปิดทองหลังพระ ถ้าไม่มีอะไรเป็นตัวยุติก็ไม่ได้ พอช่วงสาย ๆ ประมาณสิบโมงกว่า คุณส้าง บุณนาค ตอนนั้นมียศพันตำรวจโท ก็นำกำลังบุกเข้าไป ผมยืนยันได้ว่าไม่เห็นตำรวจใช้อาวุธยิงเข้าไปในธรรมศาสตร์ คืออย่างนี้ครับ คนหมู่มากก็ต้องยอมรับว่าฝ่ายผมก็มีพวกปืน มันก็ยิงกันเป็นของธรรมดา แต่คนข้างในไม่มีอาวุธเขอะนะ ไม่อย่างนั้นคงตายกันเขอะแล้ว หลังเหตุการณ์สงบ ผมได้เข้าไปในธรรมศาสตร์ แต่ไม่เห็นคนเสียชีวิต ผมบอกได้เลยว่าคนที่เสียชีวิตในเหตุการณ์ ๖ ตุลา คือพวกที่กระโดดข้ามรั้วออกมา ผมไม่รู้ว่าที่คนผมไม่รู้ว่าทำไมเขาต้องปืนหนีด้านหน้าทำไมเขาไม่ออกด้านหลัง ผมไม่เข้าใจพอปืนหนีออกมาที่ถูกกรมกระต๊อบเลย ผมไม่ได้ยินเสียงการยิงคนในธรรมศาสตร์ จะมีก็แค่บางช่วงที่เขายิงปืนขึ้นฟ้าเท่านั้น

“เช้าวันที่ ๖ ที่มีเสียงระเบิดลงในธรรมศาสตร์ ผมอยู่ตรงนั้นด้วย นั่นเป็นระเบิดที่ใช้อยู่เพื่อสลายมือ ประมาณตีสามตีสี่ พอระเบิดลงนักศึกษาที่วิ่งหลบขึ้นตึก ตอนนั้นยังตั้งระยะได้ ยิงลงหน้าเวทีพอดี ส่วนที่มีข่าวว่ามีการค้นเจออาวุธของนักศึกษาในธรรมศาสตร์ เรื่องนี้เป็นเรื่องจริงเลย ที่ตีกับอุษี เอ็ม. ๑๖ ซ่อนไว้บนผ้าเพดาน ผมจำได้ว่ามี เอ็ม. ๑๖ ประมาณ ๔-๕ กระบอก มีปืนสั้น ๑๐ กว่ากระบอก ตอนนั้นช่างกลพระราม ๖ เป็นการ์ดของนักศึกษา อาวุธน่าจะเป็นของพวกนี้มากกว่า ส่วนธงแดง ผมไม่เห็นนะ ไม่เจอเลย ผมว่าตอนนั้นนักศึกษาไม่ได้ถึงกับเป็นคอมมิวนิสต์หรืออ ย่าไปใส่ร้ายว่าเขามีธงแดง ไม่จริง

“ในคอนนั้นเรามองว่านักศึกษาอยากเปลี่ยนแปลงการปกครองให้เป็นคอมมิวนิสต์ เราถึงขวางตลอด ใจจริง

ผมก็ไม่ได้เกลียดนักศึกษานะ เพราะ นักศึกษาเป็นญาติพี่น้องกับเรา แต่ตอน นั้นมันเป็นการแบ่งฝ่ายต่อสู้กันมากกว่า ถ้าเกลียดก็คงต้องฆ่ากันไปเลย นี่เราก็กู้ ไปตามหน้าที่ของเรา ต่างฝ่ายต่างเชื่อว่า สิ่งที่คุณทำถูกต้อง เรายอมรับว่าเราต้อง ปกป้องสถาบันที่เรารักมากที่สุด สิ่ง ที่นักศึกษาทำเหมือนกับลบหลู่สถาบัน หรือว่าต้องการทำให้สถาบันเสื่อมคลายไป เรารับไม่ได้ ตอนที่เห็นภาพการแสดง ละครหมิ่นพระบรมเดชานุภาพในหนังสือ-พิมพ์ดาวสยาม เราก็คิดว่าเขาเล่นกัน ขนาดนี้เชียวหรือ บ้านเมืองมันมาถึง ขนาดนี้แล้ว ภาพที่เราเห็นนั้นเหมือน มาก เขาเจตนาใช้ใหม่ อย่างน้อยนักเรียน อาชีวะก็ต้องเข้ามาขวางไว้ อย่าคิดว่าจะ ล้มสถาบันกันง่าย ๆ”

สมศักดิ์เล่าว่า หน่วยกระหังแดง มีนายทหารอยู่เบื้องหลัง แต่คนที่กล้า แสดงตัวมีพลตรีสุดสาย หัสติน เพียง คนเดียว กลุ่มกระหังแดงไม่ได้รับค่าจ้าง หากเป็นด้วยความบริสุทธิ์ใจ เขายอมรับว่ามีผู้ใหญ่บางคนให้เงินสนับสนุน

“ตอนนั้นถ้าเราจับมือกับศูนย์ กลางนิสิตฯ เป็นพวกเดียวกันหมด เรา ก็ไม่รู้ว่บ้านเมืองจะเป็นอย่างไร เป็น โชคดีที่แตกออกมาก่อน ทำให้มีการถ่วง คุลกัน อาจมีคนมองว่ากลุ่มกระหังแดง ถูกปลุกกระดม อันนี้ไม่จริง ผมยืนยันได้ มันเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ไม่มีทหารคน ไหนมายุยง ไม่มีการประสานงานกับ กลุ่มอื่น ๆ เช่นกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน เพราะเราไม่ต้องพึ่งใคร เรามีกำลังอยู่ตาม โรงเรียนต่าง ๆ โรงเรียนละพันคน สิบ โรงเรียนก็เป็นหมื่นแล้ว กลุ่มกระหังแดง เป็นกลุ่มที่มีพลังมากที่สุดoin ๖ ตุลา เรารู้สึกภูมิใจที่หยุดคนเป็นแสนได้ ผม ยืนยันว่าเราไม่ต้องการทำให้เขาบาดเจ็บ ระเบิดที่ใช้เป็นระเบิดพลาสติก ถ้าจะให้ ล้มตายก็ง่ายมาก เพราะถ้าเราวางระเบิด จริงก็ตายเป็นพัน ๆ แน่ เราก็ค้นไทยด้วย

กัน แต่ความคิดไม่ตรงกันเท่านั้นเอง

“เท่าที่ผมเห็น มีคนตายและบาดเจ็บ ประมาณ ๑๐-๕๐ คน ผมรู้สึกสลด เห็นคนตายไม่สลดได้อย่างไร รู้สึกทุเรศ ทำอย่างนี้ผมไม่ทำ เอาอย่างนี้ ถ้าไม่มีผม ธรรมศาสตร์ถูกเผาไปแล้ว ผมจะเล่าให้ ฟัง วันที่บุกธรรมศาสตร์เมื่อเดือนสิงหา-คม ปี ๒๕๑๘ ลูกน้องจะเข้าไปเผาตึก โดม ผมบอกว่าไม่ได้นะ ถ้าคุณเผา มัน จะหายไปเลย ก่อนหน้าที่เราจะบุกเข้าไป มันมีความเจ็บแค้นอยู่ แต่พอไปถึงนัก-ศึกษาก็หนีไปหมดแล้ว ผมเห็นว่าหอ ประชุมกำลังถูกเผา ผมบอกให้ดับไฟ เขาก็ดับ แต่ก็ยังมีบางคนหยิบข้าวของติด มือไป ตอนนั้นเราก็ดำเนินการระดมอาวุธ ในธรรมศาสตร์ แต่เราคุมคนของเราได้

“หลังจาก ๖ ตุลา บ้านเมืองเริ่ม เข้ารูปเข้ารอยมากขึ้น ไม่มีการปลุกมือบ เข้ายื่น ต้องยอมรับว่าสิ่งที่เราทำประสบ ความสำเร็จ แม้ว่าเราจะถูกประณามว่าใช้ ความรุนแรง เราก็ดำเนินยอมรับในส่วนนั้น

“เหตุการณ์ ๖ ตุลาส่งผลกระทบต่อ ผมหรือไม่ ส่วนใหญ่เป็นไปในทางที่ดี เพราะทำให้คนรู้จักมาก ทุกวันนี้ก็ยัง ภูมิใจอยู่ เวลาผมขึ้นนามบัตรให้ใคร คน ก็ร้องอ้อ...หัวหน้ากระหังแดงเก่า จะมี ผลกระทบในแง่ลบบ้างก็ตรงที่ภาพของ กระหังแดงเป็นภาพที่รุนแรง เวลาคน แอ่ยชื่อผม มักจะบอกว่าหัวหน้ากระหัง-แดงที่ใช้ความรุนแรง ผมคิดว่าความ รุนแรงมันเป็นอดีตไปแล้ว ทุกวันนี้ผม แก่มากแล้ว ผลกระทบมันมีทั้งทางดี และไม่ดี มันสลัดออกไปไม่ได้ และมัน จะติดตัวผมไปจนตาย ในห้องสมุดยังมีชื่อผมอยู่เลย มันเป็นเรื่องประวัติศาสตร์ ไปแล้ว ไม่สามารถจะลบออกได้

“มีหลายคนเจ็บปวดกับเหตุการณ์ ๖ ตุลา แต่สำหรับผม ไม่มีอะไรที่ต้อง เจ็บปวด จริง ๆ แล้วผมก็เหมือนคนโดด-เดี่ยว เพราะในขบวนการฝ่ายขวา ก็เหลือ ผมคนเดียวที่มาเกี่ยวข้องกับการเมือง”

โอริสลา โอราวัฒน์

อดีตประธานสภานักศึกษา
วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ
และเลขาธิการแนวร่วมอาชีพเพื่อประชาชน
แห่งประเทศไทย ปี ๒๕๑๘

โอริสลาเป็นหนึ่งในผู้ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ ๖ ตุลา ๑๙ โดยถูกยิงด้วยปืน เอ็ม. ๑๖ เข้าที่ปากและใต้คาง

เขาถูกจับในฐานะแกนนำนักศึกษา เป็น ๑ ใน ๑๙ ผู้ต้องหาคดี ๖ ตุลา

ปัจจุบันเขาเป็นผู้จัดการแผนกบริการศูนย์ฮอนด้า สาขาลาดพร้าว

แต่ก่อนนักเรียนอาชีวะมักก่อเหตุ ตีกันอยู่เนื่อง ๆ แต่หลังจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๑๖ ผ่านไป เหล่านักเรียนอาชีวะ เริ่มเห็นถึงพลังของการรวมตัวกันทำใน สิ่งที่ถูกต้อง ศูนย์กลางนักเรียนอาชีวะ แห่งประเทศไทยจึงถือกำเนิดขึ้น เพื่อ ต่อสู้เคียงข้างนักศึกษา ทว่าเมื่อถึงปีที่ ๒ ของการก่อตั้ง แนวทางเดิมที่ศูนย์กลาง นักเรียนอาชีวะฯ เคยอยู่เคียงข้างนัก-ศึกษา ก็เปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นหน่วย ปฏิบัติการพิเศษที่มุ่งต่อต้านนักศึกษา และท้ายที่สุดก็กลายสภาพไปเป็นหน่วย กระหังแดง ดังนั้นนักศึกษาอาชีวะส่วน ที่ไม่ต้องการต่อต้านนักศึกษา จึงแยกออก

มาตั้งองค์กรใหม่โดยใช้ชื่อว่า แนวร่วม
อาชีวะเพื่อประชาชนแห่งประเทศไทย

โอริสสา โอราวัฒน์ บอกเล่า
เรื่องนี้ให้ฟังว่า

“ผมเริ่มรู้ว่าเป็นศูนย์กลางนักเรียน
อาชีวะฯ เกิดการแตกแยกทางความคิด
เพราะตัวผมเองเคยได้รับข้อเสนอเป็น
บ้าน เงินเดือน และรถ เพื่อให้เข้าร่วม
กับหน่วยปฏิบัติการพิเศษ ผมคิดว่าเรื่อง
นี้เป็นเรื่องธรรมดา เพราะนี่คือลักษณะ
ของขบวนการ เมื่อส่วนหนึ่งแข็ง อีกส่วน
ก็พยายามจะดัน จึงเอานักเรียนอาชีวะ
มาทำให้นักศึกษาจะดีกว่า”

โอริสสากล่าวถึงจุดแตกหักระหว่าง
นักเรียนอาชีวะกับนักศึกษาว่า มีการสร้าง
สถานการณ์ขึ้นมามากมายที่ทำให้ทั้งสองฝ่าย
บาดหมางกัน

“ลักษณะที่เป็นรูปธรรมจริง ๆ คือ
การสร้างขบวนการต่อต้าน เช่น พุดถึง
เรื่องเงินที่รับมาในช่วง ๑๔ ตุลาคมหายไป
ไหน ทั้ง ๆ ที่เงินจำนวนนั้นยังอยู่ นอก
จากนี้ยังมีเรื่องช่องว่างระหว่างชนชั้น
โดยอ้างว่านักเรียนอาชีวะถูกนักศึกษา
หลอกใช้ เป็นการสร้างผลกระทบทาง
ความรู้สึกโดยตรง

“จริง ๆ เขาต้องการแยกนักเรียน
อาชีวะออกจากนักศึกษา ไม่ได้ต้องการ
แยกอาชีวะออกจากกัน แต่กลุ่มนักเรียน
อาชีวะแยกตัวออกมาเอง เพราะมีความ
รู้สึกว่าเป็นศูนย์กลางนักเรียนอาชีวะฯ ไม่
สามารถกุมความคิดของนักเรียนอาชีวะ
ได้ทั้งหมด ศูนย์กลางนิสิตฯ เองก็เช่นกัน
ไม่ได้หมายความว่าตนเองคือที่คุมความ
คิดเห็นของนิสิตได้ทั้งหมด”

หลังจากที่มีการแบ่งอาชีวะออกเป็น
สองฝ่ายอย่างชัดเจน สถานการณ์
บ้านเมืองในขณะนั้นเริ่มทวีความรุนแรง
ขึ้น

“ถ้าจะพูดไป ในสายตาของคนทั่ว
โลกช่วง ๑๔ ตุลา ๑๖ เขามีความรู้สึกว่า
รัฐบาลเราโหดเหี้ยมมาก ทำให้ผมคิดว่า

เขาไม่น่าจะกล้าใช้ความรุนแรงอีกแล้ว
แต่ปรากฏว่าเราประเมินชนชั้นปกครอง
ผิดไป”

จนกระทั่งเย็นวันที่ ๕ ตุลาคม
หลังจากหนังสือพิมพ์ดาวสยามและบาง-
กอกโพสต์ลงข่าวว่า นักศึกษาแสดงละคร
หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

“ตอนนั้นรู้แล้วว่าต้องมีเหตุ-
การณ์อะไรเกิดขึ้นแน่ ๆ เพราะอกันันท์
บัวหงาย (คนเล่นละคร) หน้าเขาไม่
เหมือนองค์กรชทายาท แล้วเราก็เห็นชัด ๆ
ว่าเป็นการแต่งฟิล์ม จริง ๆ แล้วคืนนั้น
เราสรุปกันว่าจะสลายการชุมนุม เพียงแต่
เรามีเงื่อนไขที่สลายไม่ได้ เพราะเราให้คน
ของเราไปสำรวจรอบนอกดูแล้ว คิดว่า
ถ้าสลายไปสงสัยจะมีเรื่อง เพราะมีกลุ่ม
ต่าง ๆ เต็มไปหมด เกรงว่าจะถูกทำร้าย”

เช้าวันที่ ๖ ตุลาคม โอริสสาและ
เพื่อนจากหลายสถาบันเข้าร่วมเป็นหน่วย
รักษาความปลอดภัยรอบมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ แต่ท้ายที่สุดเขาก็รู้ว่า หน่วย
รบ. ของพวกเขาไม่สามารถต่อสู้กับ
กองกำลังของฝ่ายที่บุกเข้ามาได้

“เที่ยงคืนวันที่ ๕ ตุลา ก็เริ่มมีการ
เผาป้าย ก่อนใกล้รุ่งสว่างมีระเบิดลงกลาง
สนามลูกหนึ่ง มีคนบาดเจ็บหลายคน
พอเริ่มสว่าง ก็มีการบุกเข้ามาอย่างชนิด
ยังไม่อยู่ แล้วหน่วย รบ. ของเราก็ไม่ได้
มีไว้เพื่อสู้กับกองกำลังทหาร อย่างมาก
ที่สุดเรามีไว้เพื่อป้องกันอันธพาลการเมือง
เท่านั้น

“ผมยืนยันว่าเรามีแต่ปืนกึ่งกึ่ง
อย่างมากก็แค่ปืนลูกซอง ซึ่งไม่ได้มีไว้
เพื่อต่อสู้กับกำลังรัฐ ไรท์ที่เขาเอาอาวุธ
สงครามมาโชว์ในภายหลังไม่ใช่ของนัก-
ศึกษา ช่วงสายมาก ๆ การบุกเป็นไป
อย่างค่อนข้างรุนแรงมาก ผมจำได้ว่าไป
ตรวจทางด้านหน้าหอประชุมใหญ่และ
ด้านข้างหอประชุมเล็กซึ่งถูกบุกค่อนข้าง
หนัก จุดหลังสุดที่ผมไปตรวจคือด้าน
ท่าพระจันทร์ ดึกบึ้งแล้วกลับมาด้าน

หน้าหอประชุมใหญ่อีกครั้ง พอกลับไป
ก็เห็นว่ากำลังที่วางไว้เหลือเพียงสี่ห้าคน
เท่านั้นเอง มีบางคนตายขณะที่กำลัง
ปรึกษาหารือกัน พอหันไปอีกทีก็ถูกยิง
ตายเสียแล้ว ตอนนั้น คิดว่าต้องพาคน
ออกไปจากธรรมศาสตร์ก่อน เพราะอยู่ใน
นี้เราจะถูกล้อมกรอบ แต่ถ้าออกไปได้
อาจมีโอกาสรอดชีวิตมากกว่า”

ในช่วงนั้นมีการย้ายคนจากตึก
อมธ. ไปยังตึกวารสารฯ เพื่อไปออกด้าน
หลังตึกโดม และออกประตูท่าพระจันทร์
ซึ่งได้ข่าวว่าไม่มีการยิง ขณะนั้นเขาเอง
ไม่มีโอกาสรู้ว่า คนที่ออกไปแล้วจะเป็น
เช่นไรบ้าง และคิดว่าชุดสุดท้ายที่เหลือ
อยู่คือคนจากตึกวารสารฯ แต่ในความ
เป็นจริงยังมีคนหลงเหลืออยู่ในตึกบัญชา
อีก หลังจากเคลียร์คนจากตึกวารสารฯ
แล้ว ปรากฏว่าไม่สามารถออกทางประตู
ท่าพระจันทร์ได้แล้ว ดังนั้นทางออกที่
เหลืออยู่สำหรับเขาและเพื่อนอีก ๓ คน
คือ ลงลุยน้ำด้านหลังตึกศิลปศาสตร์

“ผมเดินลุยน้ำมาเป็นคนที่ ๓
ระดับน้ำสูงประมาณครึ่งเอว เดินเลียบ
ฝั่งไป คนที่ ๑ ก็ขึ้นไปได้ แต่พอถึงผม
เงยหน้าขึ้นก็ถูกยิงเลย คิดว่าเราคงจำ
หน้าเราได้ พอถูกยิงเข้าที่ปากและเฉี่ยว
ได้คางนัดหนึ่ง ก็จมลงไปใต้น้ำด้วยแรง
ผลึกของกระสุน แต่ยังรู้สึกตัวอยู่ พอ
ผุดขึ้นมาก็มองหาคนที่เดินตามมาที่หลัง
แต่มองไม่เห็น จึงคิดว่าโดยวิถีกระสุน
เมื่อผมจมน้ำแล้ว กระสุนนัดถัดไปต้อง
ถูกคนข้างหลังแน่ ๆ ก็เลยหันหลังมาดู
เห็นเลือดกระจ่ายที่ผิวน้ำ ก็รู้ว่าเราจมน้ำ
จึงดำน้ำลากเขาขึ้นมาส่งขึ้นฝั่ง ปรากฏ
ว่าเขาถูกยิงเข้าที่ลิ้นปี่”

ตอนแรกโอริสสาคิดว่าถ้าออกไป
ได้จะกลับเข้ามาช่วยเพื่อน แต่เมื่อถูกยิง
ถึง ๒ นัด จึงเริ่มรู้แล้วว่าตัวเองคิดผิด
เขาได้แต่เฝ้าบอกตัวเองว่า จะตายไม่ได้
เด็ดขาด เพราะต้องย้อนกลับไปช่วย
เพื่อนให้ได้

“พอถึงโรงพยาบาลหมอก็วางยา
สลบ ก่อนผมสลบไป ได้ยินเสียงหมอ
พูดว่า ไม่นุญาติให้ทหารหรือตำรวจ
เข้ามาในโรงพยาบาล หลังจากนั้นผมก็
ได้รับการผ่าตัดและสลบไปวันหนึ่ง รู้สึก
ตัวอีกครั้งตัวก็เต็มไปด้วยสายน้ำเกลือ
และออกซิเจนระโยงระยาง หมอบอกว่า
กระดูกในปากของผมแตกเป็น ๓ ส่วน
เพราะโดนเข้าจัง ๆ หนึ่งนัด และเฉี่ยว
อีกหนึ่งนัด”

หลังผ่าตัดไม่กี่วันก็มีตำรวจมา
สอบสวน ตอนนั้นเขายังพูดไม่ได้ จึง
ต้องใช้วิธีเขียนแทน เมื่อฟังประเด็น
สอบสวนก็รู้ว่าไม่รอดแน่ ๆ เพราะ...

“เจ้าหน้าที่ถามว่า คุณเป็นคนกุม
กำลังอาวุธทั้งหมดในธรรมศาสตร์ใช่หรือ
ไม่ ผมก็เขียนตอบไปว่า ผมไม่มีกำลัง
อาวุธ ผลปรากฏว่าในขณะนั้นผมติดอยู่ใน
ในกลุ่มผู้ต้องหาที่เป็นแกนนำในเหตุ-
การณ์นี้เรียบร้อยแล้ว ดังนั้นหลังจาก
นอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลไม่กี่วัน
ผมก็ถูกส่งไปรักษาที่แดนพยาบาลในคุก
ลาดยาวแทน

“ช่วงที่อยู่ในคุกจะได้รับการรักษา
เป็นครั้งคราวเมื่อมีกระแสกดดันจาก
ภายนอก แต่ภายหลังก็มีหมอคนหนึ่ง
จากโรงพยาบาลตำรวจคอยดูแลรักษา
ผมตลอดเวลาที่อยู่ในคุก หมอผู้นี้ผม
ให้ความนับถือจนปัจจุบัน เพราะหมอเคย
ถูกขู่ให้หยุดการรักษา แต่หมอก็ยืนยันว่า
ผมคือคนไข้ เขาคือหมอ และยังรักษาผม
ต่อไป

“ผมจำได้ว่ามีอยู่ครั้งหนึ่งเขาพา
นักข่าวโทรทัศน์ไปทำข่าว แล้วขอให้ผม
พูดในสิ่งที่ดี ผมไม่มีสิ่งที่ดีแล้วจะพูดได้
อย่างไร แต่พอออกอากาศจริง ๆ ข่าวนั้น
ไม่มีเสียงพูด แต่มีรูปผมนั่งอยู่แล้ว
มีคนสรุปว่า โอริสสาบอกว่าตอนนั้นทุก ๆ
อย่างดีมาก สุขภาพร่างกายแข็งแรงดี
คือพูดเอาเอง มีการสร้างฉากมากมาย
ผู้อำนวยการเรือนจำตอนนั้นบอกว่า คุณ

ทำให้ผมเหนื่อย เดี่ยวจะย้ายไปอยู่บาง-
ขวาง ผมก็บอกว่าเอาเลย คุกไหนก็ได้
ตอนนี้ผมก็สามคุกแล้ว ถ้าสี่คุกก็ไม่เห็น
จะแปลกอะไร เพราะคุกไหนก็โอริสภาพ
เหมือนกัน”

กว่าบาดแผลจะหายดี เขาต้องใช้
เวลารักษาอยู่นานถึง ๑๗ ปีเต็ม แต่
สภาพร่างกายไม่ได้กลับเป็นดังเดิมอีก
แล้ว เพราะต้องใส่กระดูกเทียมในปาก
ส่วนบริเวณริมฝีปากด้านล่างและบริเวณ
คางด้านซ้ายมีอาการชา ทว่านั่นก็กลายเป็น
เรื่องธรรมดาสำหรับชายคนนี้ไปเสีย
แล้ว

โอริสสาติดคุกอยู่ ๒ ปี ในช่วงเวลา
นั้นได้เกิดผลกระทบมากมายต่อคนใน
ครอบครัว ตั้งแต่พ่อแม่ไปจนภรรยา
และลูก

“พ่อผมเป็นนักกฎหมายก็ถูกนำ
ไปสอบสวน แม่ถูกต่อยหน้าขณะยืนรอ
รถเมล์ ส่วนภรรยาก็คลอดลูกสาวคน
เล็กหลังจากที่ผมติดคุกได้ไม่นาน เวลา
ภรรยาผมสอนให้ลูกพูดอะไรก็จะชี้สิ่งนั้น
ให้ลูกดูแล้วลูกก็จะพูดตาม แต่พอสอน
ให้ลูกพูดคำว่าพ่อ ลูกก็ได้แต่ทำหน้างง ๆ
ลูกคงสงสัยว่าอะไรคือสิ่งที่เรียกว่าพ่อ”

หลังได้รับอิสรภาพ โอริสสาเผชิญ
กับปัญหาเศรษฐกิจจนต้องตัดสินใจ
เดินทางไปทำงานยังต่างแดน

“พอออกจากคุก ผมไปทำงานที่
ซาอุฯ ๕ ปี หลังจากนั้นก็กลับมาเมือง
ไทย แล้วไปทำไร่อยู่พักหนึ่งก็ล้มเหลว
จึงตัดสินใจลงไปทำสวนปาล์มในสวน
ของเพื่อน จนกระทั่งมีปัญหาถูกเรียก
ค่าคุ้มครอง ท้ายสุดเกิดปะทะกัน สวน
ปาล์มถูกเผา ทำให้ผมต้องพักใช้ชีวิตอีก
ครั้งหนึ่งเพราะอยู่ที่นั่นไม่ได้แล้ว จึง
ตัดสินใจไปอยู่อเมริกา แล้วกลับเข้ามา
ทำงานที่บริษัทแห่งนี้เมื่อเดือนธันวาคม
ปี ๒๕๓๖

“ถ้าถามว่าผมก้าวเดินมาถึงจุดจุดนี้
ได้โดยอาศัยเงื่อนไขของเหตุการณ์ ๖ ตุลา

หรือเปล่า ผมตอบว่าไม่ แต่ผลกระทบ
ทางเศรษฐกิจที่ได้รับจากเหตุการณ์นั้น
ทำให้ผมเป็นคนล้มเหลวในชีวิตครอบครัว
เพราะผมอยู่ไม่เป็นที่ ใช้ชีวิตเร่ร่อนมา
โดยตลอด”

ปัจจุบันแม้เขาจะไม่ได้เข้าไปยุ่ง
เกี่ยวกับการเมืองอีก แต่พลังการต่อสู้
ยังคงแฝงอยู่ในตัวเขาเสมอ

“ผมเองไม่ได้มีลักษณะของนัก-
การเมือง แต่เป็นนักสู้มากกว่า คือเมื่อ
ถึงเวลาสู้ก็จะสู้ ถ้าหยุดก็จะหยุด แต่ถ้า
มีเงื่อนไขที่ต้องทำต่ออีก ผมว่ามันต่าง
กันระหว่างนักการเมืองกับนักสู้ เพราะ
ผมจะทนไม่ได้กับการยอมคน ผมมองว่า
เราอยู่ที่ไหนเราก็สู้ได้ อย่างเช่นผมอยู่ที่นี่
ผมทำให้สภาพความเป็นอยู่ต่าง ๆ ของ
พนักงานที่นี่ดีขึ้นได้ ก็ดีใจแล้ว อะไร
เป็นสิทธิที่เขาพึงได้ ก็ควรจะให้เขาได้รับ
อะไรคือสวัสดิการที่เขาควรได้รับ ก็ควร
จะให้เขา ไม่ใช่ปกป้องผลประโยชน์ทุก
สิ่งทุกอย่างให้บริษัท นั่นคือสิ่งที่ผิด ผม
ยังรู้สึกว่าตนเองเป็นนักสู้ในสิ่งที่ถูกต้อง
เพื่อคนอื่น ๆ อยู่ แม้ว่าจะเปลี่ยนสถาน-
ภาพไป”

เมื่อย้อนมองถึงเหตุการณ์ ๖ ตุลา
เขาไม่มีความเคียดแค้นกับคนที่ทำร้ายเขา
แต่อย่างไร เพราะถึงที่สุดแล้ว ทุกคนต่าง
ถูกใช้เป็นเครื่องมือทั้งสิ้น

“ช่วงที่ผมอยู่ในคุก ผมเคยเจอ
ตำรวจที่ยิงผม เขานั่งปรับทุกข์กับผมว่า
ลึก ๆ แล้วเขารู้สึกว่าเขาผิด เพราะฉะนั้น
ผมคิดว่าคนเหล่านี้ถึงที่สุดแล้วล้วนตก
เป็นเครื่องมือของโครงสร้างสังคมที่แย่
เหตุการณ์นี้คือความจงใจ ไม่ใช่อุบัติเหตุ
ทางการเมือง และผมถือว่ามันไม่ใช่ฝัน
ร้าย แต่มันเป็นความเลวร้ายและยากที่
จะลืม เราควรสรุปเหตุการณ์นี้เป็นบท
เรียนไม่ให้เกิดขึ้นอีก”

อภิชาติ ดำดี

อดีตผู้ถูกจับกุมในเหตุการณ์

ก่อนเกิดเหตุการณ์ ๖ ตุลา ๑๙ อภิชาติ ดำดี เป็นนักเรียนมัธยมที่เข้าร่วมกิจกรรมการเมืองทั้งในรั้วโรงเรียนและมหาวิทยาลัยมาโดยตลอด

วันที่ ๖ ตุลา ๑๙ เขาเป็น ๑ ในผู้ถูกจับกว่า ๓,๐๐๐ คน

ปัจจุบันเป็นนักพูดฝีปากเอกระดับแนวหน้าของเมืองไทย พิธีกรรายการโทรทัศน์ และเจ้าของบริษัทอาดัมส์กรุ๊ป

“รุ่นผมเป็นรุ่นที่เข้ามารับผลพวงของเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๑๖ โดยตรงคือเข้ามาเรียน ม.ศ. ๑ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ก็เกิดเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ผลสะท้อนทางความคิดที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมนักศึกษาสมัยนั้นเหมือนกับน้ำกระเพื่อมออกจากรั้วมหาวิทยาลัยเข้าสู่รั้วโรงเรียนอย่างรวดเร็วมาก จากความเป็นรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง จากศูนย์กลางนิสิตฯ มาสู่ศูนย์กลางนักเรียนฯ”

พอเริ่มเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เขาได้เข้าร่วมกิจกรรมสภานักเรียน ในขณะเดียวกันก็ไป ๆ มา ๆ ระหว่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กับโรงเรียน เพราะตอนนั้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดนิทรรศการ จัดอภิปรายทุกวัน

“ถ้าเทียบธรรมศาสตร์เป็นเวทีคอนเสิร์ต ผมก็เหมือนกับแฟนวัยรุ่นที่คิดเวที้นั้นมาก แต่ว่าเป็นคอนเสิร์ตทางปัญญา ทางความคิด ซึ่งค่อนข้างไปในทางการเมืองมากเป็นพิเศษ แต่ขณะนั้นผมก็ต้องระวังเรื่องเรียนมากพอสมควร เพราะเป็นนักเรียนที่เรียนดีอันดับหนึ่งของจังหวัดกระบี่มาโดยตลอด แต่ในที่สุดก็ระวังไม่ค่อยได้ เพราะในโลกนี้ไม่มีใครได้อะไรมาฟรี ๆ”

ดังนั้นเมื่อขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ในปี ๒๕๑๙ อภิชาติจึงลดการทำกิจกรรมลงเพื่อเตรียมตัวสอบเอ็นทรานซ์ แต่แล้วเมื่ออย่างเข้าเดือนตุลาคมซึ่งเป็นช่วงสอบเทอมแรก เขาก็ได้ประสบเหตุการณ์ที่เขาไม่คาดฝัน

“วันอังคารที่ ๕ ตุลา ผมสอบวิชาหนึ่งเสร็จตอนเช้า จริง ๆ ต้องกลับบ้านไปดูหนังสือสอบวิชาต่อไป แต่เขาใจว่าวันรุ่งขึ้นเป็นวันพุธ วิชา รด. หยุคนึงเองจากเป็นช่วงสอบ จึงไปศึกษาวิชาการเมืองต่อที่ธรรมศาสตร์ เย็นวันนั้นก็ไปนั่งฟังไฮปาร์กตามปรกติ คนที่ขึ้นมาไฮปาร์กแต่ละคนก็ขวัญใจเราทั้งนั้น ไม่ว่าจะป็นสมศักดิ์หรือธงชัย นิ่ง ๆ ฟังไปก็ติดลมคืนนั้นก็เลยตัดสินใจจ้างที่ธรรมศาสตร์”

เขาเล่าว่าพอตกดึก พวกศูนย์กลางนักเรียนฯ ก็บอกให้ไปช่วยห่อข้าวห่อที่ติดศูนย์กลางอังกฤษ ตอนนั้นสถานการณ์ข้างนอกเริ่มตึงเครียดมากกว่าการ

ชุมนุมทุกครั้ง ความรู้สึกตอนนั้นบอกเขาว่า ถ้าเดินออกไปจะอันตรายมากกว่าอยู่ข้างใน

“ใกล้รุ่งก็ได้ยินเสียงระเบิดลง และได้ยินเสียงพีธง (ธงชัย วินิจจะกุล) ประกาศให้ใจเย็น ๆ แล้วหมอบลง ก็รู้ว่ามีการเคลื่อนย้ายคนจากสนามฟุตบอลมาแอบตามตึกต่าง ๆ และเคลื่อนย้ายคนจากศูนย์ภาษาอังกฤษมาที่ตึกวารสารฯ พอสว่างขึ้นจึงรู้ว่ามีการล้อมปราบ เพราะได้ยินเสียงระเบิด เสียงปืน ดังมาจากทุกทิศ

“ขณะนั้นบนเวทีก็พยายามให้กำลังใจว่า คงเหมือนกับการชุมนุมทุกครั้งที่ผ่านมา เพราะจะมีเสียงระเบิดหรือเสียงปืนประปรายอยู่เป็นประจำ และคนที่พูดอยู่บนเวทีก็พยายามไม่ให้คนตระหนก ด้วยการบอกว่าตัวแทนนักศึกษากำลังไปเจรจากับรัฐบาล โดยที่เราไม่รู้ว่า แท้ที่จริงตอนนั้นกลุ่มทหารเขาจัดกำลังต่าง ๆ ไว้หมดแล้ว

“ภาพที่เห็นในคอนั้นคือภาพการเคลียร์คน เคลียร์ฝูงชนที่ละส่วนมาแอบที่ตัวตึกเพื่อความปลอดภัย ความรู้สึกตอนนั้นคือการล้อมปราบ รู้สึกกลัวและรู้สึกว่าเราประเมินสถานการณ์ต่ำเกินไป ไม่คิดว่าจะมีการฆ่าแกงกันแบบสงครามตรงใจกลางของประเทศ”

เมื่อเริ่มประเมินสถานการณ์ได้ การเคลื่อนย้ายคนออกจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงเริ่มขึ้น

“ช่วงนั้นประตูท่าพระจันทร์เปิดออก จึงมีการย้ายคนจากตึกวารสารฯ ไปตึกโดม ระยะทางระหว่างตึกไม่มีตัวอาคารบัง ช่วงนั้นจึงต้องใช้ความรู้วิชา รด. ปี ๑ เพื่อเอาตัวรอด เอาวิชาคลานศอกมาใช้หลบวิถีกระสุนที่ยิงกระหน่ำมาตลอดเวลา มีการแบ่งกลุ่มเด็ก สตรี และคนชราให้ออกไปก่อน ผมถูกจัดให้อยู่ในชุดที่วิ่งออกทางประตูท่าพระจันทร์ พอวิ่งออกจากประตูมาถึงท่ามหาราช มี

ตำรวจถือปืนหันมาทางผม ผมก็รีบยกมือขึ้นทันที หลังจากนั้นก็ถูกต้อนออกมาบริเวณถนนมหาธาตุ

“เราเคยเห็นแต่ภาพศิลปะการรับน้อง ให้รุ่นน้องยืนฟังกำแพง แต่สิ่งที่เจอตอนนั้นไม่ใช่การรับน้อง แต่เป็นการจับเชลยศึกในสงคราม

“พอเราหันหน้าฟังกำแพงปั๊บ เขาจะเตะขาซ้ายขวาทำให้แยกออกทันที แล้วก็ตรวจค้นอาวุธ พอตรวจเสร็จก็ให้ถอดเสื้อแล้วนอนหมอบลงบนพื้นถนน ตอนนั้นจะได้ยินเสียงปืนเสียงระเบิดก้องไปหมด ตอนหลังได้ยินเสียงปืนบาซูกาไรแรงสะท้อนถอยหลัง ก็รู้สึกว๊ว ไอ้โฮนี่คือสงครามแล้ว”

เขาอนหมอบอยู่ที่นั่นนานนับชั่วโมง จนกระทั่งมีรถเมล์มาจอดรับ

“พวกผมถูกจับขึ้นไปบนรถเมล์ แต่ละคันมีตำรวจคุมหัวท้าย ใครที่นึกตึกหน้าต่างจะโดนกระโดดต้อย กลุ่มพลังประชาชนเขาคิดว่าพวกผมเป็นญวน เป็นคอมมิวนิสต์ จะต้องฆ่าและทำลายระหว่างทางผมนั่งก้มตัวตลอดเวลา ตอนนั้นรู้สึกว๊ว ตายแน่ เพราะเคยดูหนังสงครามมาหลายเรื่อง นึกถึงเหตุการณ์ที่เขาจับเชลยศึกขึ้นรถแล้วไปปล่อยลงเหวทั้งคัน ด้วยความอยากรู้ว่าเขาจะพาไปไหน เวลาเหลือ ๆ ก็โผล่หัวขึ้นมาดู ตำรวจก็จะเอาพานท้ายปืนฟาดปั๊ง นึกว่าเขาคงพาไปไกลหูไกลตาแล้ว ‘เก็บ’ ทั้งคันเลย”

มารู้ตัวอีกที รถก็เข้าจอดที่โรงเรียนตำรวจนครบาล บางเขน

“ผมไม่เคยรู้มาก่อนเลยว่าที่นี่มีที่ขังคนด้วย พอไปถึงก็ใจชื้นเพราะเห็นว่าเป็นโรงเรียน แต่พอเข้าไปก็ อ้าว! ที่นี่มีคุกอยู่ด้วย มีตำรวจยืนเรียงกันเป็นสองแถว แล้วให้เราวิ่งเข้าไปเป็นแถว ตอน ที่นี้เขานึกหมั่นไส้คนไหน เขาจะเตะใครก็ได้ เหมือนกับรับน้อง ก็โดนกันคนละดับสองดับ ผมอาศัยความเป็นเด็ก

เลยรอดหูรอดตาไปได้ แล้วตอนนั้นใครมีของมีค่าก็โดนปลด ปลดสร้อย ปลดพระ เขาบอกว่า พวกคอมมิวนิสต์ไม่ให้พระนี่หว่า”

ในวันที่ ๖ ตุลาคม รวสาย ๆ เกือบเที่ยง อภิชาติก็อยู่ในคุกที่บางเขนแล้ว เขาไม่รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นในประเทศไทยเป็นเวลา ๑ วันเต็ม ๆ จนกระทั่งค่ำ เมื่อเจ้าหน้าที่เอาข้าวไข่ต้มมาแจก ก็ได้ยินเสียงผู้คุมคุยกันว่า มีการปฏิบัติเกิดขึ้นแล้ว

“ช่วงนั้นไม่มีจังหวัดให้ร้องให้ เพราะไม่ได้อยู่กับอารมณ์ตนเองเลย เราต้องอยู่กับสัจพจน์ญาณการเอาชีวิตรอด คนร้องให้ส่วนมากจะเป็นผู้หญิง พอวันที่ ๗ ตุลา ภายในห้องขังเริ่มมีการจัดระบบห้องคุกไว้พระมแดน ส่งข้อความข่าวสารถึงกันด้วยกระดาษแผ่นเล็ก ๆ ส่งตลอดกรงขัง ว่าแต่ละห้องมีคนอยู่ที่คน มีการแบ่งหมวดหมู่ แบ่งหน้าที่กันในคุก จนกระทั่งเริ่มมีญาติมาเยี่ยม จึงนำหนังสือที่ได้อ่านจากพ่อข้าว ร้อยเป็นสายยาว เพื่อหย่อนลงมาตรงหน้าต่างแล้วให้ญาติ ๆ ที่ไปเยี่ยมซื้อหนังสือพิมพ์ส่งให้เวลาเจ้าหน้าที่เปลว จึงได้ว่าสถานการณ์ภายนอกเป็นอย่างไร”

หลังจากนั้นเริ่มมีการทำทะเบียนประวัติผู้ต้องหา พิมพ์ลายนิ้วมือ ให้ปากคำ พอเจอข้อหาที่ตำรวจเรียงมาให้สืบข้อหาเขาก็ตกใจมาก เพราะล้วนแต่เป็นข้อหาที่เขาไม่ได้กระทำทั้งสิ้น อาทิ ฆ่าและพยายามฆ่าเจ้าหน้าที่ เป็นภัยต่อสังคม ฯลฯ

หลังจากติดคุกเป็นเวลา ๕ วัน ญาติพี่น้องก็หาหลักทรัพย์เป็นที่ดินที่จังหวัดกระบี่มาประกันตัว หลังจากนั้นเขาจึงได้กลับเข้าไปเรียนต่อที่โรงเรียนเดิม แต่แล้วก็ต้องตกใจอีกครั้งเมื่อรู้ว่าผู้อำนวยการโรงเรียนต้องการให้เขาลาออก เพราะทางโรงเรียนถือว่า การเข้าร่วมในเหตุการณ์ ๖ ตุลา เป็นเรื่องเสียหาย

โชคดีที่พ่อของเขารับราชการเป็นครูอยู่ทางใต้ เขาจึงได้รับการอนุโลมให้ทำทัณฑ์บน ในขณะที่เพื่อนบางคนโชคร้ายถูกส่งให้ออก

“ตอนนั้นผมน้ำตาหยดตั้งเลย กระดาษที่ลงชื่อทำทัณฑ์บนมีแต่รอยหมึกปนกับน้ำตา ผมร้องไห้ให้กับเหตุการณ์นี้เป็นครั้งแรก เพราะมีความรู้สึกว่าคุณเองเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่ต้องลงชื่อรับความผิด เราเพียงไปร่วมชุมนุมโดยสันติ เมื่อเจอเหตุการณ์รุนแรงขนาดนี้ ยังต้องมาลงชื่อรับผิด ถือเป็นเรื่องน่าเสียใจมาก”

พอกลับมาเรียนหลังจาก ๖ ตุลา ซึ่งเป็นยุคมืดของการทำกิจกรรม มีนักศึกษาเข้าป่ามากมาย สำหรับตัวอภิชาติเอง เขารู้สึกว่าช่วงเวลานั้นเป็นช่วงเวลาของการตัดสินใจของแต่ละคน

“คนที่มีอุดมคติมาก ๆ สามารถตัดละจากเรื่องครอบครัวได้ เขาจะตัดสินใจไปเลย ถือว่าเป็นความเด็ดเดี่ยวของเขา เขาคิดว่าถ้าบ้านเมืองเป็นอย่างนี้ก็ต้องเลือกอีกวิธีหนึ่งที่เป็นการต่อสู้ ผมอยู่ในกลุ่มที่พะว้าพะวัง เพราะยังมองว่าสังคมไทยจะคลี่คลายไปในทางที่ดีได้ ประกอบกับความผูกพันกับครอบครัวเป็นตัวเหนี่ยวรั้งเอาไว้ จึงไม่ตัดสินใจเข้าป่า แต่ผมรู้ว่า ผลสะท้อนจาก ๖ ตุลา ได้สร้างโศกนาฏกรรมกับหลายครอบครัว เพราะมีหลายคนหายไปแล้ว ไม่กลับมา และก็มีหลายคนที่กลับเข้ามาแต่ต้องใช้ชีวิตอย่างคนป่าคืนเมือง”

สำหรับผลสะท้อนของ ๖ ตุลาต่อชีวิตชายหนุ่มผู้นี้ แม้ว่าเขาจะไม่ได้เข้าป่า แต่เขาก็เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากพอสมควร

“ชีวิตผมหลัง ๖ ตุลา เริ่มมีอารมณ์ขันมากขึ้น คงเป็นเพราะว่าเราเข้าใจชีวิตมากขึ้น จากเดิมเวลาเราทำอะไรเราจะมองสุด ๆ ไปเลย มีแต่สีขาวกับสีดำ ไม่มีสีเทา จะเรียกว่าสุดขั้วก็ได้ เมื่อเรามองย้อนหลัง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ขึ้นทำให้เราละเอียดมากขึ้น สิ่งที่เราเห็น จาก ๖ ตุลาคม คือ คนไทยมักใช้กำลังเข้า ตัดสินปัญหา เอาชนะในทางการเมือง และยึดอำนาจรัฐ อีกด้านหนึ่งนักศึกษา เองก็ค่อนข้างจะคิดแนวเดียว หลาย ครั้งที่เราไม่ฟังเสียงเตือน ไม่สนใจฟัง คำวิพากษ์วิจารณ์ จนแนวร่วมของเรา ขาดหายไป ทำให้นักศึกษาถูกแยกออกไป โดด ๆ แล้วถูกทุบทิ้ง”

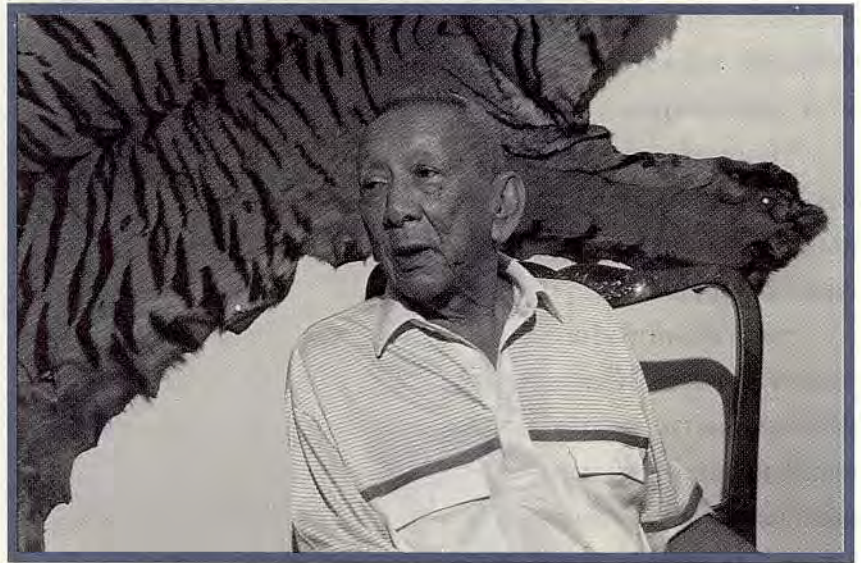
เมื่อมองย้อนกลับไปถึงเหตุการณ์ รุนแรงในบ้านเมืองของเราที่ผ่านมา อภิชาติรู้สึกว่าการณ์ ๖ ตุลาคมเป็นเหตุการณ์ที่รุนแรงที่สุด เพราะเกิดขึ้นใน สถานที่ปิด เป็นการปะทะแบบปิดประตู ดีแล้ว ไม่ได้อยู่ในสายตาประชาชน มีการปิดหนังสือพิมพ์ และทุกอย่างอยู่ใน ที่ลับ

ในฐานะคนที่เคยอยู่ในเหตุการณ์ การล้อมปราบประชาชนในครั้งนั้น เขา คิดว่า

“ใครก็ตามที่สร้างบาปในเหตุการณ์ ครั้งนั้น จะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม ผม เชื่อว่าไม่ต้องรอชาติหน้า วิถีชีวิตของเขา ในชาตินี้จะเป็นตัวกระซิบบอกเขาเองว่า หลายอย่างในชีวิตของเขาเป็นการชดใช้ กรรมเก่า เพราะฉะนั้นฝากบอกคนเหล่านี้ ให้รีบสร้างกุศล เพื่อจะบรรเทาโทษลง ได้ ความรุนแรงของไทยจะขึ้นอยู่กั บเจตนา หากทำเพราะรู้จะได้รับโทษหนัก แต่หากทำเพราะถูกปฏิบัติการทางจิต- วิทยา พวกนี้ควรได้รับการลงโทษเช่นกัน แต่อาจเบากว่า”

จนถึงวันนี้ อภิชาติ ดำติ ได้ข้อสรุป สำหรับเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ว่า

“เหตุการณ์ครั้งนี้ไม่ใช่อุบัติเหตุทาง การเมือง แต่เป็นเจตนาของผู้มีอาวุธอยู่ใน มือที่เตรียมการเอาไว้ล่วงหน้า เหตุ- การณ์นี้สอนผมว่า เราไม่ควรนับถือน้ำใจ คนไทยมากเกินไป หากคนไทยผู้นั้นมี อาวุธอยู่ในมือ”

พล.ต. สุตสาย

หัตสทิน

อดีตเจ้าพ่อกระทิงแดง

“การที่เด็กอาชีวะมาอยู่กับผมได้ เพราะผมอ่านเขาออก ชั่วชีวิตผม ผมชนะคนได้ เพราะผมอ่านเขาออก”

คือคำพูดของ พล.ต. สุตสาย หัตส- ดิน อดีตเจ้าพ่อกระทิงแดง องค์กรหนึ่ง ที่ถูกระบุว่าเป็น “ขบวนการชาวยุค ๖ ตุลา ๑๙

วันนี้ในวัย ๗๗ ปี พล.ต. สุตสาย เล่าถึงความเป็นมาของหน่วยปฏิบัติการ พิเศษกระทิงแดง ซึ่งมีนักเรียนอาชีวะที่ ส่วนหนึ่งเคยทำงานร่วมกับศูนย์กลาง นิสิตฯ มาก่อน เป็นกำลังสำคัญ โดย กล่าวว่ กลุ่มกระทิงแดงเกิดขึ้นหลัง เหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๑๖ เนื่องจากเห็นว่า ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย เริ่มมีการเรียกร้องสิ่งต่าง ๆ และ เดินขบวนประท้วงรัฐบาลบ่อยครั้ง ถือ เป็นการใช้อำนาจอธิปไตยที่ได้มาอย่าง เกินเลย ไม่ถูกต้อง เป้าหมายที่ควรเป็น คือ ระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข แต่ในขณะนั้น แแกนนำส่วนหนึ่งของศูนย์กลางนิสิตฯ

นิยมในลัทธิคอมมิวนิสต์

“ผมเองต้องการให้ศูนย์กลางนิสิตฯ กับนักเรียนอาชีวะต่อสู้กัน แต่ก็ต้องมา คิดก่อนว่าเราจะเอาชนะเขาได้อย่างไร เรา ไม่สามารถชนะศูนย์กลางนิสิตฯ เพราะ หนึ่ง ศูนย์กลางนิสิตฯ มีคนศรัทธาเต็ม บ้านเต็มเมือง สอง เขามีเงินจากการ บริจาค ๒๖ ล้าน สาม เขามีความ เฉลียวฉลาดกว่านักเรียนอาชีวะ สี่ เขา มีนักเรียนหนุนหลัง ถ้าคุณเอานักเรียน อาชีวะไปสู้เขา คุณจะแพ้เขาตั้งแต่อยู่ใน มุ้งเลย ที่นี่คุณสมบัติของนักเรียน อาชีวะมีอยู่สองอย่าง หนึ่งคือบ้าเลือด สอง เล่นลูกกระเบิด ผมก็เอาคุณสมบัติ นี้มาใช้ให้ชนะจงได้ ข้อที่ว่าบ้าเลือดนี้ ผมรักษาไว้ การเล่นลูกกระเบิดผมก็ต้อง ยอมให้เล่น แต่ต้องอยู่ในความควบคุม ถามว่าควบคุมยังไง เด็กนักเรียนอาชีวะ ช่วงหลัง ๆ เขาทำระเบิดโดยเอาเศษแก้ว เหล็กแหลมต่าง ๆ ใส่เข้าไปด้วย วัสดุ พวกนี้บวกกับแรงระเบิดจะทำให้คนตาย ได้ ผมก็ควบคุมให้เขาใส่แต่เชื้อปะทุ ขวางไปก็เกิดเสียงดังเท่านั้น อย่างนี้เอา ชนะศูนย์กลางนิสิตฯ ได้ เพราะศูนย์- กลางนิสิตฯ ก็ต้องกลัวตาย”

บทบาทของกลุ่มกระทิงแดงเป็น ที่กล่าวขวัญกันถึงความเหี้ยมหาญใน ครั้งนั้น

“ถ้าถามว่ามีผู้บาดเจ็บล้มตายจากการกระทำของกลุ่มกระต๊องหรือเปล่านั้นก็ต้องมีบ้าง ทำสงครามก็ต้องมีคนตายบ้างนิด ๆ หน่อย ๆ ด้วยกันทั้งสองฝ่ายอย่าลืมว่ามนุษย์ทำสงครามเพื่ออะไร คงไม่มีใครบ้าทำสงครามเพื่อฆ่าใครเล่นง่าย ๆ หรือ ผมว่าคนเราเข้าใจผิดเอะอะก็บอกว่าฉันเกลียดสงคราม แล้วเขารู้หรือเปล่าว่าสงครามทำขึ้นเพื่ออะไร สงครามทำขึ้นเพื่อสันติภาพ ที่นั่นกวีวิชาการจะไปตีความแต่การฆ่ากัน เขาไม่ได้มองถึงผลสุดท้ายของมัน เพราะหลังสงครามแล้ว สันติภาพก็จะเกิดขึ้น แม้ว่าในช่วงสงครามจะมีการบาดเจ็บล้มตายไปมาก ก็เพราะว่าเป็นเรื่องจำเป็น”

อดีตเจ้าพ่อกระต๊องแดงย้อนเหตุการณ์ครั้งนั้นว่า เมื่อครั้งจอมพล ถนอม กิตติขจร บวชเนรเทศเดินทางเข้ามาประเทศไทย ความคิดของคนไทยมีอยู่สองทางคือ หนึ่ง จะตั้งศาลเตี้ยขึ้นที่ท้องสนามหลวง เพื่อจับตัวจอมพลถนอมมาลงโทษ อีกความคิดหนึ่งคือผลักดันให้จอมพลถนอมเดินทางออกนอกประเทศไปตามเดิม ฝ่ายกระต๊องแดงกับศูนย์กลางนิสิตฯ ได้ประชุมร่วมกันที่จุฬาฯ โดยมีมติเป็นอย่างหลัง แต่วันรุ่งขึ้นก็มีกรรมการศูนย์กลางนิสิตฯ บางคนไม่ยอม ศูนย์กลางนิสิตฯ รวบรวมคนได้ประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน จะรวมพลไปที่สนามบินดอนเมือง

“ผมก็คิดว่า ถ้าพวกคนเข้าไปในสถานที่ราชการ ทางราชการเขาจะทำยังไง เขาก็บอกว่าเขาต้องยิง เป็นหน้าที่ของผมที่จะห้ามไม่ให้เขาไป ผมก็ให้เด็กของผมทำระเบิดแบบที่ว่า ๒๐ ลูก พอถึงเวลาหกโมง ผมก็ส่งคนไปขวางระเบิดที่สนามบิน โดยขวางไปที่ตัวตึกเสียงดังมาก ทำให้คนวิ่งหนีกันกระเจิง แต่ก็มีคนหาว่าผมเข่นฆ่าประชาชน ถ้าผมเข่นฆ่าประชาชน ทำไมคนไม่ตายสักคน แต่เราไม่ยอมแก้ตัว เราจะไปแก้ตัวทำไม ในเมื่อเรามีกำลังคนน้อย

แต่จะต้องไปสู้กับกลุ่มที่มีกำลังคนมากกว่า เพราะฉะนั้นเราต้องรักษาความน่ากลัวเอาไว้ เราจึงปล่อยให้เขาเข้าใจเราอีกอย่างหนึ่ง ให้เขากลัวเราเอง เขาฆ่าตัวเขาเองนะ เราไม่กลัวเขาเกลียด เพราะเราเสียสละแล้ว เราจะไปกลัวอะไร บางคนก็ตำถึงแม่ผม แต่นั่นคือชัยชนะของผม

“มีพรรคการเมืองพรรคหนึ่งในรัฐบาล ขณะนั้นมีความขัดแย้งกันภายในพรรค ทำให้พรรคอ่อนแอ พออ่อนแอก็กลัวว่าจะมีการปฏิวัติ การที่จะไม่ให้ทหารปฏิวัติก็ต้องรวบรวมมวลชนเข้าไว้ โดยไม่ให้เกิดความแตกแยกในกลุ่มพลเมืองมวลชน เขามาคุยกับผม ผมก็บอกว่าผมเห็นด้วยที่จะไม่ให้ทหารปฏิวัติ แล้วก็รับปากว่ากลุ่มกระต๊องแดงจะลดบทบาทลง โดยขอว่า เมื่อรวมมวลชนได้แล้วต้องรักษาความมั่นคงของชาติไว้ให้ได้ เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าตั้งแต่วันที่ ๒๗-๒๘ กันยายน ถึง ๕ ตุลาคม ไม่มีกระต๊องแดงออกไปเลย ปรกติถ้านักศึกษาออกเดินขบวนเมื่อไรจะต้องมีกระต๊องแดงไปถ่วงดุลตลอดเวลา แต่ปรากฏว่าในระยะห้าหกวัน มีคนเกิดขึ้นสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งคือกลุ่มคุณอุทาร์ สนิทวงศ์ คุณอุทิส นาคสวัสดิ์ ทมยันตี ซึ่งอาศัยลูกเสือชาวบ้านเป็นฐาน ไปตั้งกลุ่มที่ลานพระบรมรูปทรงม้า กับอีกกลุ่มคือกลุ่มนักศึกษา อยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

“ทีนี้ในสายตาของผม ถ้าคนสองกลุ่มนี้เกิดปะทะกันขึ้นมาด้วยอะไรก็ตาม แต่ มันจะเป็นสงครามกลางเมือง แล้วสงครามกลางเมืองจะเอื้ออำนวยต่อคอมมิวนิสต์ที่จะมายึดครองประเทศ ผมก็ไปขอร้องคุณอุทาร์ อธิบายเหตุผลให้เขาฟัง คุณอุทาร์ก็ถอนตัวกลับไปอยู่ที่วิทยุยานเกราะ ใช้วิทยุเป็นกระบอกเสียงต่อสู้กัน ทางศูนย์กลางนิสิตฯ ก็ร้อนขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงวันที่ ๕ ตุลาคมตอนเย็น ผมก็เข้าไปที่ธรรมศาสตร์ วิทยุ

ก็ปลุกปั่นกันจนร้อนแล้ว ผมก็กลับมารายงานหัวหน้ารัฐบาลในขณะนั้นว่า มันทุ สอท ทุ แชนเดิล แล้ว ร้อนจนยากที่จะจับแล้ว ขอให้แก้ไข ท่านก็ถามผมว่าจะแก้ไขอย่างไร ผมก็บอกว่าไม่ยากก็ให้ตำรวจ สน. ชนะสงครามเข้าไปอยู่ในธรรมศาสตร์เพื่อป้องกันไม่ให้พวกนั้นทำรุนแรง ผมก็ได้ข่าวแล้วว่าพวกนั้นมีอาวุธ แต่ไม่ใช่ว่ามีอาวุธทุกคน เมื่อสถานการณ์ยิ่งร้อน ผมก็พยายามติดต่อหน่วยราชการ เขาก็บอกว่าไม่สามารถเอาตำรวจเข้าไปได้ เพราะศูนย์กลางนิสิตฯ ไม่ยอมให้ตำรวจเข้าไป

“จนกระทั่งตีหนึ่ง ผมก็ถามว่าอย่างไร ท่านก็บอกว่าได้สั่งการไปที่อธิบดีกรมตำรวจแล้ว ผมก็ไปถามท่านอธิบดีกรมตำรวจ พล.ต.อ. ศรีสุข มหินทรเทพว่านายกฯ สั่งอะไรหรือยัง ท่านก็บอกว่านายกฯ ไม่ได้สั่งอะไรเลย หมายความว่าตอนนั้นนายกฯ ก็ปล่อยตามเรื่องตามราวแล้ว ไม่รู้จะทำยังไง จริง ๆ แล้วในขณะนั้นเรารับปากแล้วว่าเราจะไม่เกี่ยวข้องกับ แต่ก็อยู่เฉยไม่ได้ ในที่สุดก็พอจะรวบรวมกระต๊องแดงได้สัก ๒๐ คนไปที่ธรรมศาสตร์ ธรรมศาสตร์มีประตูอยู่ ๓ ประตู ผมไปอยู่ตรงประตูท่าพระจันทร์ ส่วนท้องสนามหลวงจะมีคนอีกกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มของผมที่เรียกว่าค่างขาว ๕๐๐ เป็นลักษณะกลุ่มคนไม่ตี เป็นอันธพาล”

พล.ต. สุดสาขากล่าวว่า หน่วยกระต๊องแดงซึ่งมีอยู่ไม่กี่คนได้บุกเข้าไปในธรรมศาสตร์ในวันนั้น

“ผมจำเป็นต้องบุกเข้าไป แต่เนื่องจากผมมีคนอยู่ไม่กี่คน เลยต้องการให้เป็นการบุกในลักษณะพาตำรวจเข้าไป พอประมาณหกโมงกว่าก็ใช้คนสองคนบุกเข้าไป แล้วก็พยายามดึงให้ตำรวจที่อยู่แถวนั้นเข้าไปเป็นกองหลัง ผลปรากฏว่าทั้งสองคนถูกยิงตาย ในศูนย์กลางนิสิตฯ เขามีกำลังอาวุธ แต่ไม่ใช่ทุกคนมีนะ เด็กก็กลับมาหาผม ถามว่าทำอย่างไร

ผมก็บอกว่าต้องเข้าไปอีกที โดยใช้แผนเดิม คือให้ตำรวจวิ่งตามเข้าไป พอเขาวิ่งเข้าไปปั๊บ เขาระบายตัว ศูนย์กลางนิสิตฯ ก็ยิงโดนตำรวจ ตำรวจก็บ้าเลือดแล้ว ก็เลยมีเหตุการณ์ถล่มวงกัน คราวนี้ทำไม่ถูกตีตาย ก็ต้องเล่าย้อนประวัติกันสักนิดหนึ่งว่า ถ้าศูนย์กลางนิสิตฯ ต่อสู้กับกระทิงแดงเมื่อไรก็ตาม แพ้ทุกที เพราะฉะนั้นศูนย์กลางนิสิตฯ ก็ต้องไปเอาพรรคพวกที่เป็นกลุ่มกุมารจีนเข้ามาเป็นกองกำลัง แล้วกลุ่มกุมารจีนกับพวกค่างควา ๕๐๐ จะไม่ถูกกัน กลุ่มกุมารจีนคือพวกแถวเขาวราช เขาไม่ถือว่าตนเองเป็นคนไทย วัชรุนจีนมีความรุนแรง

“ส่วนพวกที่อยู่ทางประตูหน้า ด้านสนามหลวง ผมคุมไม่ได้ เพราะไม่ใช่กลุ่มเรา พอพังประตูเข้าไปปั๊บ พวกกุมารจีนก็ออกมา เรามองหน้าก็รู้ว่าใครเป็นกุมารจีน ใครเป็นค่างควา ๕๐๐ เป็นที่รู้จักกัน พอกุมารจีนวิ่งออกมา พวกนี้ไม่ถูกกับค่างควา ๕๐๐ ก็เลยถูกเขาตีเอา ตีให้ตายเลย เพราะไม่ถูกกัน ทีนี้สาเหตุที่ศูนย์กลางนิสิตฯ ตายมาก เพราะวิ่งตามกุมารจีนออกมาด้วย แล้วไม่มีใครแยกว่าใครกุมารจีน ใครนักศึกษา ก็เลยถูกตี”

อดีตเจ้าพ่อกระทิงแดงกล่าวว่า ภาพความโหดร้ายที่เห็นในวันที่ ๖ ตุลาคม ไม่ใช่การกระทำของกลุ่มกระทิงแดง เพราะกระทิงแดงไม่มีกำลังมากนัก มีกำลังอยู่ที่ธรรมศาสตร์ไม่ถึง ๒๐ คน ความรุนแรงเกิดขึ้นจากหลายกลุ่มที่เข้ามาพัวพัน เช้าวันที่ ๖ ตุลาคม คนที่อยู่ที่นั่นแต่ทำอะไรไม่ได้ เพราะบรรยากาศเร่าร้อนมากแล้ว

“มีการแฉวนคอผมก็เห็น เผาไฟผมก็เห็น แต่ผมทำอะไรไม่ได้ เพราะไม่ใช่กลุ่มผมที่ทำ ตอนหกโมงเช้าผมได้ยินเสียงปืนสองครั้ง เป็นปืนหนัก ๑ ครั้ง แล้วก็ปืนที่ศูนย์กลางนิสิตฯ ยิงออกมาอีกหนึ่งครั้ง อาจเป็นแผนของพวกปฏิวัติก็ได้ เราไม่รู้ แต่ระเบิดที่ลงตอน

ตีห้า ไม่ใช่ของกลุ่มกระทิงแดง พวกที่ทำในวันนั้นอาจเป็นพวกของกลุ่มปฏิวัติหรือกลุ่มอื่น ๆ ผมก็ตอบไม่ได้ เพราะวันนั้นมีหลายกลุ่มที่เข้ามาพัวพัน”

พล.ต. สุดสายพูดถึงประเด็นการเล่นละครหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ตามที่หนังสือพิมพ์ดาวสยามตีพิมพ์ภาพในหน้า ๑ จนเป็นชนวนให้เหตุการณ์ลุกลาม

“ตอนนั้นเราประชุมกันบ่อย ประชุมทุกวัน ต้องดูสถานการณ์บ้านเมือง ผมมีหน่วยข่าวกรอง เรามีเด็กเยอะ เดี่ยวคนนั้นก็คาบข่าวมาบอก คนนั้นก็คาบข่าวมาบอก ผมพยายามห้ามไม่ให้ศูนย์กลางนิสิตฯ หมิ่นพระบรมเดชานุภาพอยู่ตลอด แต่ศูนย์กลางนิสิตฯ ก็พยายามหาทางหมิ่นพระบรมเดชานุภาพบ่อย ๆ เรื่องละครมีตั้งแต่ที่แรกแล้ว เขาจะเล่นเรื่องสี่แผ่นดิน คุณรู้ไหม ผมแก่เขาอย่างไร เวลาผมจะให้ละครเลิก ผมก็เอาบข้างเองบ้าง ไปโยนใส่ในกลุ่มนักศึกษาที่แสดงละคร ประเดี๋ยวเท่านั้นแหละคุณเอ๊ย

“แต่ตอนที่นักศึกษาเล่นละครแฉวนคอ ผมไม่ได้เองไปปล่อย เพราะตอนนั้นเราไปรับปากกับรัฐบาลแล้วว่าเราจะไม่ยุ่ง ผมทราบเรื่องเขาเล่นละครหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเพราะมีคนมาบอก แต่เราก็สงสัยมาจนทุกวันนี้ว่ามันเป็นเรื่องจริงหรือโกหกกันแน่ เราก็ไม่ได้ไปสอบสวนเรื่องนี้ เรื่องที่ว่าเขาเอาคนหน้าเหมือนองค์รัชทายาทแฉวนคอจริงหรือเปล่าก็ไม่รู้ บางคนก็บอกจริง บางคนก็บอกว่าโกหก แต่ปัญหานั้นผมไม่ยุ่งด้วย เพราะไม่ใช่เรื่องของผม ผมไม่ได้ไปใส่ใจตรงนั้น แต่มีความรู้สึกว่าเขาจะเล่นละครแฉวนนี้อีก เพราะเขาทำมานานแล้ว เขาเล่นในหอประชุมมหาวิทยาลัยมานาน ก็เลยไม่แปลกใจ”

หลังเกิดเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ในวันนั้นมีการรัฐประหารโดย พล.ร.อ. สัจ

ชลออยู่ พล.ต. สุดสายกล่าวถึงความรู้สึกช่วงนั้นว่า

“ผมเคยประกาศไว้แล้วว่าผมจะต่อต้านเผด็จการทุกรูปแบบ อย่างตอนที่คุณส่งจดประกาศปฏิวัติ ผมคิดสั้นนะ แต่ก็คิดว่าเราจะเอาอะไรมาสู้เขา เราก็อดทนยอมเขา ตอนนั้นผมไม่คิดมากก่อนว่าจะมีการปฏิวัติ แต่พรรคการเมืองคิดผมมาได้ตรงจุดตอนหลัง ตอนนั้นเรามัวแต่ยุ่งกับงาน ก็เลยไม่ได้คิดว่าจะมีการปฏิวัติ ไม่ได้มองตรงนี้”

พล.ต. สุดสายกล่าวว่า ส่วนใหญ่เงินที่ใช้เลี้ยงกระทิงแดงเป็นเงินของดนตรียาต้องจำนำของมาเป็นค่าใช้จ่าย หลังวันที่ ๖ ตุลาคม เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจตนก็ประกาศยกเลิกหน่วยปฏิบัติการพิเศษกระทิงแดง เหตุการณ์ ๖ ตุลาคมไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อตน นอกจากมีแต่คนนับหน้าถือตาเป็นส่วนใหญ่ มีบางคนบอกว่าคุณได้ทำประโยชน์ต่อประเทศชาติ

อดีตเจ้าพ่อกระทิงแดงให้ความเห็นถึงเหตุการณ์ ๖ ตุลาคมเป็นการปิดท้าย

“ที่มีคนไม่อยากจะพูดคือเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม เพราะว่าเขาไม่ได้ทำด้วยใจจริง เขาถูกจ้างมา เขารวมตัวกันเพื่ออะไร ก็เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปฏิวัติ ก็แสดงว่าเขาเป็นเครื่องมือของอีกพรรคการเมืองหนึ่ง แล้วเขาจะไปพูดคุยทำไม เขาก็คิดว่าเขาพ่ายแพ้ แต่ผมไม่ได้มองว่าพ่ายแพ้หรือ พวกที่แพ้ก็เข้าไปไป พวกคนดีก็อยู่ในเมือง ผมมองว่ามันทำให้แยกแยะได้ ระบายได้ไม่มี ๖ ตุลาคม คุณจะแยกแยะไม่ออกหรือ ผมว่าเหตุการณ์ ๖ ตุลาคมให้อะไรบางอย่างแก่สังคมไทย อย่างน้อยที่สุด หากว่ามีคอมมิวนิสต์เข้ามาสามารถบอกได้เด็ดขาดเลยว่าคอมมิวนิสต์คือใคร อยู่ที่ไหน ถ้าถามว่าเหตุการณ์ ๖ ตุลาคมทำให้ผมนึกถึงอะไร ผมนึกถึงการปฏิวัติ เพราะผมบอกแล้วว่าผมไม่ชอบเผด็จการ ถ้าหากว่าบ้านเมืองมันเลวอาจต้องทำ แต่ต้องเป็นการปฏิวัติ

ที่ท่าเพื่อชาติ

“ในความคิดผม เหตุการณ์ ๖ ตุลา ผมไม่ถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ วันที่ยิ่งใหญ่ที่สุดคือ ๑๔ ตุลา ส่วนเหตุการณ์เดือนพฤษภาถือเป็นเรื่องเหลวไหล เป็นเรื่องของคนทำงานไม่เป็น ๖ ตุลา ผมคิดว่ามีคนตายไม่เกิน ๑๐ คน นอกนั้นก็กันไปเอง ไม่มีหรอก ถ้าคนตายก็ต้องหาได้สิ ที่ว่าคนตาย ๕๐๐-๖๐๐ ไปอยู่ที่ไหน คนที่ไปเผาป้อมยาม ตีไฟจากรจะให้เป็นวีรชนไปได้ยังไง ผมคิดว่า ๖ ตุลาไม่รุนแรงนะ คนก็ตายแค่นั้น เดี่ยวเดี๋ยวก็จบ ไม่ใช่วันเดียวด้วยซ้ำ ตั้งแต่ ๖ โมงเช้าถึง ๗ โมงเช้าเท่านั้น ๑๔ ตุลารุนแรงกว่า เพราะไปอาละวาด สู้กันตามถนนหนทาง เผาบ้านเผาเรือน”

สำหรับ พล.ต. สุดสาย เมื่อมองย้อนกลับไป หากเหตุการณ์ ๖ ตุลา ๑๙ ไม่มียุทธศาสตร์แดง ประเทศไทยหลังจากนั้นจะเป็นเช่นไร

“เรื่องนี้สุดแท้แต่ใครจะคิด แต่สำหรับผม ผมมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ช่วยให้ประเทศไทยยังรักษาความเป็นประชาธิปไตยไว้ได้”

วิทยา แก้วภราดัย

อดีตนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ได้รับบาดเจ็บ

วิทยา แก้วภราดัย อดีตนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับบาดเจ็บจากการเข้าร่วมชุมนุมประท้วงที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อวันที่ ๖ ตุลา ๑๙

ปัจจุบันเขาเป็น ส.ส. จังหวัดนครศรีธรรมราช และดำรงตำแหน่งประธานกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

หลังจากเหตุการณ์ ๖ ตุลา ๑๙ วิทยาคิดอยู่เสมอว่า “ชีวิตผมใช้ทุนหมดไปตั้งแต่ ๖ ตุลา เพราะผมเป็นหนึ่งในร้อยที่รอดมาได้ ชีวิตที่เหลืออยู่คือกำไรที่ควรทำประโยชน์ให้สังคม”

ก่อนเกิดเหตุการณ์นองเลือด เขามีलगสังหรณ์ว่า ขบวนการนักศึกษาจะต้องถูกปราบปรามแน่

“ทุกคนในขบวนการนักศึกษาเริ่มรู้ว่าจะมีการปราบปรามครั้งใหญ่เกิดขึ้น เพราะขณะนั้นขบวนการนักศึกษาเริ่มเติบโตและท้าทายอำนาจรัฐมากขึ้น การปราบปรามคงเกิดขึ้นไม่ช้าก็เร็ว มันเป็นบทเรียนที่เราสะสมมาจากการที่มีระเบิด

ลงทุกครั้งเมื่อเดินขบวน ถามว่าทำไมถึงไม่ถอย เราถือว่าเป็นความถูกต้องที่เราจะต้องทำ ถ้าเราถอยออกไปเสียคน จะต้องมีคนจับคนตายอีกหลายคน”

วิทยาเริ่มถ่ายถอดเหตุการณ์ร้ายที่แทบเอาชีวิตไม่รอดให้ฟังว่า

“ตอนนั้นผมเรียนอยู่ปี ๔ คณะนิติศาสตร์ จุฬาฯ ผมไปร่วมชุมนุมที่ธรรมศาสตร์กับเพื่อน ๆ ด้วย คืนวันที่ ๕ ตุลา เริ่มมีข่าวว่าเขาจะปราบปรามนักศึกษา บางคนจึงกลับบ้านไป แต่บางคนก็ยังอยู่ ผมกับเพื่อนรักษากรณณ์จนกระทั่งเชื่อว่าจะมีการทำร้ายกัน ด้วยความกลัวจึงปิดประตูหมดทุกประตู ผมเองช่วยดูหน้าหอประชุมใหญ่ เดินไปเดินมาจนตึกก็เห็นกลุ่มคนขึ้นไปอยู่บนตึกพิพิธภัณฑฯ ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับหอประชุมใหญ่ ตอนนั้นประมาณตีห้าเห็นจะได้ ด้านประตูหน้าธรรมศาสตร์มีกลุ่มกระหิ่งแดงและกลุ่มอื่น ๆ รายล้อมเต็มไปหมด”

จนกระทั่งใกล้หกโมงเช้า เขาได้ยินเสียงระเบิดลูกแรกตกลงกลางสนามบอล หลังจากนั้นเสียงปืนก็ดังทั่วธรรมศาสตร์ตลอดเข้าวันนั้น

“ผมแอบอยู่หลังคาน์เตอร์ขายโค้ก มันก็ยิงทะลุหมด พอเอาอิฐขึ้นมาบัง อิฐก็ถูกยิงแตกกระจาย ผมจึงวิ่งไปหลบอยู่หลังคันทรงโคมุสนามบอล เห็นปืน เอ็ม.

๑๖ ยิงมาจากบนตึกพิพิธภัณฑ์ ยิงตกลงมาด้านล่าง ชุตที่ผมคาดว่าจะเสียชีวิตหมดก็คือ ชุตหน่วยรักษาความปลอดภัย หน้าหอประชุมใหญ่”

ตัวเขาก็ไม่รอดพ้นจากกระสุนไปได้

“ผมถูกยิงตอนนอนหมอบอยู่หลังต้นชงโค ถูกยิงเข้าที่ขาทั้งซ้ายและขวา แต่หัวผมอยู่ในตำแหน่งตรงกับต้นไม้จึงไม่ถูกยิง ระหว่างนั้นเสียงปืนดังอยู่ตลอดเวลาจนต้นชงโคสั่นตลอด กิ่งไม้ร่วงหล่นใส่หัวผมเต็มไปหมด นอนหมอบอยู่ตรงนั้นชั่วโมงกว่า ลูกชิ้นวิ่งไม่ได้เพราะถ้าลูกชิ้นวิ่งจะถูกยิง ตอนนั้นคิดว่าคงไม่รอดแล้ว”

พอเริ่มรู้สึกว่ามีแดดอุ่น ๆ สอง ก็เห็นรถเมล์คันหนึ่งวิ่งชนประตูด้านหอประชุมใหญ่จนเปิดออก หลังจากนั้นจึงมีรถบุกตามเข้ามา แล้วเขาก็เห็นพวกที่อยู่บนตึกพิพิธภัณฑ์ยิงกราดเข้าใส่พวกที่บุกเข้ามา

“เข้าใจว่าการยิงครั้งนั้นคงเพราะไม่ได้ประสานงานกัน หรืออาจเป็นการยิงเพื่อสร้างสถานการณ์ ทำให้คนที่บุกเข้ามาคิดว่าถูกนักศึกษายิง แต่ความจริงคนที่ยิงผมนั่นแหละเป็นคนยิง หลังจากนั้นคนเหล่านั้นก็กระจัดกระจายมานอนหมอบข้าง ๆ ผมเต็มไปหมด แล้วก็มีคนมาคันตัวผม ล้วงเอาเงินจากกระเป๋าออกไปหมด”

ตอนนั้นเขายังมีสติอยู่ตลอดเวลา แต่แก้งหลังตาเพื่อให้คนเหล่านั้นเข้าใจผิดว่าเขาตายแล้ว

“พวกนั้นพลิกตัวผมไปมา เลือดออกมาก พอสักพักผมก็แก้งนอนหายใจดัง ๆ ทั้ง ๆ ที่ยังหลับตาอยู่ มันก็เลยรู้ว่ายังไม่ตาย บอกให้ห้ามผมออกไป ตอนนั้นไม่รู้ว่ามีคนจะเอาไปไหน คิดว่าอย่างมากที่สุดก็ตาย มีคนช่วยกันห้ามหัวท้าย พอหัวไปสักพักขาข้างที่ถูกยิงที่หัวเข่าก็หักลงมา ทำให้คนท้ายหัวต่อไปไม่ได้ เขาจึง

หาเปลมาใส่”

หลังจากนำเปลมาใส่แล้วห้ามเขาออกไปด้านนอกประตูธรรมศาสตร์ ผู้คนภายนอกก็เริ่มสับสน

“คนข้างนอกเข้าใจว่าผมเป็นพวกที่บุกเข้าไปแล้วถูกยิง มีคนตะโกนบอกว่าปรบมือให้วีรบุรุษหน่อย คิดว่าคงสับสนระหว่างคนที่ห้ามกับคนที่รับช่วงต่อตลอดทางผมไม่ได้ลืมตาเลย พอได้ยินเสียงประตูรถพยาบาลเปิดออก ก็ได้ยินเสียงคนตะโกนว่า มันไม่ใช่พวกเรา เอาลงมาเผาไฟ หรือตีให้ตายเลย แต่อีกพวกหนึ่งบอกว่าอย่าไปทำมัน มันจะตายอยู่แล้วมีมนุษย์ธรรมหน่อย แล้วก็มีคนโยนผมออกจากเปลใส่รถพยาบาล ได้ยินเสียงคนพูดว่า เอาเปลไปใส่พวกเราดีกว่า หลังจากนั้นพยาบาลก็ปิดประตู รถแล่นออกจากที่นั่นทันที เข้าใจว่าพวกพยาบาลคงอยากจะช่วยอยู่แล้ว

“ผมเจ็บจนขาไปหมดทั้งตัว คงไม่เจ็บเพิ่มอีกเท่าไร แต่ก็ยังมีความหวังว่าจะรอดตามประสามนุษย์ พอไปถึงโรงพยาบาลจึงรู้ว่ารอดตายแล้ว หลังจากนั้นก็เข้าห้องผ่าตัด ฟันขึ้นมาก็เกือบค่าพอดูโทรทัศน์จึงรู้ว่าคณะปฏิรูปฯ ยึดอำนาจแล้ว”

วิทยารักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลนาน ๒ เดือน แล้วจึงกลับมาพักที่บ้านอีก ๗-๘ เดือน กว่าเขาจะเดินได้ก็ย่างเข้าเดือนมีนาคมปีถัดไป ระหว่างนั้นเขาต้องพักเรียนชั่วคราว หลังจากหายเป็นปรกติจึงกลับไปเรียนใหม่

“ช่วงรักษาตัวพวกที่เข้าป่าก็ติดต่อมาเรื่อย ๆ แต่เราไม่สะดวกที่จะเข้าป่าเพราะบาดเจ็บ และหลังจากนั้นสถานการณ์ก็เริ่มคลี่คลาย หลายคนออกจากป่าพวกที่ติดคุกก็ได้รับนิรโทษกรรม”

หลังจากเรียนจบ วิทยาก็กลับไปใช้ชีวิตอยู่ที่ภาคใต้ ใช้วิชาชีพที่ร่ำเรียนมาว่าความให้แก่เพื่อนที่กลับออกมาจากป่า จากนั้นเขาจึงก้าวเข้าสู่เวทีการเมืองตาม

คำชักชวนของนักการเมืองชื่อดังคนหนึ่ง

“เราเพียงคิดถึงการสร้างพรรคบ้านเมืองให้เป็นประชาธิปไตย อยากเห็นความเสมอภาคเกิดขึ้นในสังคม อยากเห็นคนจนได้รับการดูแลเอาใจใส่ คิดถึงแต่ความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งเป็นเรื่องที่เข้าใจยากในยุคนั้น บ้านเมืองมีความเป็นประชาธิปไตยน้อยมาก เป็นยุคมีตบอดทางข่าวสาร เราเป็นตัวแทนของความคิดที่คนยุคนั้นยังรับไม่ได้”

บทสรุปของเหตุการณ์นองเลือดวันที่ ๖ ตุลา ๑๙ คืออะไร ส.ส. วิทยา แก้วภราดัย กล่าวว่

“เป็นเรื่องที่สังคมจะถือว่าเป็นบทเรียน ไม่ขุดคุ้ยไม่ได้ ผมคิดว่ายังมีรากความคิดบางอย่างฝังอยู่ในตัวผู้นำบางคน ที่คิดว่าประชาชนจะต้องอยู่ใต้อุ้งเท้าเขาตลอด เหตุการณ์นี้จึงให้บทเรียนว่า อย่าดูถูกประชาชน จงจำไว้ว่า วันหนึ่งเคยมีคนลุกขึ้นทวงถามระบอบประชาธิปไตยแล้วถูกฆ่าฟันล้มตาย และการฆ่าครั้งนั้นไม่ธรรมดา ผู้ที่อยู่เบื้องหลังจะต้องรับผิดชอบ หลายคนมีตราบาปอยู่ในใจ และผมคิดว่าเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นตราบาปของสังคมไทย ที่ควรจำไว้เป็นบทเรียนว่า ไม่ควรเชื่ออะไรง่ายเกินไป เพราะมันอาจไม่จริงอย่างที่เรารู้”

วิศโย ชินะนาวิน

อดีตนักเรียนอาชีวะ วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ

“ผมเชื่อว่าถ้าวันที่ ๖ ตุลา ผมอยู่ร่วมในเหตุการณ์ขณะนั้น ผมจะต้องฆ่านักศึกษาแน่...ผมเชื่ออย่างนั้นต้องเข้าใจอย่างหนึ่งว่า เราถูกครอบงำทางความคิดจากคนกลุ่มหนึ่งที่ต้องการแบ่งแยกและทำลายกลุ่มนักศึกษา กับกลุ่มนักเรียนอาชีวะ จนถึงวันนี้ผมแน่ใจว่า มีกลุ่มบุคคลที่มีทั้งงบประมาณและระบบการทำงานระดับมืออาชีพคอยชี้นำและควบคุมความคิดเราอยู่ตลอดเวลา ความรุนแรงในใจเราถูกปลุกเร้า และคนที่ถูกปลุกเร้าให้เกิดความโกรธแค้นก็ต้องระบายออกตามสัญชาตญาณ

“ทุกวันนี้ภาพเหตุการณ์เหล่านั้นยังเป็นภาพหลอนผมอยู่ แม้ผมไม่ได้ทำผมก็เสียใจ นักศึกษาประชาชนมีจิตวิญญาณ มีอุดมการณ์ เขาเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ แล้วถูกฆ่าอย่างนั้น เขาผิดอะไร เขาเพียงมีความคิดไม่ตรงกับผู้มีอำนาจในเวลา

นั้นเท่านั้นเอง”

วิศโย ชินะนาวิน อดีตนักเรียนอาชีวะเมื่อ ๒๐ ปีก่อน เปิดใจถึงความคิดความรู้สึกของตนจากเวลานั้นถึงปัจจุบัน

“ที่ผมเข้ามาเกี่ยวข้องเพราะว่าผมเรียนที่วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ ซึ่งขณะนั้นสูงสุดของอาชีวะคือที่นี่ เพราะอาชีวะไม่มีปริญญา ผมเข้าไปเกี่ยวข้องช่วงที่กลุ่มนักเรียนอาชีวะเริ่มแบ่งออกเป็นสองส่วนแล้ว เพราะหลังจาก ๑๔ ตุลา เริ่มมีข่าวลือว่าศูนย์กลางนิสิตฯ นำเงินที่ได้จากการบริจาคไปซื้อรถ และใช้จ่ายในเรื่องส่วนตัว ทุกครั้งที่มีการไปปาร์กของนักเรียนอาชีวะจะมีคนพูดถึงเรื่องนี้ พวกเราก็รู้สึกแยะ เพราะต่างรู้สึกว่าคุณ ๑๔ ตุลาพวกเราก็ตายเยอะเหมือนกัน เราไม่รู้ว่าในขณะนั้นมีการจัดตั้งกลุ่มเข้ามาแทรกซึมพวกเราแล้ว”

ในช่วงนั้นนักเรียนอาชีวะเริ่มแบ่งออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายที่อยู่เคียงข้างกับนักศึกษา คือ แนวร่วมอาชีวะเพื่อประชาชนแห่งประเทศไทย จะมีศูนย์กลางอยู่ที่

ช่างกลพระรามหก หรือที่เรียกว่า “ราม-ซิก” อีกส่วนหนึ่งที่ต่อต้านนักศึกษาเรียกว่า ศูนย์กลางนักเรียนอาชีวะฯ มีศูนย์กลางการชุมนุมอยู่ที่วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ วิศโยเล่าบรรยากาศของศูนย์อาชีวะในขณะนั้นให้ฟังว่า

“ศูนย์กลางนักเรียนอาชีวะฯ จะเป็นเหมือนกองกำลัง มีระบบรักษาความปลอดภัยเป็นแนวหน้า เปรียบได้กับนักรบ จนวันหนึ่งเริ่มมีข่าวลือหนาหูว่า พวกเราถูกศูนย์กลางนิสิตฯ หลอกใช้ เพราะว่าเขากำลังเอาลัทธิบางอย่างเข้ามา จึงเริ่มเกิดความระแวง ตัวผมเองไม่ได้ให้ความสนใจตรงนั้น เพราะผมเป็นเด็กเรียน แต่เมื่อมีการเรียกประชุมผมก็ไปประชุมร่วมแสดงความคิดเห็นกับเขา ล่าสุดมีคนมาแจ้งว่า มีนักศึกษาเทคนิคกรุงเทพคนหนึ่งชื่อว่า ไอ้แจ้ว ถูกยิงที่ทะเลก แล้วมีคนนำไปทิ้งไว้ในถังขยะ พอดีมีคนไปพบเข้าจึงนำส่งโรงพยาบาล ในระหว่างนั้นมีข่าวลือออกมาว่าพวกรามซิกยิง เพราะไอ้แจ้วถูกยิงหลังจากไปฟังการชุมนุมที่ลานโพ ธรรมศาสตร์ ขณะนั้นอาชีวะกับศูนย์กลางนิสิตฯ เริ่มแยกตัวออกจากกันแล้ว ทำให้มีความขัดแย้งกับศูนย์กลางนักเรียนอาชีวะฯ พอสมควร

“ช่วงหลังเวลาที่มีการอธิบายในกลุ่มอาชีวะ สิ่งที่ถูกยกขึ้นมาโจมตีเริ่มเกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา ผมไม่ได้ไปร่วมชุมนุมทุกครั้ง แต่เมื่อมีคนบอกว่าไอ้แจ้วถูกยิงเราก็กังหัน ทั้ง ๆ ที่ไม่รู้ว่าเป็นใครเป็นคนยิง ตอนนั้นมีความเชื่อว่าศูนย์กลางนิสิตฯ เปลี่ยนไปแล้ว มันหลอกใช้พวกเรา เริ่มแบ่งเป็นมันเป็นเราแล้วระแวงกันมากขึ้นทุกวัน”

วิศโยอธิบายถึงธรรมชาติของนักเรียนอาชีวะให้เราฟังว่า

“นักเรียนอาชีวะไม่ได้ถูกสอนให้ตรวจสอบความจริง เราถือว่าเลือดยอมข้นกว่าน้ำ ผมเองก็ไม่เคยรู้จักกับไอ้แจ้ว

มาก่อน แต่ถ้าเรียนที่เดียวกันแล้วใครจะแตะต้องไม่ได้ เพราะคูคืออาชีพ ในยุคนั้นใครที่ใส่เข็มขัดเทคนิคกรุงเทพ อาชีพทุกคนต้องเรียกว่าพี่ ไม่กล้าหือ มันมีความคิดแบบนี้”

นอกจากนี้ช่องว่างระหว่างชนชั้นในสังคมก็เป็นความกดดันเบื้องต้นของเหล่านักเรียนอาชีพ ซึ่งได้กลายเป็นชนวนสำคัญอันหนึ่งของความรุนแรงในครั้งนี้

“เท่าที่ผมได้ยินมา เวลากินแล้วแล้วมา ๆ หรือนั่งคุยกันไป ก็จะมีคนพูดทำนองว่า พวกเราทำงานแทบตายไม่มีวันที่จะได้ขึ้นไปเป็นนายหรือ อย่างดีก็แค่ขี่ข้ามัน เวลานั้นผมก็รู้สึกอย่างนั้น ผมไม่ชอบนักศึกษา เพราะมาคิดดูว่าร่วมเป็นร่วมตายมาด้วยกัน แต่ทำไมนักศึกษามายุคนั้นถึงใหญ่โตมาก แต่อาชีพจะเหลือตัวนิดเดียว มันเป็นความเกียดกวดของเรา เพราะสังคมแบ่งชนชั้น เราม่าจะเป็นเนื้อเดียวกันแต่ก็เป็นไม่ได้ เขามายิงเพื่อนเราบาดเจ็บทำไมเขาไม่รับผิดชอบ”

เรื่อง “ไอ้แจ้ว” กลายเป็นจุดแตกหักที่ชัดเจน เมื่อนักเรียนอาชีพประกาศ “คว่ำบาตร” นักศึกษาอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนสิงหาคมปี ๒๕๑๘

“ผมจำได้ว่า ประมาณเดือนสิงหาคมมีการประท้วง อาชีพทุกคนไม่ต้องเรียน ให้มาชุมนุมกันที่เทคนิคกรุงเทพ ทุกคนมุ่งหน้าเข้ามาแล้วก็ตั้งประเด็นว่าทำไมศูนย์กลางนิสิตฯ ทำร้ายเพื่อนเรา ตอนนั้น เกรียงกมล เลหาไฟโรจน์ เป็นเลขาศูนย์กลางนิสิตฯ เกรียงกมลบอกว่าเรารับผิดชอบอะไรไม่ได้ อาชีพกับศูนย์กลางนิสิตฯ ทำไม่ต้องฆ่ากัน ตอนนั้นอาชีพก็แรง อีกประเด็นคือ เงินที่เก็บไปแบ่งมาดูแลไอ้แจ้วบ้างได้ไหม ผลจากการคุยกันวันนั้น ตกลงกันไม่ได้ จึงประกาศคว่ำบาตร

“เรื่องชาตินิยมก็เป็นเหตุผลอีก

ประการหนึ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการแตกหักในครั้งนี้ เพราะเราสังเกตได้ว่าอาชีพส่วนใหญ่มาจากบ้านนอกซึ่งเป็นคนไทย แต่นักศึกษามักมีเชื้อสายจีน ทำให้เราคิดว่าพวกนี้ถูกจัดตั้งเป็นคอมมิวนิสต์จีนเข้าแล้ว รู้สึกว่าไม่ไหวแล้วมันจะพาเราไปทางไหน เลือดรักชาติมันขึ้น”

หลังจากได้รับคำตอบจากทางศูนย์กลางนิสิตฯ ว่าไม่สามารถหาตัวคนรับผิดชอบการยิง “ไอ้แจ้ว” ได้ ศูนย์กลางนักเรียนอาชีพฯ จึงเดินขบวนไปมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

“พื่อนักเรียนอาชีพฯ ไปรวมกันปั่นบนเวทีไฮปาร์กก็ประกาศว่า นักศึกษาตั้งบังเกอร์เอาไว้ข้างในมีปืน เขาเตรียมรับมือเราอยู่ ทุกคนที่ได้ยินก็ฮือ ปรับขบวนเตรียมระเบิดจะไปข้างที่ธรรมศาสตร์ พอไปถึงก็ไม่มีนักศึกษายู่เลย เจ็บหมด แต่ด้วยความคะนองในตอนนั้น ก็มีคนประะเบิดเข้าไปเล่น ๆ แล้วบังเอิญไปโดนกระป๋องสีที่ข้างทาสีทิ้งไว้ จึงเกิดไฟลุก แล้วไปโดนผ้าม่าน บางคนก็สนุกก็ไปดึงผ้าม่านลงมา เห็นไฟลุกก็สนุกกันใหญ่ แต่ไม่มีใครตั้งใจเผา เพราะถ้าเผาธรรมศาสตร์คงไม่เหลือ”

ในช่วงนั้นเป็นช่วงที่กลุ่มกระทิงแดงเริ่มเข้ามาแทรกแซงในหมู่นักเรียนอาชีพอย่างชัดเจน ในสายตาของนักเรียนอาชีพยุคนั้น “กระทิงแดง” หมายถึง “อศวิน” ที่มีผู้คนยอมรับให้เป็นผู้นำ

“ตอนนั้นใครได้เป็นกระทิงแดงแสดงว่าเจ๋งพอสมควร มีเพื่อนคนหนึ่งมาชวนผมว่า ถ้าเป็นแล้วจะได้สิทธิอย่างนั้นอย่างนี้ คำรวจไม่กล้ายุ่ง กระทิงแดงไม่ใช่บริษัทที่ใครจะสมัครเข้าไปได้ เพราะจะต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้นำ เป็นต้นว่า มีคนต่อกันเราต้องสามารถเข้าไปกระซอกคอแล้วโยนมันลงน้ำได้ และคนที่เป็กระทิงแดงจะรู้สึกว่าการทำงานสำคัญอย่างหนึ่งเพื่อประเทศชาติ

เขาว่าอย่างนั้นจริง ๆ นอกจากนี้ยังมีสัญลักษณ์ของความยิ่งใหญ่มากมาย เช่น เสื้อก็มียี่ห้อกระทิงแดงด้านหลัง เหมือนกับมีเข็มขัดอศวิน มีการแบ่งชั้นกันคล้าย ๆ กับยศในกองทัพ”

ขณะนั้นวิศโยปปฏิเสศคำชวนจากเพื่อนด้วยคิดว่าตนเองยังไม่ “เจ๋ง” พอประกอบกับเป็นเด็กเรียนดีและได้รับทุนจากวิทยาลัยจึงไม่ยอมเข้าร่วมอย่างเต็มที่

บังเอิญขณะที่เกิดเหตุการณ์ ๖ ตุลา เป็นช่วงที่เขาเรียนจบและต้องออกไปฝึกงานที่พญา ทำให้เขาพลาดการเข้าร่วมในครั้งนี้

“ถ้าผมมาร่วมในวันนั้น ผมต้องมานักศึกษาแน่ ๆ ตอนนั้นผมไม่ได้อยู่กรุงเทพฯ ฟังวิทยุยานเกราะผมก็เชื่อหมด ยังอยากเข้าร่วมที่กรุงเทพฯ เลย พอเห็นภาพที่มีการฆ่ากัน ผมยังชอบและรู้สึกสะใจเลย ตอนนั้นความรุนแรงมันอยู่ในใจเรา เขาปลุกกระดมว่า พวกนี้เอาไว้ไม่ได้ เป็นภัยต่อแผ่นดิน หนักแผ่นดิน พวกนี้จะทำลายราชบัลลังก์ เพราะฉะนั้นการแขวนคือนักศึกษาแล้วนำมาทุบตีจึงกลายเป็นความสะใจ เป็นความรุนแรงที่ถูกปลุกเร้าให้เกิดความโกรธแค้นแล้วจึงแสดงออกแบบนี้”

หลังจากเหตุการณ์ ๖ ตุลาผ่านไป เขาเริ่มค้นพบความจริงบางอย่างที่ไม่เคยรู้มาก่อน

“เมื่อผมเข้าไปเป็นทหารเกณฑ์ ผมก็เริ่มได้เห็นความคิดบางอย่างจากนายทหาร จากการที่เขาสอนให้เราปฏิบัติกรบางอย่างเพื่อความมั่นคง มันทำให้ผมรู้สึกที่ผมโง่ไปถนัด และพอหนังสือพิมพ์เริ่มลงข่าว มีคนเริ่มออกมาตอบโต้ พุคความจริงบ้างแล้ว เราก็เริ่มเอะใจ เริ่มคิดเริ่มทบทวนบทบาทนักศึกษาที่เป็นเพียงตัวจักรเล็ก ๆ ในเหตุการณ์นี้เท่านั้น”

จากนิสัยที่เป็นคนไม่หยุดนิ่ง เขา

จึงเริ่มค้นหาความจริงต่อไป จนกระทั่ง
เริ่มมั่นใจว่าถูกใช้เป็นเครื่องมือของใคร
บางคน

“เราเริ่มขุดคุ้ยเหตุการณ์หลาย
อย่างในช่วงนั้นซึ่งมันยังสด ๆ กับเราอยู่
พยายามถามคนนั้นคนนี่ว่าอะไรเป็นอะไร
ไหนบอกว่านักศึกษาจงใจแต่งหน้าเป็น
องครักษ์ตายท แล้วไปแขวนคอ แต่ไป ๆ
มา ๆ แล้วมันไม่ใช่ เราเชื่อเพราะว่าเรา
ฟังข่าวจากสถานีวิทยุที่เป็นของรัฐบาล
เราคิดว่าต้องเป็นเรื่องจริง แต่ตอนหลัง
เริ่มสับสน เริ่มทบทวนและลำดับเหตุ-
การณ์ แล้วคิดว่าเราโง่ไปถนัดใจ เริ่มรู้สึก
ว่าเราโดนหลอกแน่แล้ว”

เขาจำได้ดีถึงความรู้สึกในวันที่ได้
รู้ความจริง

“ผมแค้นและผมเสียใจ แค้นแรก
ผมถูกหลอก แค้นที่สอง ทำไมเขาใจดำ
เหลือเกิน ยุให้คนฆ่ากัน ยุให้ชาวบ้านไป
ฆ่าเด็ก แค้นที่สามก็คือ จนบัดนี้เขายัง
‘ไม่สำนึก’”

จนถึงวันนี้เพื่อนของเขาหลายคน
ไม่อยากพูดถึงเหตุการณ์นี้อีก แต่สำหรับ
เขากลับคิดว่า ความจริงควรได้รับการ
เปิดเผย

“เวลาใครว่า ‘ไม่อยากพูดถึง ๖
ตุลา ผมบอกว่าทำไมถึงไม่อยากพูดถึง
เป็นอะไรกันนักหนา ฝ่ายที่เขากระทำ
เขาไม่อยากพูด เพราะมันเหมือนกับเขา
กำลังยอมรับความผิดที่เขาทำ เขาเจตนา
เขามาประชาชน แต่ฝ่ายที่เสียหายเขา
ก็อยากพูด ต้องการความยุติธรรม ผม
ถามว่าถ้าลูกสาว ลูกชายคุณถูกนำไปนัง
ยางแล้วเผาไฟ ถูกตี ถูกแขวนคอ คุณ
จะรู้สึกอย่างไร คุณต้องเข้าใจความรู้สึก
สูญเสียของคนเป็นพ่อแม่ เท่านั้นยังไม่
พอ ยังผลักดันให้พวกเขาต้องเข้าไป
เพราะเขาไม่มีทางเลือก เขาไม่มีที่อยู่
แล้วในสังคมนี”

“ถ้าเวลานั้นผมมั่นใจว่าผมทำผิด
ผมก็บอกว่าผิด ถึงวันนี้ ผมกล้าออก

มาพูดว่าผมเสียใจ ผมพูดแทนตัวผม
คนเดียว คุณพูดอย่างนั้นได้ไหม พูดว่า
เสียใจก็พอ คุณไม่สามารถปิดฟ้าด้วย
ฝ่ามือคุณได้ คนที่ทำผิดแล้วยอมรับผิด
เขาเรียกว่าถูกผู้ชาย ผมเรียกจริงตรงนี้
ก้าวออกมาเถอะ ๒๐ ปีแล้ว ประวัติ-
ศาสตร์มันไม่เปลี่ยน แต่มันจะเปลี่ยน
อนาคตข้างหน้า พยายามทำประวัติศาสตร์
ให้ถูกต้องด้วยคำว่าเสียใจ ให้ความยุติ-
ธรรมแก่ลูกของคุณ คุณอาจบอกลูกคุณ
ว่า พ่อมีส่วนขนาดไหน อย่าปิด อย่าง
น้อยก็บอกว่าพ่อไม่มีเหตุผลหรือลูก
แต่พ่ออยากบอกสักคำว่าพ่อเสียใจ วัน
นั้นพ่อคิดอย่างนั้นจริง ๆ แต่วันนี้พ่อ
ขอโทษ อย่างน้อยก็ล้างบาปในใจได้บ้าง”

ทุกวันนี้วัชโรย ชินะนาวิณ ยังมี
ความรู้สึกผิดอยู่ลึก ๆ ในหัวใจของเขา
ตลอดเวลา เขาไปร่วมงานรำลึก ๖ ตุลา
อยู่เสมอ และไม่คิดจะไปแสดงความ
แค้นกับใคร เขาใช้เวลาบางส่วนในชีวิต
กับการทำงานเพื่อสังคม

“ผมเป็นวิทยากรเคลื่อนไหวอยู่
กับขบวนการผู้ใช้แรงงาน และมีอาชีพ
อิสระ เวลาที่มีบอผมก็ไปร่วม เพราะ
อย่างน้อยวันนี้ผู้ด้อยโอกาสได้รับความ
ช่วยเหลืออย่างเป็นทางการ ผมไม่
หยุดหรือ トラบไตที่สังคมยังห่วยแตก
อย่างนี้ ผมทำได้ภายใต้กฎหมายอนุญาต
ผมไม่เล่นนอกกติกา แต่ถ้าถามว่ามี
โอกาสจะแก้กติกาใหม่ ผมจะแก้ ผมทำ
อะไรไม่ได้มากเพราะผมเป็นแค่เม็ดทราย
เล็ก ๆ ในสังคมนั่นเอง”

พันตำรวจเอก

มนัส ลัตยารักษ์

รองผู้บังคับการกองทะเบียนประวัติอาชญากร

“ช่วงนั้นผมดำรงตำแหน่ง
สว.ศ.๓ กก.๒ ป. ซึ่งเรียกกันง่าย ๆ ว่า
‘รลวิทยุกองปราบ’ หน้าที่โดยทั่วไป
ของสายตรวจรลวิทยุกองปราบปราม
ก็คือตรวจตราระวังเหตุ ระงับเหตุ
และรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ เข้ามา
ยังศูนย์ฯ ที่สามยอด”

ในภาวะปกติ ภารกิจหลัก ๆ ของ
สายตรวจรลวิทยุกองปราบปรามมีสอง
อย่าง คือ สนับสนุนงานป้องกันปราบ-
ปรามอาชญากรรมแก่ตำรวจท้องที่ กับ
งานอารักขาบุคคลสำคัญ แต่ในภาวะที่
มีการเคลื่อนไหวที่ไม่เป็นปกติทางการเมือง
สายตรวจรลวิทยุกองปราบปราม
ก็ต้องไปประจำในจุดที่เกิดเหตุ ไม่ว่าจะ
เป็นการเดินขบวน การชุมนุมประท้วง
หรือการก่อความไม่สงบต่าง ๆ เน้นภารกิจ
ที่เกี่ยวกับความมั่นคงมากกว่าอาชญากรรม

“ตำรวจแผนกผมอยู่ในจุดที่มีการ
ชุมนุมมาตั้งแต่เริ่มต้น แต่เราก็เป็นเพียง
เฟืองตัวเล็ก ๆ ตัวหนึ่งเท่านั้นนะครับ

“ตำรวจรลวิทยุกอนั้นแม้จะแต่ง
เครื่องแบบพกป็น แต่ก็สามารถเข้าไป
จอตลอด ฟังการอภิปรายคำรัฐบารวมอยู่
ในกลุ่มของนักศึกษาได้อย่างสนิทชิดเชื้อ
ตัวผมเองก็แวะเวียนเข้าไปในธรรมศาสตร์
เกือบทุกวัน ผู้ชุมนุมหลายคนก็รู้จักผม
มาก่อนเพราะผมเป็นคนเขียนหนังสือ

“ตำรวจรลวิทยุกอนส่วนใหญ่ยังหนุ่ม
มีจิตสำนึกทางการเมือง หลายคนเป็น
นักศึกษายู่ด้วย ทำให้พวกเขาติดตาม
ความคิดของนักศึกษาและประชาชนได้
ทัน ส่วนใหญ่ตำรวจเขาจะคิดเหมือน
ผมว่า ขบวนการนักศึกษาประชาชนไม่
ใช้พวกก่อความไม่สงบ ไม่ใช่อาชญากร

ดังนั้นการรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ของพวกเขาจึงเป็นการรายงานตามความจริงที่พบเห็น ตรงไปตรงมา 'ไม่ได้ใส่ไข่' ไม่มีเบื้องหน้าเบื้องหลังอะไรทั้งนั้น

“อย่างไรก็ตาม อย่างที่ผมว่าเราเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น และแม้จะอยู่กลางสนาม แต่ข้อมูลข่าวสารในส่วนลึกมากมายเราอาจจะไม่ทราบก็ได้ เมื่อผู้บังคับบัญชาระดับสูงสั่งการให้ใช้มาตรการเด็ดขาดในการสลายการชุมนุม ตำรวจทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องก็ปฏิบัติตามคำสั่ง”

พันตำรวจเอก มนัส สัตยารักษ์ นักเขียนรุ่นลายครามยังจำเหตุการณ์เช้าวันนั้นได้เป็นอย่างดี

“ผมออกจากที่ตั้งลาดพร้าวเข้าตรู่วันนั้น ผมตั้งใจจะไปขอพบท่านอธิบดี ศรีสุข มหินทรเทพ เพื่อจะเรียนให้ท่านทราบข้อมูลข่าวสารทางของผมว่ามันขัดแย้งกับที่ท่านได้รับทราบจากที่อื่นอย่างไร แต่เห็นว่าการตัดสินใจก็คงจะมาจากรัฐบาล และไม่ทันการณ์เสียแล้ว จึงเปลี่ยนใจไปที่ธรรมศาสตร์

“บทบาทของผมเท่าที่จะทำได้ตอนนั้นก็คือบทบาทของตำรวจที่พยายามจะขัดขวางไม่ให้คนฆ่ากันทำร้ายกันต่อหน้าต่อตา เป็นบทบาทที่น่าสงสารครับ ตำรวจตัวเล็ก ๆ ไม่ซึกปืนออกจากซอง วิ่งไปวิ่งมา เข้าขวางพลากร็องตะโกนห้ามคนบ้าคลั่ง ถูกถ่ายรูป ถูกจดชื่อจากคนที่ใส่เสื้อชาฟารี ซึ่งส่งผลในแง่ลบให้แก่ตัวผมเองในภายหลัง แต่ผมไม่เคยรู้สึกเสียใจเลยที่ได้ทำอย่างนั้น”

ต่อคำถามที่ว่า เขามองขบวนการนักศึกษาว่ามีเบื้องหน้าเบื้องหลังอย่างไร

“ผมเห็นว่านักศึกษาส่วนใหญ่เขาไม่มีเบื้องหน้าเบื้องหลังอะไร เขาเป็นพวกราดิคัล (มีความคิดเห็นรุนแรงในทางการเมือง) เขาต่อสู้เพื่อสิ่งที่ถูกต้องตามความคิดของเขา แต่น่าเสียดายที่ในขณะที่เดียวกันมีพวกประเภทที่ผมอยากจะเรียกว่า ‘อยากดัง’ แทรกอยู่ด้วย

พวกนี้น่าจะเป็นพวกที่พลาดจากการได้เป็นฮีโร่ในเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา หรือพวก ‘ร่วมขบวนแห่’ หรือพวก ‘แพชั่น’ พวกนี้จะเน้นบทบาทของตัวเองให้เด่นด้วยการยื่นถ้อยคำที่พวกฝ่ายซ้ายใช้บ่อย ๆ มาใช้ในการปราศรัย มาใช้ในการเขียนโปสเตอร์ บางคนเอาคัมภีร์เหมาพกดิตตัวไว้อวดเพื่อน ให้เพื่อนยอมรับ

“ในส่วนตัวผมซึ่งคลุกคลีกับนักศึกษา กลับนอนอยู่ในโรงพิมพ์มาตั้งแต่ ๑๔ ตุลา ผมเข้าใจพวกเขาดี และตระหนักดีถึงพวกร่วมขบวนแห่ที่ว่า รู้ว่าเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น และผมก็พอรับได้ด้วยความที่ผมรู้จักมนุษยดีพอ ผมเพียงแต่รู้สึกหมั่นไส้เท่านั้น แต่คนอื่นเขารับไม่ได้”

เวลาผ่านไป ๒๐ ปี นายตำรวจนักเขียนผู้นี้ได้ข้อสรุปจากเหตุการณ์ครั้งนั้นว่า

“ผมอาจจะมองโลกในแง่ร้าย แต่คิดดูซิทำไมถึงมีเหตุการณ์เดือนพฤษภาในปี ๒๕๓๕ ในยุคที่เราเรียกว่าโลกาภิวัตน์ หรือยุคข้อมูลข่าวสารกันแล้ว มันอาจจะเกิดขึ้นอีกถ้าเราไม่ทำความเข้าใจกัน ไม่ปฏิรูปความคิดทางการเมืองอาจจะในปี พ.ศ. นี้ก็ได้ ถ้าฝ่ายหนึ่งสร้างเงื่อนไขอะไรที่ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งทนไม่ไหวจนเกิดความรู้สึกว่าชอบธรรมที่จะก่อเหตุขึ้น ถึงพลังมวลชนจะชนะ แต่เราก็สูญเสียอะไรต่อมิอะไรมหาศาลที่เรียกร้องกลับคืนมาไม่ได้

“ผมไม่ได้ว่าฝ่ายไหนถูกหรือผิดนะ แต่ผมอยากจะบอกว่า คนที่อยู่ตรงกลางอย่างตำรวจเจ็บทุกที ผมไม่อยากให้เกิดขึ้นอีก” □